

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

208

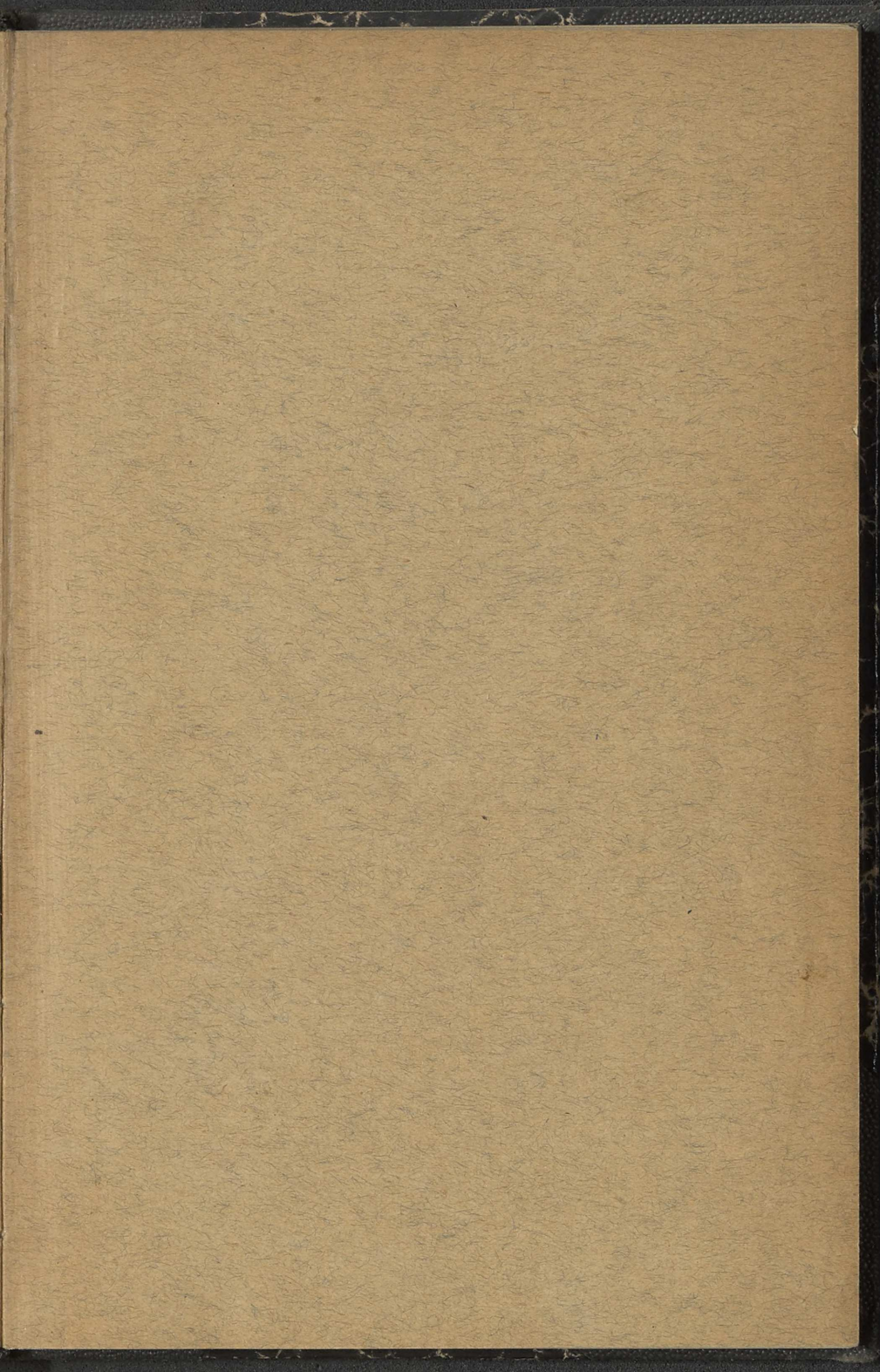
132
4.

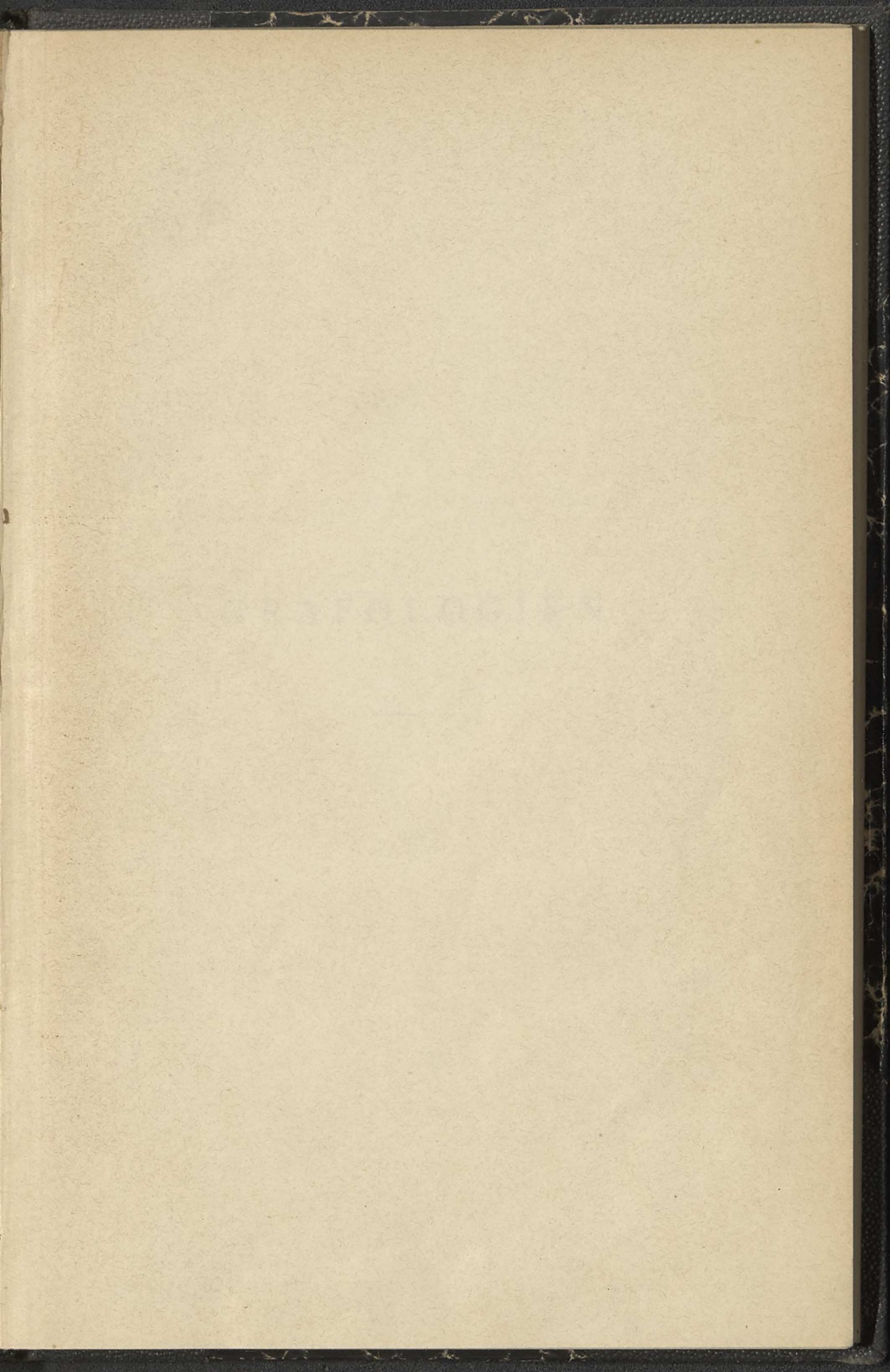

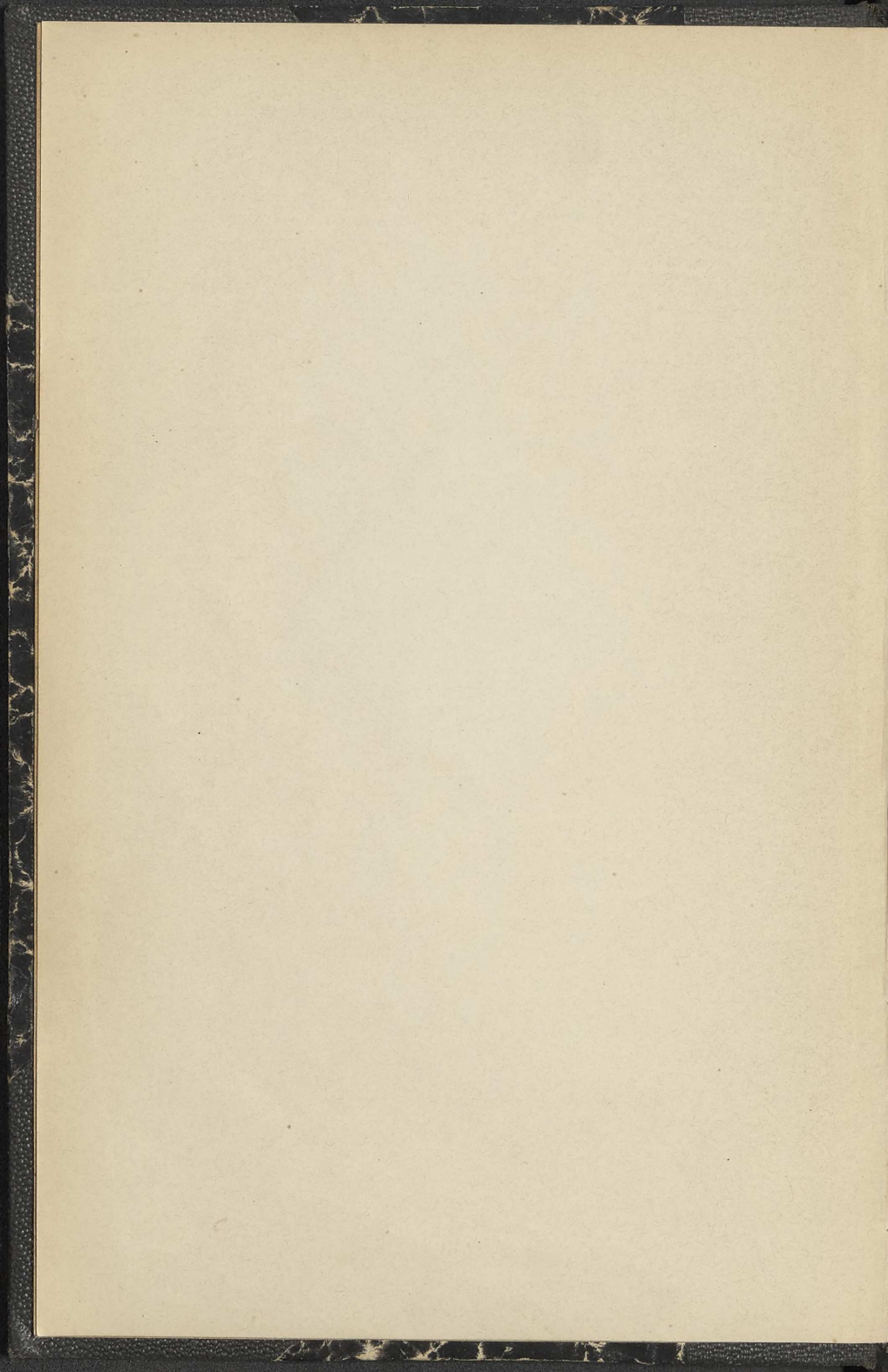
133 Leh

gl

1899

GRAFOLOGIEN

GRATTOGIE

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

ALFR. LEHMANN

GRAFOLOGIEN

ET BIDRAG TIL BELYSNING AF MODERNE OVERTRO

MED 16 FOTOLITOGRAFEREDE TAVLER

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

KØBENHAVN

J. FRIMODTS FORLAG

TRYKT HOS J. JØRGENSEN & Co. (M. A. HANNOVER)

1899

Darüber, dass die Handschrift des Menschen Bezug auf dessen Sinnesweise und Charakter habe, und dass man davon wenigstens eine Ahnung von seiner Art, zu sein und zu handeln, empfinden könne, ist wohl kein Zweifel; sowie man ja nicht allein Gestalt und Züge, sondern auch Mienen, Ton, ja Bewegung des Körpers als bedeutend, mit der ganzen Individualität übereinstimmend anerkennen muss.

Goethe.

Brev til Preusker d. $\frac{3}{4}$ 1820.

Hvad mon man vilde dømme om en »Videnskabsmand«, som »sluttede«: Min Fader og min Farfader ere Sømænd, altsaa ere alle Mennesker Sømænd; Guld og Sølv ere tunge, altsaa ere alle Metaller tunge; alle Evropas Svaner ere hvide, altsaa ere alle Svaner hvide? Vilde man ikke kalde ham vanvittig, taabelig eller letsindig, eftersom han mødte med det ene eller det andet af disse Ræsonnementer?

K. Kroman.

Vor Naturerkendelse. S. 68.

FORORD.

Naar Grafologerne overhovedet indlade sig paa at føre noget Bevis for deres Videnskabs Tilforladelighed, saa indskrænker dette sig sædvanlig til, at de fremsætte forskellige, tildels ret overfladiske og taabelige Indvendinger, som de tænke sig, at Folk ville komme med, og som det selvfølgelig ikke falder dem vanskeligt at gendrive. Dermed er det da godtgjort, at Grafologien er en paa-lidelig Videnskab. Mærkelig nok har denne Bevismetode ikke fundet den Paaskønnelse og Udbredelse, som den virkelig fortjener, da den dog i en ganske sjælden Grad egner sig til at gøre hvidt til sort. Man kunde endog paa den Maade bevise, at et Korthus er uomstødeligt. Man fremsætter først forskellige, mer eller mindre sinds-svage Indvendinger imod denne Paastand. Dernæst godt-gør man, at disse Indvendinger aldeles ikke have noget paa sig. Og saa slutter man, at Korthuset aldeles ikke lader sig ryste. Kun Skade, at det alligevel rasler sammen for det første velrettede Pust.

Stort bedre gaar det nu heller ikke Grafologien, trods Grafologernes mesterlige Gendrivelse af Indvendingerne imod den. I hvert Fald er det Resultatet, hvortil den her foreliggende lille Bog vil komme. At Bogen, saa

lille den er, har mange Fejl og store Mangler, er jeg ganske klar over, og jeg vil derfor ogsaa strax fremhæve nogle. Maaske er endog selve dens Lidenhed en ikke uvæsenlig Fejl. Troligt nok vilde Grafologerne lettere tilgive mig og indrømme en Del af mine Bemærkninger Rigtighed, hvis jeg havde fremsat dem i et Par tykke, lærde og uforstaaelige Bind. Men det store Publikum, som nødvendigvis maa være interesseret i Sagen, vilde gaa af Vejen for al den Lærdom. Hvad jeg har at sige, har jeg derfor foretrukket at sige kort. Bliver det ikke tillige godt, saa skyldes det især én Omstændighed, som jeg ikke paa nogen Maade har været Herre over, nemlig — at jeg engang har troet paa Grafologien. I en Aarrække har jeg ret ivrigt beskæftiget mig med den i ledige Timer, og de praktiske Resultater, som jeg derved naaede, syntes mig nærmest at tale for dens Rigtighed. De enkelte urigtige Bedømmelser, som naturligvis nu og da løb ind mellem de tilsyneladende rigtige, lod sig saa let forklare dels derved, at »Videnskaben« endnu ikke var fuldkommen, og dels ved at min egen Kundskab endnu var ret mangelfuld. Men under Forberedelsen af de Forelæsninger over »Individualitetens Præg i Skrifttrækkene«, som jeg bestemte mig til at holde paa Universitetet i Efteraaret 1898, opdagede jeg mere og mere, hvor umuligt det var at bevise de fleste af Grafologernes »Kendsgerninger«. Man kunde tro paa dem, hvis man vilde, men bevise dem, tvinge andre til at indrømme deres Rigtighed, lod sig kun rent undtagelsesvis gøre. Tilmed viste det sig, at »Kendsgerningerne« ikke saa sjældent vare i Strid med Erfaringen, med det Skriftmateriale, der stod til min Raadighed. Mine Forelæsninger formede sig derfor til en stadig skarpere Kritik af Grafologernes løse Paastande. Men gammel Kærlighed ruster som bekendt ikke, og rent uvilkaarligt søgte jeg vistnok at bjærge saa meget holdbart som muligt ud af det store Skibbrud.

Derfor tvivler jeg heller ikke om, at jeg har taget adskilligt mere, end strængt bevises kan, for gode Varer — og det er vel nok en af min Bogs Hovedfejl. Den, der fordomsfrit tager Sagen op til fornyet kritisk Behandling, hvortil den højlig trænger, vil sikkert finde mange Punkter, hvor jeg har været for lettroende.

Naar jeg trods de Mangler, som saaledes naturligt hefte ved mit Arbejde, dog har bestemt mig til at forelægge det for Offenheden, skyldes det nærmest talrige Anmodninger fra forskellige Sider. Ere Grafologiens Paastande mer eller mindre upaalidelige, saa er den aabenbart en ret mislig Videnskab, der kan anrette Ulykker paa forskellig Vis, hvis Folk tro paa den. Jeg har derfor maattet indrømme, at det omtrent var min Pligt at træde offentlig frem med mine Resultater. Min lille Bog tilsigter da heller ikke andet end at paavise, hvor lidt der efter mit Skøn er holdbart, og hvor langt Grafologerne ere fra at kunne sige noget med Sikkerhed. Dette Resultat, tør jeg hævde, er adskillig bedre begrundet end den Paastand, som enkelte udenlandske Grafologer ikke have taget i Betænkning at fremsætte: at Grafologien allerede nu med stor Sikkerhed, endog i fine Enkeltheder, kan gøre Rede for Individets Karakter. Hvis dette er sagt i god Tro — hvad man dog maa haabe — saa er denne gode Tro en grov Overtro, der alvorlig maa bekæmpes.

For at forebygge Misforstaaelser maa jeg endnu blot gøre opmærksom paa, at mine Indvendinger mod Grafologien aldeles ikke vedrøre Skriftexpertisen. Grafologi og Skriftexpertise have overhovedet intet med hinanden at gøre. At paavise, om to Haandskrifter hidrøre fra samme Person eller ikke, er Skriftexpertens Opgave, og den kan løses efter ganske rationelle Principer. Grafologens Forsøg paa at bestemme et Menneskes Karakter ved Hjælp af hans Haandskrift bygger derimod paa en hel Del hypotetiske Forudsætninger, som der kan ind-

vendes meget imod. Men det er umiddelbart indlysende, at disse Indvendinger slet ikke kunne ramme Skrift-experten. De to Omraader ere saa forskellige som vel muligt; de have overhovedet intet andet fælles, end at de begge vedrøre menneskelig Haandskrift.

København i Marts 1899.

Forf.

Indledning.

Grafologi kaldte Michon Læren om at bestemme den individuelle Karakter ved Hjælp af Haandskriftens Ejendommeligheder. Ordet har faaet Borgerret i de fleste europæiske Sprog og vil ogsaa her blive brugt i den angivne Betydning, da der i det mindste foreløbig kan være god Grund til at have et særligt Ord for det ret tvivlsomme »Skrifttyderi«, hvorved dette kan sondres fra de mere videnskabelige psykologiske og psykiatriske Undersøgelser over Skrift og Skrivning. Det er ingenlunde utænkeligt, at Grafologien engang i Fremtiden kan faa en strængt videnskabelig Karakter, men i Øjeblikket har den det afgjort ikke. Grafologerne have haft altfor meget Hastværk med at faa bygget »Videnskaben« op og gjort den færdig i Hovedtrækkene, men sligt hævner sig, ti det gaar som bekendt ud over Bygningens Soliditet. Skal man nogensinde komme til en virkelig videnskabelig Grafologi, saa er der kun én Vej at gaa: man maa undersøge, hvilke psykiske, fysiologiske og — muligvis — fysiske Faktorer der bestemme Haandskriftens Ejendommeligheder. Viser det sig ved en saadan Undersøgelse, at de konstante Særegenheder ved et Menneskes Skrift ere betingede af hans Karakter, saa er dermed i al Fald Grundlaget for Grafologien givet. Men derfor er det ingenlunde sikkert, at det vil være muligt af en forelagt Haandskrift at bestemme den paagældendes Karakter. Ti

det kan jo godt tænkes, at der foruden Karakteren er saa mange andre Forhold, der have Indflydelse paa Skriften, at det bliver umuligt fra Skriftejendommelighederne at slutte tilbage til Karaktertrækkene. Hvorledes Sagen vil stille sig, kan man slet ikke have nogen Mening om paa Forhaand; Spørgsmaalet kan kun besvares efter en indgaaende Undersøgelse af alle de Faktorer, som kunne paavises at have Indflydelse paa Haandskriften — men en saadan Undersøgelse foreligger aldeles ikke endnu.

Grafologerne have nemlig gjort sig Arbejdet meget lettere. De have stiltiende forudsat, at Skriftejendommelighederne ere afhængige af Karakteren, og tilmed saa godt som udelukkende af Karakteren, saa at man i de allerfleste Tilfælde kan slutte fra Haandskrift til Karaktertræk. Denne Antagelse er ikke blot ubevist, men ganske sikkert urigtig — netop derfor er det moderne grafologiske Skrifttyderi saa overordenlig misligt. Min Opgave i dette lille Arbejde skulde nu netop være at paavise, hvor let-sindigt Grafologerne ere gaaede til Værks, idet de ganske have ignoreret de mangfoldige fysiologiske og fysiske Forhold, der lige saa vel som de sjælelige kunne antages at give sig Udslag i Skriften. I dette Øjemed ville vi først undersøge, om der overhovedet er nogen Sandsynlighed for, at individuelle sjælelige Ejendommeligheder kunne præge sig i Skriften. Ti hvis dette ikke er Tilfældet, saa er vort Arbejde dermed afsluttet, saa er der intet videre at undersøge. Besvares Spørgsmaalet derimod bekræftende, saa maa alle de enkelte Aarsager til Skriftforskelligheder undersøges, for at det kan afgøres, hvorvidt og i hvilke Tilfælde det er tilladeligt at slutte fra Skriftejendommeligheder til Karaktertræk.

Fra et psykologisk Standpunkt er der nu apriori al mulig Sandsynlighed for, at sjælelige Ejendommeligheder ville give sig et Udslag i Skriften, fordi det legemlige og det sjælelige i det hele er saa nøje forbundet. Vi vide,

at selv den flygtigste Tanke og Følelse sætter sig et Spor i den legemlige Tilstand; Hjærteslaget og Blodkarrene paavirkes deraf. Desuden ledsages enhver Følelse i det mindste af Tendenser til Bevægelser af de vilkaarlige Muskler, og selv om disse Tendenser hæmmes, saa kunne de næppe undgaa at sætte sig minimale Spor i Skrifttrækkene. Der maa altsaa foregaa en stadig Forandring i den legemlige Tilstand under den Tanke- og Følelsesveksen, som nødvendig forudsættes under Skrivningen, og disse Forandringer maa uvilkaarlig præge sig i Skrifttrækkene. Men naar saaledes de forbigaaende Stemninger og Affekter give sig grafiske Udslag, saa er det i hvert Fald sandsynligt, at de konstante ogsaa gøre det. De store Karaktermodsætninger, som væsenlig ere afhængige af Følelseslivets Udvikling og konstante Følelsesretninger, tør derfor antages at sætte sit — altsaa blivende — Præg i Skriften. Uheldigvis lader Psykologien os her i Stikken, idet den langtfrå er kommen paa det rene med, hvilke Modsætninger der betinge de væsenligste individuelle Forskelle mellem Menneskene. Et løst Udkast, blot baseret paa det daglige Livs Erfaringer og uden Krav paa Fuldstændighed, er det dog ikke vanskeligt at give; til de væsenligere kunne vel regnes følgende Modsætninger:

Overvejende logisk Ræsonnement — fremherskende Fantasi og Følelse.

For Følelsernes Vedkommende:

Stærke — svage, varige — hurtigt forløbende, overvejende Lyst — fremherskende Ulyst.

Endelig paa Handlingernes Omraade:

Hurtighed — Langsomhed, Energi — Svaghed.

Meningen hermed er, at man hos ethvert Menneske vil finde en bestemt Kombination af de nævnte — og desuden mange andre — Ejendommeligheder, saaledes at hans Karakter netop faar sit bestemte Præg ved den

Maade, hvorpaa Ejendommelighederne ere kombinerede, og den Styrke, hvormed hver enkelt fremtræder.¹⁾

For saa vidt det nu tør antages, at de nævnte Mod-sætninger i hvert Fald ere nogle af de mest fundamentale, saa maa disse ogsaa ventes fortrinsvis at præge sig i Haandskriften. Men ogsaa andre individuelle Ejendommeligheder, som ikke netop falde ind derunder, sætte sig utvivlsomt ligeledes et Spor. For et Menneskes Dannelses-trin har man saaledes til en vis Grad et Maal i Skrive-færdigheden; virkelig dannet vil man aldrig i vor Tid kalde den, der ikke skriver nogenlunde flydende. Ligeledes maa Skønheds- og Ordenssans kunne spores i Skriften ligesom i alt andet, hvad et Menneske foretager sig. Paa den anden Side vil der ogsaa være mange psykiske Ejendommeligheder, der kunne være yderst karakteristiske for et Individ, men som aldrig ville røbe sig i Skriften, f. Ex. Sansernes Skelneevne og Purringstærskler, Hukommelsens Omfang og Modaliteter (visuel, auditiv, motorisk) osv. Hvis man derfor ved et Menneskes Karakter forstaar alle de psykiske Ejendommeligheder, som særpræge det enkelte Individ, saa vil der ikke kunne være Tale om at bestemme Karakteren af Skriften; det er nærmest af den Grund, at Binet bestrider Grafologiens Mulighed.²⁾ Men selv om Grafologien ganske sikkert aldrig vil kunne præstere alt, hvad man kunde ønske, saa vil man dog af den Grund ikke kaste Vrag paa den, hvis den ellers kan yde noget af Værdi. Hvorvidt dette er Tilfældet, om en Slutning fra Skriftejendommeligheder til Karaktertræk er mulig,

¹⁾ At de saakaldte Temperamenter kun ere bestemte Kombinationer af enkelte af disse Karakter modsætninger er paavist Høffding: Psykologi. 4. Udg. S. 380. Dog forekommer det mig, at der ogsaa maa tages Hensyn til Følelsernes Varighed ved Beskrivelsen af Temperamenterne.

²⁾ Binet: Revue générale sur la graphologie. L'année psychologique IV.

staar endnu uafgjort, men den første Betingelse herfor er sandsynligvis tilstede. Ti der er, som vi have set, Grund til at formode, at visse Karaktertræk og andre sjælelige Særegenheder sætte sig et Spor i Haandskriften.

Foreløbig er alt dette dog kun teoretiske Paastande, hvis Rigtighed først maa prøves for Erfaringens Domstol. Hertil kræves naturligvis et meget omfattende Skriftmateriale, i hvilket man søger at finde iøjnefaldende Ligheder og Forskelle for saa at prøve, om disse svare til bekendte Overensstemmelser eller Uoverensstemmelser i de paagældende Personers Karakter. Desværre er det i Følge Sagens Natur ikke muligt at vedlægge Gengivelser af hele det Skriftmateriale, som jeg har benyttet hertil; jeg maa altsaa indskrænke mig til at gengive enkelte Exempler, der nogenlunde fyldigt illustrere Resultaterne.

Ligheder og Forskelle i Haandskrift og Karakter.

Variationer og konstante Forhold hos samme Individ. Sammenligner man Breve fra samme Person, skrevne indenfor et kortere Tidsrum, vil man ofte se en fremtrædende Forskel mellem de mere tørre, forretningsmæssige Meddelelser og Breve, der ere skrevne *con amore*. Et meget slaaende Exempel herpaa er vist Fig. 1 og 2 (Tav. I); disse Linjer hidrøre fra samme Person og ere skrevne med omtrent et Aars Mellemrum. Fig. 1 er af en kort videnskabelig Meddelelse, Fig. 2 af en længere, livlig Rejsebeskrivelse. Ligeledes ville Affekter, saasom aabenlys Vrede eller en Forbitrelse, som Individet søger at beherske, ofte give sig paafaldende Udslag i Skriften. Fig. 3 viser saaledes et Menneskes normale Skrift, Fig. 4 er skrevet et Par Dage senere under et Anfald af heftig Vrede. Fig. 5 og 6 (Tav. I) hidrøre ligeledes fra én

Person; den første er fra et almindeligt Brev, den sidste fra en Skrivelse, hvis hele Indhold røber Vrede, som Autor dog saa vidt behersker, at en høflig Tone bevares. Fremdeles viser det sig, at Skriften undergaar væsentlige Forandringer, naar Individets Karakter i Løbet af et længere Tidsrum forandrer sig. Fig. 1 og 2 kan ogsaa tjene til Belysning heraf, idet Vedkommendes Haandskrift oprindelig var som Fig. 1; i en Overgangsperiode forekom de to Skriftyper ved Siden af hinanden, senere blev Fig. 2 eneraadende. For Fig. 7 og 8 gælder det samme. Endelig sætte visse Sindssygdomsformer sit umiskendelige Spor i Skriften, undertiden endog før Sygdommen ad anden Vej kan paavises, og disse grafiske Udslag ere ofte saa karakteristiske, at Sygdommens Art derved kan bestemmes¹⁾.

Ogsaa ad anden Vej kunne de sjælelige Tilstandes Betydning for Haandskriften eftervises. Ved de saakaldte suggererede Personlighedsforandringer hos hypnotiserede har man saaledes fundet Forandringer i Skriften, svarende til den suggererede Karakter. Selvfølgelig er det umuligt at forandre et Menneskes Karakter ved en Suggestion; denne virker kun som Befaling til at spille en bestemt Rolle. Hvis nu den opgivne Rolle ganske ligger over den hypnotiseredes Evner, saa kommer der intet ud deraf — aabenbart det bedste Bevis for, at der ikke er Tale om nogen virkelig Forandring af Personligheden. Har Mediet derimod tilstrækkelig Viden til at spille den forlangte Rolle, vil denne blive udført ofte med stor Naturalighed og Finhed i Detaillerne. Dette skyldes dels den under Hypnosen forekommende Skærpelse af Hukommelsen, dels den Omstændighed, at Mediet ikke — som en almindelig Skuespiller — er sig bevidst, at han spiller Komædie. Han føler virkelig de Sindsbevægelser, som

¹⁾ Erlenmeyer: Die Schrift. Stuttgart 1879.

han fremstiller, og han gaar — hvis det er muligt — saa fuldstændig op i Rollen, at hans Haandskrift forandrer sig i Overensstemmelse dermed. Forsøg af denne Art ere jævnlig anstillede; nogle af de mest vellykkede ere vistnok Marer's, hvorfra de to Skriftprøver Fig. 9 og 10 (Tab. II) ere tagne¹). De ere frembragte af samme Medium paa samme Aften; Fig. 9 skrev Mediet under Indflydelse af den Suggestion, at han var en 12-aarig Skoledreng; Fig. 10 da han var Napoleon, som under Slaget skrev en Ordre til en af sine Marskalker. Naturligvis ligner Skriften ikke Napoleons, fordi Mediet ikke kendte denne, men man kan da bedre tænke sig Napoleon i Slagets Hede skrivende denne hurtigt henkastede Skrift end f. Ex. Skoledrengens store, klodsede Skønskrift.

Foruden de nævnte psykiske Faktorer, der kunne medføre Forandringer i et Individ's Haandskrift, gives der endnu baade fysiske og fysiologiske Aarsager til Modifikation i Skriften. Saaledes kan Brugen af forskellige Penne, mer eller mindre glat Papir osv. forandre Skriften, men som oftest dog kun saa lidt, at Variationerne først træde frem ved Sammenligning af flere Skriftprøver. Af fysiologisk Oprindelse ere de Forandringer, som opstaa, naar man er meget kold, varm, træt osv., desuden de med Alderdomssvækkelsen følgende Forandringer (rystende Skrift). Der er altsaa mange Aarsager til Variationer i Skriften, og deraf følger ligefrem den almindelige Regel:

Ved Undersøgelse af en Persons Skrift maa man aldrig nøjes med et enkelt Skriftstykke, men maa have flere under forskellige Omstændigheder skrevne Breve.

Paa den anden Side er det en bekendt Sag, at et Menneskes Skrift er konstant under iøvrigt ensartede Omstændigheder. Var dette ikke Tilfældet, vilde det være

¹) Marer: Hypnotismus und Graphologie. I Berichte der deutschen graphol. Gesellschaft, Bd. 2. 1898.

umuligt at genkende Folks Haandskrift, hvilket dog de fleste Mennesker kunne for de Personers Vedkommende, med hvem de staa i stadig Korrespondance. Og en saadan Genkendelse vil ofte være mulig, selv om Brevet er skrevet under ekstraordinære Forhold, stærke Affekter, stor Træthed el. lign.; den ukyndige vil vel endog jævnlig slet ikke faa Øje paa de derved foraarsagede Modifikationer. Det, der særpræger et Individts Skrift, udviskes altsaa ikke let. Men Skriftens Konstans viser sig endnu ved andre Forhold. Preyer¹⁾ har paavist, at det er ganske ligegyldigt, om man skriver med højre eller venstre Haand, med Munden, Albuen eller Foden — den Skrift, der uden Øvelse frembringes paa slige usædvanlige Maader, er naturligvis klodset og ubehjælsom som Barnets første Skriveforsøg, men den har de samme Ejendommeligheder som Individets normale Haandskrift. Enhver kan let ved Forsøg selv overbevise sig derom. Heraf slutter Preyer med Rette, at det ikke er de arbejdende Muskler, men det styrende Centralorgan, Hjærnen, som præger den individuelle Skrift. Dette er ogsaa højst naturligt. Ethvert normalt Menneske har tydelige Fornemmelser af alle vilkaarlig udførte Bevægelser. Disse Bevægelsesfornemmelser efterlade, ligesom alle andre Fornemmelser, Erindringsbilleder i Hjærnen. Men Bevægelses-Erindringsbilleder have den Ejendommelighed, at de vanskelig — eller maaske aldrig — udviskes, og at de overordenlig let reproduceres. Det er saaledes en bekendt Sag, at en legemlig Idræt (Svømning, Skøjteløbning, Bicycleridning osv.) aldrig glemmes, naar man engang har opnaaet Færdighed deri. Selv efter mange Aars Forløb vil den kunne udøves igen, om end naturligvis strax med mindre Dygtighed end tidligere. Det er derfor forstaaeligt, at der hver Gang Lejligheden tilbyder sig — altsaa f. Ex. ogsaa under

¹⁾ Preyer: Psychologie des Schreibens. Leipzig 1895.

Skrivning — vil reproducere Tendenser til saadanne Bevægelser, som Individet hyppigst udfører. Disse Bevægelsestendenser influere altsaa paa Skriften og give den dens ejendommelige, individuelle Præg. Hvor vanskeligt det er at undgaa tilvante Bevægelser, ses maaske bedst, naar Folk forsøge at fordreje Haandskriften. De kunne anstrænge sig saa meget, som de ville, der bliver dog sædvanlig saa mange karakteristiske Ejendommeligheder tilbage, at en øvet Skrifteexpert kan fastslaa den fordrejede Skrifts Identitet med den normale Haandskrift.

Erfaringen lærer os altsaa, at et Menneskes Haandskrift er betinget af fundamentale psykofysiologiske Ejendommeligheder. Mange forskellige saavel ydre, legemlige, som indre, sjælelige, Forhold kunne vel sætte sig Spor i Skriften, men dennes Særpræg forsvinder ikke helt, før selve Individets Karakter forandres.

Forskelle og Ligheder mellem forskellige Individer. De kalligrafiske Normer, d. e. de Bogstavformer, som vi oplæres til at skrive i Skolen, ere tilnærmelsesvis fælles for alle Individer, der benytte samme Skriftsystem (latinsk, gotisk osv.). Det er Afvigelserne fra disse Normer, der særpræge det enkelte Individs Haandskrift. Afvigelserne ville i Almindelighed skyldes to væsentlig forskellige Aarsager: enten kan den skrivende ikke, trods al Umage, frembringe den kalligrafiske Norm, eller ogsaa vil han ikke, skønt han vel kunde. De Afvigelser, som fremkomme i disse to Tilfælde, ere af væsentlig forskellig Natur, og derfor sædvanlig lette at kende. Hvis et iøvrigt normalt Menneske ikke kan frembringe Normerne, saa hidrører dette udelukkende fra Mangel paa Øvelse: Individet har ikke Herredømme over sin Pen, Koordinationen af Bevægelserne er ikke tilstrækkelig fin. I saa Fald vise Afvigelserne fra Normerne sig deri, at alle Normernes enkelte Dele vel ere tilstede, men disse Dele ere uproportionerede, saa at Bogstaverne frem-

træde som fuldstændige men plumpe og uskønne Efterligninger af de kalligrafiske Forskrifter. Saaledes er Skriften hos Børn og udannede Personer, der mangle den fornødne Færdighed i Skrivning. Fig. 11 (Tav. II) viser et Barns første Skriveforsøg, Fig. 12 og 13 (Tav. II) ere skrevne af to Tjenestepiger. Alle disse Skriftprøver have aabenbart det fælles, at de ere mislykkede Forsøg paa Skønskrift. Hvis derimod den fornødne Skrivefærdighed er tilstede, saa opstaar den anden Art af Afdigelse, naar Individet ikke vil have den Ulejlighed at udføre Normerne i alle Enkeltheder men former Bogstaverne frit, simplificerer dem, saa at kun Bogstavernes Grundformer mer eller mindre korrekt gengives. En saadan Udvikling foregaar hos de fleste dannede Mennesker ganske langsomt paa det Tidspunkt, hvor det unge Menneske emanciperer sig fra den skolemæssige Skrift og tilegner sig en personlig Haandskrift. Det Tidspunkt, paa hvilket dette sker, kan være meget forskelligt — for nogle Mennesker kommer det overhovedet aldrig — men det falder utvivlsomt sammen med Barnets Udvikling til en selvstændig, af Opdragerne uafhængig Karakter. Resultatet af denne Emancipation bliver en simplificeret, flydende Skrift, som den findes hos de fleste dannede Mennesker. Mellem de to Yderpunkter: Barnets første, anstrængte Skriveforsøg og den stadig skrivendes letløbende Haandskrift, ligger naturligvis alle mulige Overgange, som vanskeligt lade sig særskilt karakterisere. Et enkelt Trin, Halvdannelsen, er ofte særpræget ved, at Skriften er kalligrafisk, udført med Sikkerhed og Rutine, men med uskønne Former. (Fig. 14 Tav. II og Fig. 15 Tav. III).

De franske Grafologer betragte de her omtalte Forskelle i Haandskrift som Tegn — ikke paa Forskelle i Dannelsen — men paa Grader i Intelligens¹⁾. Dette er

¹⁾ Crépieux-Jamin: L'écriture et le caractère. Ed. 4. Paris 1896.

selvfølgelig ganske utilladeligt. Mange kundskabsrige og dygtige Haandværkere skrive en udannet Haand, men Intelligens kan man dog virkelig ikke derfor frakende dem. Medens Dannelse i moderne Forstand forudsætter Skrivefærdighed, er Intelligensen derimod ganske uafhængig deraf.

Undersøger man nu et større Materiale af Haandskrifter, hidrørende fra dannede, mer eller mindre betydelige Mænd: Politikere, Videnskabsmænd, Teknikere, Digtere, Musikere, Kunstnere, Journalister osv., saa viser det sig, at der ikke for hver enkelt Gruppe kan findes fælles Ejendommeligheder i Skriften. »Kaldsmærker« synes ikke at eksistere, i hvert Fald ere de til Dato ikke paaviste. Kun hos de bildende Kunstnere findes ofte — dog ingenlunde altid — en Tilbøjelighed til at give Bogstaverne originale og skønne Former, hvilket jo er let forstaaeligt; jvf. Fig. 16, Thorvaldsen (Tav. III) og Fig. 17, Krøyer (Tav. III). Derimod er en anden Forskel fremtrædende mellem paa den ene Side de Personer, hvis Virksomhed fortrinsvis har krævet Udvikling af det logiske Ræsonnement, og paa den anden Side alle dem, for hvem Fantasi og Følelse særlig har Betydning. Hos næsten alle Videnskabsmænd og Teknikere, med ganske enkelte Undtagelser, hos mange Politikere og Journalister finder man en knap og enkel Haandskrift, hvis Bogstaver ere stærkt simplificerede, og hvor overflødige Snørkler, unødvendige Forlængelser af Streger slet ikke forekomme. Som Exempler paa den Art Skrift kan tjene Fig. 18, A. F. Tscherning (Tav. III), Fig. 19 H. C. Ørsted (Tav. III), Fig. 1 (Tav. I) og Fig. 34 (Tav. VI). De eneste Undtagelser, jeg har kunnet finde i Breve fra omtrent hundrede Videnskabsmænd, ere Fig. 20, Arago (Tavle III) og Fig. 21 (Tav. IV). I Modsætning til denne enkle Haandskrift synes mangfoldige Kunstneres livlige Fantasi og Følelse at give sig Udslag ved raskere Sving, over-

flødige Opstreger, Forlængelser af Bogstavernes Endelser osv. Foruden Fig. 15, 16, 20 og 21 viser Fig. 22, Fru Gyllembourg (Tav. IV) og Fig. 23, Sarah Bernhard (Tav. IV) Exempler herpaa. Men det maa rigtignok strax bemærkes, at Undtagelserne her ere overordenlig talrige; sikkert langt talrigere ere Undtagelserne fra de lærde Mænds Haandskrift. For blot at tage et Par Exempler, saa er der hos Øehlenschläger meget lidt kunstnerisk Sving (Fig. 24), og hos Drachmann slet intet (Fig. 25). Det er altsaa aldeles ikke nødvendigt, at livlig Fantasi og Følelse giver sig et grafisk Udslag paa den Maade, men hos fantastiske, exalterede Personer finder man det utvivlsomt altid; Autor til Fig. 26 (Tav. IV) vil saaledes næppe af nogen blive mistænkt for at være en tør, stille og logisk tænkende Natur — og det var han sandelig heller ikke.

At alle disse Sving og Forlængelser ere Udtryk for sjælelige Ejendommeligheder og ikke blot et Udslag af Hastværk, er klart nok. Man plejer just ikke at vinde Tid ved at tilføje Overflødigheder. Desuden lærer Erfaringen, at al den Art Pynt ganske mangler hos de meget hastigt skrivende Mennesker, f. Ex. mange Journalister. Fig. 27 (Tav. V) er en god Type paa en Journalisthaand, Skriften er her simplificeret til Ulæselighed, idet flere Bogstaver erstattes med en Art stenografiske Tegn, der frembyde ringe eller ingen Lighed med almindelige Bogstaver. Rigsarkivar Jørgensen (Fig. 28) drev Forkortningen endnu videre. Disse ubestridelig hastige Haandskrifter have aabenbart intet som helst tilfælles med de mere snørklede, »fantasifulde«. Der synes saaledes næppe at kunne være Tvivl om, at overvejende logisk Tænkning gennemgaaende giver Skriften et Præg af Knaphed og Tørhed, medens livlig Fantasi og Følelse giver sig Udslag i en livligere, snørklet Skrift.

Ogsaa af Viljeslivets Modsætninger synes i hvert Fald en enkelt at sætte sig Spor i Skriften. Den gamle Sætning: at en kraftig Haandskrift røber en energisk, bestemt Karakter, medens en spinkel Skrift tyder paa en svag Vilje, er ikke blot akcepteret af de moderne Grafologer — hvilket intet beviser — men sikkert ogsaa erfaringsmæssig vel begrundet. Som et ualmindelig smukt Exempel paa en kraftig Skrift kan anføres Bismarck's, Fig. 29 (Tav. V). Med Muskelkraften har Trykket i Skriften bevislig intet at gøre. Selv spinkle Damer skrive ofte en kraftig Skrift med stærkt Tryk i Grundstregene, men saa er det ogsaa altid foretagsomme og energiske Personer, jvf. Fig. 30 og 31 (Tav. V). Paa den anden Side have kraftige Mænd faktisk ofte en spinkel Skrift (Fig. 32). Og en afgjort stærk Mand som Hr. Bech-Olsen skriver ingenlunde nogen ualmindelig kraftig Skrift (Fig. 33 Tav. VI); spinkel er den naturligvis heller ikke, da han utvivlsomt ogsaa er en energisk Mand. Trykket i Skriften synes saaledes slet ikke at være bestemt ved de perifere Forhold, Muskelstyrken, men derimod at afhænge af de centrale Innervationers Energi.

Teori og Erfaring fører altsaa til samme Resultat: at i det mindste nogle for den individuelle Karakter betydningsfulde Ejendommeligheder kunne præge sig i Skriften. I hvor vid Udstrækning dette finder Sted, kan naturligvis ikke paa Forhaand afgøres; men den Antagelse bliver dog sandsynlig, at Personer med Lighed i Karakter ogsaa ville vise Lighed i Haandskrift. Som Bevis for Rigtigheden heraf er ofte anført, at Sønners Haandskrift i paafaldende Grad kan ligne Faderens; dette kan dog skyldes, og skyldes faktisk ofte, bevidst Efterligning. Mere overbevisende bliver det, naar man i Familjer med udprægede Slægtsejendommeligheder ser den samme Haandskrift gaa igen i en Række af Generationer, stadig med individuelle Afvigelser, og finder f. Ex. to Fætre, som

ikke kende hinanden, men hvis Haandskrift alligevel er næsten identisk og desuden i paafaldende Grad ligner Bedstefaderens Skrift, som de aldrig have set. Et Exempel af denne Art er vist i Fig. 34, første Generation, Fig. 35, anden Generation (de to første Linjer fra 1838, de to sidste fra 1878), Fig. 36 og 37, tredje Generation, to Fætre. Overfor slige Fænomener, der ikke ere helt sjældne, tvinges man næsten til at antage, at Skriften i væsenlige Punkter kan være bestemt ved Karakteren. I den Belysning faa ogsaa de smaa nationale Særegenheder ved Bogstavformer og Bogstavforbindelser Betydning som Udtryk for Nationalkarakteren.

Vort første Spørgsmaal: om der overhovedet er nogen Sandsynlighed for, at individuelle psykiske Ejendommeligheder ville give sig Udslag i Skriften, maa saaledes siges at være besvaret bekræftende. Vi vende os nu til det andet Problem: Grafologiens Mulighed. Denne er jo nemlig endnu ikke i mindste Maade godtgjort. Ti — for at gentage det — selv om ogsaa alle Karaktertræk prægede sig i Skriften, saa kunde det godt tænkes, at mangfoldige andre Forhold havde en lignende Indflydelse paa Skriften, saa at det i mange Tilfælde blev umuligt at slutte fra Skriftejendommeligheder til Karaktertræk. Derfor kan Spørgsmaalet om Grafologiens Mulighed først besvares, naar man har bestemt alle de Faktorer, der kunne influere paa og betinge Haandskriftens Ejendommeligheder. En saadan Undersøgelse skal nu i det følgende forsøges. Af praktiske Grunde dele vi den imidlertid i to Hovedafsnit. Først søge vi at bestemme alle — eller i hvert Fald de væsenligste — Forskelligheder, som lade sig eftervise i Haandskrift; derefter søge vi Aarsagerne til disse

Forskelligheder. Disse to Spørgsmaal maa holdes fuldstændig ude fra hinanden. Det første kan besvares med saa stor Nøjagtighed, som man anser for fornødent, og det har sin selvstændige Betydning, idet Kendskab til de sædvanlig forekommende Forskelligheder i Haandskrift er af Betydning for Skriftextperen. Det andet derimod har kun Interesse for Grafologen, som søger at tyde den Karakter, der har frembragt Skriften. Forholdet er her ganske det samme som mellem Astronomi og Astrologi. Ligesom Astronomen ikke behøver at befatte sig med Stjernetyderi, saaledes behøver Skriftextperen heller ikke at bemænge sig med Skrifftyderi. Derfor er det ubetinget tilraadeligt at holde de to Omraader, Skriftextpertisen og Grafologien, strængt ude fra hinanden.

Analytisk Undersøgelse af Haandskrifters Forskelligheder.

Skrift, betragtet uden Hensyn til Indholdet (Ordene), bestaar af Bogstaver, der sammenstilles til Linjer. Idet der nu tages Hensyn til saavel Linjernes som Bogstavernes forskellige Forhold, faar man følgende Hovedgrupper af Forskelle i Skriften:

Linjerne kunne være forskellige i Henseende til:
1) Beliggenhed paa Papiret; 2) Længde, 3) indbyrdes Afstand, 4) Retning.

For Bogstavernes Vedkommende viser der sig Forskelle i deres: 5) indbyrdes Forbindelse til Ord, 6) Størrelse, 7) Hældning, 8) Fuldstændighed, 9) Grund- og Haarstreger, 10) særlige Former, herunder indbefattet Underskriftens, Navnetrækkets Ejendommeligheder.

En hvilken som helst Skriftejendommelighed maa altid kunne henføres til en af disse ti Hovedgrupper.

Det er heller ikke vanskeligt at paavise, at visse i det daglige Liv benyttede Betegnelser for Skriftejendommelighed, saasom Læselighed, Klarhed og Skønhed, i Virkeligheden blot omfatte flere af de nævnte Forhold. Skrifts Læselighed er saaledes bestemt ved Bogstavernes Fuldstændighed, Størrelse og særlige Form. En ufuldstændig Skrift, i hvilken der mangler Bogstaver, eller hvori de enkelte Bogstaver kun ere delvis antydede, vil saaledes altid være vanskelig at læse selv om den er stor, se Fig. 38, W. Wundt. (Tav. VII). Blive Bogstaverne tilmed smaa, saa voxer Vanskeligheden, men den lille og fuldstændige Skrift kan være lige saa læselig som den store. Er Skriften ydermere ikke fast men rystende, som hos gamle Folk, saa kan den blive helt ulæselig, Fig. 39 (Tav. VI); men rystende Skrift er i og for sig ikke ulæselig, Fig. 40 (Tav. VII). Skrifts Klarhed er afhængig dels af Linjernes indbyrdes Afstand og dels af Bogstavernes enkle Former, deres Frihed for alt overflødigt Paahæng af Snørkler og Sving, som forvirre Øjet. Selv om Bogstavformerne ere enkle, bliver Skriften uklar, naar Linjeafstanden er saa ringe, at Bogstaverne fra de forskellige Linjer gribe over i hinanden, Fig. 41 (Tav. VII). Kommer der saa yderligere et Virvar af Kruseduller til, saa opstaar den decideret uklare Skrift, Fig. 23 (Tav. IV). Skrifts Skønhed er vanskelig at analysere, især fordi det, der tiltaler os, er individuelt forskelligt. En Skrivelærer vil saaledes rimeligvis finde kalligrafisk Skrift smuk, men ellers anses Skønsskrift sædvanlig ikke for skøn Skrift. Rent instinktmæssig ville de fleste Mennesker vistnok foretrække en klar Skrift med karakteristiske Bogstaver, der tyde paa en udpræget Personlighed, f. Ex. Fig. 42, Edison (Tav. VII).

Vi gennemgaa nu enkeltvis de Variationer i Skriften, som kunne forekomme indenfor hver af de ovennævnte ti Hovedgrupper.

1) Linjernes Beliggenhed paa Papiret og 2) deres Længde bestemmer i Forening Marginens Størrelse, det ubeskrevne Areal udenom Skriftmassen. Her er naturligvis alle tænkelige Kombinationer mulige, lige fra en fuldstændig Udnyttelse af Papiret til en ganske diminutiv Skriftmasse paa hver enkelt Side. Desuden kunne Marginerne ved Siderne være enten konstante eller variable i Bredde, og i sidste Tilfælde enten aftagende eller voxende ovenfra nedefter. Disse Forhold ere sædvanlig ret konstante hos samme Individ, forudsat at ikke særlige Omstændigheder gøre sig gældende. Paa Brevkort ser man saaledes i Almindelighed ingen Margen, fordi det ringe Raaderum tvinger til en fuldstændig Udnyttelse af Papiret.

3) Linjernes indbyrdes Afstand er ret forskellig for forskellige Mennesker men tilnærmelsesvis konstant for et givet Individ. Dog maa man ogsaa her tage Papirets Format i Betragtning. Paa Brevkort ville de fleste Mennesker formindske Linjernes Afstand betydeligt, samtidig med at Bogstaverne gøres mindre. Et smukt Exempel i denne Retning er gengivet Fig. 43 og 44, A. Binet (Tav. VII). Fig. 43 er taget fra et Brev, Fig. 44 fra et Brevkort. Disse Skriftprøver vise tillige, at den absolutte Størrelse af Afstanden mellem Linjerne ikke har saa stor Betydning som dens relative, dens Forhold til Bogstavernes Størrelse. I Fig. 44 er Skriften endnu fuldstændig klar, trods den lille Afstand. Bliver Afstanden derimod for lille i Forhold til Bogstavernes Størrelse, saa at disse gribe over i hinanden, saa bliver Skriften uklar (Fig. 41, Tav. VII).

4) Linjernes Retning. I Henseende til Linjere Retning kan Haandskrift frembyde mangfoldige Variationer. Linjerne kunne være enten rette eller krumme. De rette Linjer kunne igen være enten lige d. v. s. parallelle med Papirets øverste, under Skrivningen synlige Kant

(f. Ex. Fig. 42, Tav. VII) eller ogsaa skæve, idet de danne en Vinkel med Papirets øverste Kant. I det sidste Tilfælde kunne de fremdeles være enten opadløbende, konvergerende mod Papirets øverste Kant (Fig. 45, Tav. VIII) eller nedadløbende, idet de divergere fra denne (Fig. 46). Og hvad enten Linjerne løbe opad eller nedad, kan den Vinkel, som de danne med Papirets Kant, være konstant for alle Linjer eller variabel. De krumme Linjer kunne være enten opadhvælvede (Fig. 47) eller hængende som Guirlander (Fig. 48 & 87), eller endelig bølgeformede, idet den enkelte Linje kan frembyde baade et opadhvælv og et hængende Parti (Fig. 49). Flere Bølger paa en enkelt Linje ere naturligvis heller ikke udelukkede. Disse Linjeformer forekomme nu ingenlunde hos alle Mennesker; det almindeligste er, at en eller anden Retning dominerer, men sjældent vil man se, at Retningen holdes fuldstændig konstant gennem et større Antal Skriftstykker. Der er aabenbart saa mange tilfældige Omstændigheder, der influere paa Linjernes Retning, at det endog hører til Sjældenhederne, at denne er fuldstændig konstant i et længere Brev. Selv tilsyneladende lige Linjer vise ved nærmere Eftersyn ofte smaa Afvigelser.

5) Bogstavernes indbyrdes Forbindelse viser erfaringsmæssig alle tænkelige Variationer. Ikke blot kunne alle Bogstaver i de enkelte Ord være indbyrdes forbundne (Fig. 38, Tav. VII), men man finder endog flere Ord indbyrdes forbundne (Fig. 50, Tav. VIII). Herfra gives der saa alle tænkelige Overgangsformer til den Skrift, hvor samtlige Bogstaver ere isolerede (Fig. 51, Tav. VIII), og end yderligere kan det forekomme, at de enkelte Bogstaver ere opløste i flere Dele, »hakket« Skrift (Fig. 52, Tav. IX). Preyer har paavist, at Forholdet mellem det faktisk forekommende Antal Mellemrum mellem Bogstaverne og det hele mulige Antal Mellemrum er konstant for hvert enkelt Individ. Dette er dog kun tilnærmelsesvis rigtigt.

Ganske vist har ethvert Individ Tendens til paa bestemt Maade at gøre Adskillelse mellem Bogstaverne, men medens det numeriske Forhold kan variere noget, ere de Steder, hvor Afbrydelserne fremkomme, som oftest mere karakteristiske. I en gennemgaaende sammenhængende Skrift vil Anbringelsen af i-Prikker, t-Streger, u-Krøller og Akcenter motivere en øjeblikkelig Standsning af den fremadskridende Bevægelse, og derved fremkommer et Mellemrum mellem det sidst skrevne og det paafølgende Bogstav. I Skrift med mere isolerede Bogstaver er Aarsagen til Adskillelsen ikke umiddelbart indlysende. Men de Steder, hvor Forbindelsen glipper, ere gennemgaaende saa karakteristiske for det enkelte Individ, at en fordrejet Haandskrifts Identitet med en naturlig ofte lader sig fastslaa derved, at der kan paa-vises et meget stort Antal Overensstemmelser i Afbrydelsernes Beliggenhed.

6) Bogstavernes Størrelse. Her ere flere forskellige Forhold at tage i Betragtning; de følgende tre ere dog vistnok de væsentligste: de smaa Bogstavers absolutte Højde, Langbogstavernes Forhold til de smaa Bogstaver, Forholdet mellem Bogstavernes Højde og Bredde. — De smaa Bogstavers absolutte Højde er afgørende for, om Skriften skal kaldes stor eller lille; stor er Skriften, hvis Smaabogstaverne overskride 2 mm. Højde, lille derimod, hvor Størrelsen gaar ned under 1 mm. De Ydergrænser, som næppe overskrides i almindelig Skrift, er paa den ene Side 8—9 mm Højde (Fig. 29, Tav. V), paa den anden 0,5 mm. Højde (Fig. 53, Tav. IX). For samme Individ er Skrifthøjden gerne konstant i det enkelte Skriftstykke, men varierer ofte lidt fra det ene Brev til det andet. Papirets Format er her af betydelig Indflydelse, jfr. Fig. 43 og 44 (Tav. VII). Ikke sjældent forekommer det, at Skrifthøjden varierer endog indenfor hvert enkelt Ord; denne Variation kan enten være nogenlunde regelmæssig eller helt uregelmæssig. I første Til-

fælde kunne Ordene være spidst udløbende, idet Bogstaverne aftage i Højde henimod Ordenes Slutning, f. Ex. Fig. 54, (Tav. IX) og Fig. 28, (Tav. V), eller de kunne være bredt udløbende, idet Bogstavhøjden voxer indenfor det enkelte Ord (Fig. 55, Tav. IX). Ved den helt uregelmæssige Variation er det enkelte Bogstavs Højde tilsyneladende ganske tilfældig, Fig. 56 (Tav. IX).

Langbogstavernes Forhold til de smaa Bogstaver er i Almindelighed ikke underkastet store Variationer: hos nogle ere Majusklerne omtrent dobbelt saa høje som Minusklerne (Fig. 57, Tav. IX); hos andre 4—5 Gange saa høje, Fig. 58 (Tav. IX); disse Grænser overskrider sjældent. Meget karakteristisk for Skriftens hele Udseende er det, om den over eller under Linjen liggende Del af Langbogstaverne er den største; til Sammenligning kan tjene Fig. 23 (Tav. IV) og Fig. 58.

Forholdet mellem de smaa Bogstavers Højde og Bredde er i de kalligrafiske Normer omtrent som 3 : 2; de runde, lukkede Partier af Bogstaverne a, d, g, o, p, q ere saaledes tilnærmelsesvis Ellipser med det angivne Forhold mellem Storaxe og Lilleaxe. Bliver Højden større i Forhold til Bredden, saa er Skriften kneben (Fig. 59, Tav. X), hvis Højden derimod er lig eller mindre end Bredden, bliver Skriften bred (Fig. 58). Sædvanlig er, som de to sidste Skriftprøver vise, den knebne Skrift tillige sammentrængt, idet Bogstaverne staa tæt ved hinanden, medens den brede Skrift er vid, idet Bogstaverne rykke langt ud fra hinanden. Spredt er Skriften, hvis der tillige er stor Afstand mellem Ordene, se Fig. 8, (Tav. II). Disse forskellige Forhold ere meget iøjnefaldende og bidrage derfor ikke lidet til at særpræge en Haandskrift.

7) Bogstavernes Hældning, den Vinkel, som Grundstregene danne med Linjens Retning — eller bedre: med Papirets øverste Kant — er ret variabel. I stærkt liggende Skrift gaar den ned til omkring 30

Grader (Fig. 60. Tav. X), og derfra findes alle mulige Overgangsformer til den bagover hældende Skrift, hvor Vinklen kan være 110—125 Grader, f. Ex. Fig. 62, 61 Henrik Ibsen (Tav. X). For de fleste Mennesker er Hældningsvinklen, naar den maales mellem Bogstavernes Grundstreger og Papirets øverste Kant, tilnærmelsesvis konstant i alle Skriftstykker indenfor et givet Tidsrum; den kan variere i Tidens Løb. Hos enkelte Mennesker varierer Vinklen dog fra det ene Bogstav til det andet indenfor samme Ord; selv om Variationerne ikke ere store, faar Skriften alligevel derved et eget uroligt Udseende, Fig. 56 & 88. — Store Forskelle i Hældning kunne iagttages med det blotte Øje; til nøjagtig Bestemmelse af Vinklen kan man benytte en Transportør, tegnet paa et gennemsigtigt Materiale, f. Ex. en Gelatineplade; den behøver dog ikke at have Delestreger for mere end hver femte Grad.

8) Bogstavernes Fuldstændighed. Fuldstændige ere Bogstaverne kun i den kalligrafiske Skrift; enhver Simplifikation er en begyndende Ufuldstændighed. Megen Skrift synes ved første Øjekast — paa Grund af sit ensartede, pyntelige Udseende — at være kalligrafisk, ved nærmere Eftersyn viser den sig dog mer eller mindre simplificeret, f. Ex. Fig. 62 (Tav. X). Den virkelig kalligrafiske Skrift er som Regel, naar den optræder som Haandskrift, pyntet med overflødige Snørkler og Sving (Fig. 63, 89 & 90); disse kunne, om end sædvanlig i mindre Udstrækning, ogsaa optræde i den simplificerede. Ere Bogstaverne meget ufuldstændige, bliver Skriften vanskelig at læse (Fig. 38, Tav. VII); i saadan Skrift kan Ufuldstændigheden enten vise sig ved alle Bogstaverne, som Tilfældet er i Fig. 38, eller den kan fortrinsvis angribe visse Partier af Ordene, f. Ex. Midten (Fig. 27, Tav. V) eller Slutningen (Fig. 28). Derved opstaa ofte meget karakteristiske Skriftformer. Som særlig Form af

ufuldstændig Skrift kan anføres den hakkede, hvor Bogstavernes Haarstreger mangle, saa at det enkelte Bogstav falder i flere isolerede Dele (Fig. 52, Tav. IX & Fig. 75, Tav. XII). Fremdeles Udeladelsen af i-Prikker, t-Streger, Akcenter etc. i en iøvrigt fuldstændig Skrift. Endelig finder man undertiden meget ejendommelige Afbrydelser af Bogstaverne paa kortere Strækninger; disse Afbrydelser kunne forekomme saavel i Grundstregene (Fig. 64, Tav. X) som i Haarstregene (Fig. 65).

9) Grund- og Haarstregernes absolutte Bredde og indbyrdes Forhold er meget vexlende. Ere Haarstregene fine, kaldes Skriften tynd; ere de brede, bliver Skriften fed. Ere Grundstregene fine, bliver Skriften spinkel, ere de derimod brede, kaldes Skriften kraftig. Da Grund- og Haarstregernes absolutte Bredde til en vis Grad ere uafhængige af hinanden, bliver her fire mulige Kombinationer: spinkel og tynd (Fig. 32, Tav. V), spinkel og fed (Fig. 66, Tav. XI), kraftig og tynd (Fig. 33, Tav. VI) og kraftig og fed (Fig. 29, Tav. V). Al spinkel Skrift har altsaa det tilfælles, at der ikke er nogen fremtrædende Forskel paa Grund- og Haarstreger, Skriften mangler Relief; i den kraftige Skrift er derimod denne Forskel udpræget. Undertiden finder man Skrift, der tilsyneladende er ret kraftig, medens de brede Grundstreger i Virkeligheden ikke ere fremkomne ved et stærkt Tryk men kun derved, at Pennen har dannet en meget lille Vinkel med Papirets Plan, hvorved en stor Mængde Blæk smøres hen over Papiret, saa at Grund- og Haarstreger tildels smelte sammen, Fig. 67 (Tav. XI) & Fig. 96 (Tav. XV). Denne Skrift kalde de tyske Grafologer »teigig« (dejget), og den kendes paa, at Trykket overalt ligger der, hvor to hinanden nærliggende Streger ere løbne i ét.

10) Bogstavernes særlige Former. En af de mest iøjnefaldende Differenser i Bogstavformen er Forskellen mellem den kantede og den runde Skrift.

Denne Forskel kan fremkomme saavel i latinske som gotiske Bogstaver. Medens den latinske Skrift i og for sig er karakteristisk ved sine Kurver og derfor altid gør et rundt Indtryk, saa kan den dog blive særlig rund og blød, naar flere af de normalt forekommende spidse Vinkler erstattes med Kurver; derfra er der en jævn Overgang til den særlig kantede Skrift, hvor de fleste Kurver ere forvandlede til spidse Vinkler, jvf. Fig. 50, (Tav. VIII). Det omvendte gælder for den gotiske Skrift, hvor Vinklerne ere fremherskende, og som derfor normalt gør et kantet Indtryk. Men dette kantede kan blive endnu mere fremtrædende, naar alle Kurver erstattes med Vinkler (Fig. 68, Tav. XI), ligesom Skriften kan blive meget rund, naar Vinklerne forvandles til Kurver (Fig. 69, Tav. XI). — Af væsenlig Betydning er ogsaa Forskellen mellem den kalligrafiske Skrift — hvad enten denne fremtræder som virkelig Skønskrift eller som blot mislykkede Forsøg derpaa — og den simplificerede, flydende Skrift, jvf. S. 9—10. Fremdeles maa mærkes Forskellen mellem den enkle, knappe Skrift, hvor alle Overflødigheder mangle, og den med Sving og Snørkler, Endelser og Opstreger mer eller mindre pyntede Skrift, jvf. S. 11—12. Endelig kan hvert eneste Bogstav i Alfabetet skrives paa en Mængde forskellige Maader, som det vilde være haabløst at forsøge paa at opregne; de gengivne Skriftprøver vise dette bedre end mange Ord. Hvad der af de enkelte Bogstavformer kan have grafologisk Betydning, vil det være tidsnok at omtale ved disse specielle Undersøgelser.

Grafologiens Historie og Metode.

Som Indledning til de egenlige grafologiske Undersøgelser vil et kort Overblik over Grafologiens Historie være paa sin Plads, fordi man derigennem lettest kommer

paa det rene med, hvilke Metoder Grafologerne have anvendt ved sine Studier. Og et Kendskab hertil er meget væsenligt, fordi man kun kan bedømme Resultaternes Paalidelighed, naar man véd, ad hvilken Vej de ere vundne.

Nogle Grafologer paastaa, at der allerede i Oldtiden kan findes Antydninger af grafologiske Interesser; dette er dog ikke rigtigt. Ganske vist findes der hos Suetonius en Bemærkning om Kejser Augustus' Haandskrift, men da Suetonius indskrænker sig til en enkel Beskrivelse af visse Ejendommeligheder ved Skriften uden at drage nogen som helst Parallel mellem den og Kejserens Karakter, saa er det i hvert Fald ubevisligt, at S. har haft nogen Anelse om en Forbindelse mellem Karakter og Haandskrift. Den første som med Sikkerhed vides at være optraadt som grafologisk Forfatter, er Bologneser Lægen Camillo Baldo, som 1622 udgav en lille Afhandling om, hvorledes man af et Brev kan lære Brevskriverens Natur og Egenskaber at kende (*Trattato come de una lettera missiva si cognoscano la nature e qualità dello scrittore*). Heri gøres flere gode Bemærkninger; saaledes siger Forf. f. Ex., at en uregelmæssig Skrift tyder paa en bevægelig, foranderlig Karakter. Bogen maa ogsaa have vakt en Del Opsigt, da der i Bologna 1664 udkom en latinsk Oversættelse af den italienske Original. Man mener, — men det er forøvrigt ganske ubevist — at der fra den Tid, især blandt Jesuiterne i Frankrig, er bleven drevet grafologiske Studier, hvis Resultater mundtlig overleveredes. Imidlertid er det sikkert, at Lavater ikke kendte noget til disse Forarbejder, da han paa Goethes Opfordring begyndte sine grafologiske Undersøgelser; i hans store Værk: »*Physiognomische Fragmente*« 4 Bd. 1775—78 findes ogsaa et Kapitel om Haandskrift. Lavater gaar omhyggelig ind paa de forskellige Differencer mellem Haandskrifter, men hans grafologiske Slutninger

ere rent intuitive d. e. genialt Gætteri. Et Fremskridt betegner allerede den i 1812 i Paris udkomne anonyme Bog: »L'art du juger de l'esprit et du caractère des hommes sur leur écriture«, for saa vidt som Forf. rigtigt har antydnet det videnskabelige Grundlag, paa hvilket Grafologien hviler. Men om en nærmere Gennemførelse af Tanken kunde der paa det Tidspunkt ikke godt være Tale, og de Paralleller, som Forf. drager mellem forskellige historiske Personlighedens Skrift og Karakter, ere ogsaa rene Indfald, hvoraf der ikke kan læses noget. Foranlediget ved denne lille Bog kastede George Sand sig med Iver over Grafologien, og hun skal have naaet en ret mærkelig Færdighed i at bedømme Folk efter deres Haandskrift. Omtrent paa denne Tid dyrkede ogsaa Abbed Flandrin grafologiske Studier; det menes, at han har udviklet et helt System, men han har intet offentliggjort herom.

Flandrin's Elev var Abbed Michon, der blev Grafo- logiens Grundlægger. Ganske vist havde Tyskeren Adolph Henze 1862 udgivet en lille Bog: »Die Chiro- grammatomantie oder Lehre der Handschriftdeutung«, men den indeholdt kun en Række Bedømmelser af Haand- skriften, tildels i orakelmæssig, vittig Form, ikke Spor af noget System, hvoraf andre kunde lære, hvorledes man skulde gaa frem. Henze havde vistnok heller ikke noget System; han var ogsaa kun intuitiv Grafolog. Hvis han havde noget, vilde han i hvert Fald ikke ud dermed; Michon var hos ham for at lære af ham, men han rejste bort saa klog, som han var kommen. Saa tog Michon selv fat. Han gik væsenlig empirisk tilværks, idet han sammenholdt bekendte Mænds Haandskrift med deres Karakter og søgte i Breve fra Personer med fælles Ka- raktertræk at finde fælles grafiske Tegn. Resultatet af disse Studier offentliggjorde han først i »Les mystères de l'écriture« 1872, hvortil en Mystiker, Desbarrolles, havde

skrevet Fortalen; senere udgav Michon Bogen i meget forbedret Skikkelse under Titlen »Système de graphologie«, hvortil senere, som 2. Del, sluttede sig »Méthode pratique de graphologie«.

Michon's Système er en Uting i psykologisk Henseende. Han inddeler al sjælelig Virksomhed i følgende 8 Klasser: Evner, Instinkter, Natur, Karakter, Aand, Færdigheder, Smag og Lidenskaber. Disse 8 Klasser underafdeles i tilsammen 83 Ordener, som igen omfatte ialt 88 Arter. Med denne nemme lille Skuffe-Psykologi, hvis enkelte Afdelinger mer eller mindre tilfældigt ere blevne etiketterede, tror Michon at kunne udtømme den menneskelige Karakters Forskelligheder. Heldigvis er han dog saa beskeden at bemærke, at der nok kan blive et og andet at tilføje for hans Efterfølgere. Hertil kommer saa, at han for hver enkelt af sine 88 Arter har et eller flere absolut paalidelige grafiske Tegn, saa at intet er nemmere end ad denne Vej til Punkt og Prikke at bestemme et Menneskes Karakter. Man forstaar herefter, at han i Indledningen til sin Bog kan prise sig selv som en af Menneskehedens Velgørere. Naturligvis er der senere, baade paa Fransk, Tysk og rimeligvis ogsaa andre Sprog, kommen en Vrimmel af Grafologier, der kun ere mer eller mindre slette Udtog af Michon's Système; disse behøve vi aldeles ikke at beskæftige os med.

Af mere selvstændige Værker, der tildels tage Afstand fra Michon, kan først nævnes Crépieux-Jamin's store Arbejde: »L'écriture et le caractère« 4. Udg. 1896, hvilket ikke maa forvexles med den lille, nu ganske forældede »Traité pratique de graphologie, der 1890 udkom i dansk Oversættelse ved Marer. Crépieux's væsentligste Fortjeneste er at have omstyrtet Michon's Lære om de absolutte Tegn. Efter hans Opfattelse har ethvert Tegn kun relativ Betydning, idet det maa vurderes i Sammenhæng med og Belysning af alle de andre i en Haand-

skrift foreliggende Ejendommeligheder. Et Tegn f. Ex. som hos den begavede Mand røber diplomatisk Snildhed, betyder hos den ubegavede simpelthen Løgnagtighed. Men en meget væsenlig Fejl hos Crépieux er den, at han mener af den større eller mindre Skrivefærdighed at kunne slutte noget om et Menneskes Kløgt og Begavelse (Geni, Talent, osv.). Fordi en Hestehandler maaske skriver slettere end en Statsmand, har man derfor Ret til at kalde hans Fiffighed for Løgnagtighed, medens den store Statsmands bliver pyntet med Navnet diplomatisk Snedighed? Der er aabenbart ikke vundet meget i grafologisk Indsigt ved Læren om Tegnenes Relativitet, naar den benyttes paa den Maade. — Af alle foreliggende Lærebøger ere L. Meyer's »Lehrbuch der Graphologie« 1895 og Busse: »Haandschriften-Deutungs-Kunde« 2. Udg. München 1899 ¹⁾, vistnok de mest praktiske og mindst fejlagtige. I hvert Fald ere de værste af de hos Crépieux forekommende Fejl undgaede. Men det have disse Forf. naturligvis tilfælles med alle andre Grafologer, at de nære en fast Tro paa, at man med stor Nøjagtighed kan bestemme Karakteren af Haandskriften, medens det faktisk i mangfoldige Tilfælde er yderst tvivlsomt, om der overhovedet kan slutes noget. En Haandskrift er — for at tale matematisk — ofte en ubestemt Ligning, der har flere mulige Løsninger. — En ualmindelig slet Bog bør dog endnu nævnes paa Grund af dens Forf.s berømte Navn, nemlig Lombroso's »La grafologia«, tysk Oversættelse i Reclams Universalbibliothek. Det er lykkedes Lombroso i denne lille Bog at sammenstille alt det upaalideligste, som findes hos Crépieux-Jamin, medens det virkelig værdifulde hos den franske Forf. ganske lades ude af Betragtning. Man ser derfor ogsaa det Særsyn, at den

¹⁾ Faas kun ved Henvendelse til Forf., Neureuther Strasse 3, München.

tyske Oversætter har forsynet Bogen med en Uendelighed af Noter, hvori han bestrider Rigtigheden af Lombrosos Paastande. Den geniale Italiener har aldrig været nogen stiv Kritiker, men efter at han er falden i Hænderne paa Spiritisterne, synes han at have sat den sidste Rest af videnskabelig Kritik overstyr.

Det eneste Værk, der til Dato har behandlet Grafolo-
gien strængt videnskabeligt, er Preyer's »Psychologie
des Schreibens«, Leipzig 1895. Som det var at vente af
den ansete tyske Fysiolog, gaar Preyer sine egne Veje
og godtgør først Grafologiens Mulighed, dels ved psyko-
fysiologiske Betragtninger, dels ved Experimenter. Der-
næst søger han at paavise, hvorledes alle de forskellige
Skriftejendommeligheder kun ere grafisk fixerede, tilvante
Bevægelser, især Affektytringer. For nu at komme paa
det rene med, hvad de enkelte Skriftejendommeligheder
betyde, hvilke Karaktertræk de ere Udtryk for, gaar
Preyer deduktivt til Værks, idet han af de kendte legem-
lige Udslag for bestemte sjælelige Tilstande afleder, hvor-
ledes disse maa ytre sig i Skriften. Ad denne Vej faar
man ikke alene at vide, hvad de forskellige grafiske Ejen-
dommeligheder betyde, men man indser ogsaa deres nød-
vendige Sammenhæng med de sjælelige Tilstande, en
Forstaaelse som aldrig kunde naas ved Michon's empiriske
Metode. Ulykken er kun, at Preyer i altfor høi Grad
betragter de Resultater, hvortil han skal komme, som
forud givne, fordi han tror paa de af Grafologerne »op-
dagede« Tegn. Havde han ikke næret en saa overvældende
Tillid til disse empiriske »Opdagelser«, saa vilde han
utvivlsomt været naaet til at paavise den Usikkerhed, hvor-
med de grafologiske Tydninger ere behæftede. Han er
flere Gange godt paa Vej dertil; vi ville senere paa for-
skellige Punkter faa Lejlighed til at paavise dette.

Grafolo-
gien har altsaa været over 200 Aar om at
blive anerkendt. Baldo var for meget forud for sin Tid;

først nu er Psykologien naaet saa vidt, at den kan vurdere de grafologiske Bestræbelser og godtgøre Grundtankens Rigtighed. Spørgsmaalet er nu blot, hvorledes denne Grundtanke skal realiseres, hvorledes man i hvert enkelt Tilfælde skal faa at vide, hvad Aarsagen er til en bestemt Ejendommelighed i Haandskriften. Dette er med andre Ord Spørgsmaalet om Grafologiens Methode. Flere Metoder have i Tidens Løb været anvendte: den intuitive, den empiriske og den deduktive; hver af disse maa betragtes nærmere for sig.

Intuitionen er i Følge Sagens Natur slet ingen videnskabelig Metode; den bygger paa gode »Indfald«, og synes derfor nærmest at være en Slags Gætteri. Dog behøver den ikke at være det; »Indfaldet« kan ofte være Resultatet af et logisk Arbejde, der er foregaaet under Bevidsthedens Tærskel: Slutningens Forudsætninger er Individet sig ikke bevidst, kun Resultatet melder sig for Bevidstheden. Saaledes vil man ved at se en meget uordenlig Skrift let faa det Indtryk, at Brevskriveren er en uordenlig Person, medens en pyntelig Skrift snarere tyder paa Nethed, Orden, Smag; en ensartet Skrift med ligestore, faste Bogstaver gør Indtryk af Bestemthed, medens en uensartet Skrift vækker Formodning om Ubestemthed, Lunefuldhed, Nervøsitet. Disse og mange lignende »Indtryk« kunne hos intuitive Naturer melde sig, uden at Vedkommende er klar over, hvad det egenlig er i Skriften, der vækker de bestemte Formodninger hos ham. I mange Tilfælde vil »Indfaldet« ogsaa være rigtigt, da det er kommen i Stand ved en logisk berettiget Slutning — men nogen Garanti for dets Rigtighed har man naturligvis ikke. Imidlertid er det forstaaeligt, at de gamle intuitive Grafologer, som bedømte Folks Karakter efter det Indtryk, Haandskriften gjorde paa dem, ofte har kunnet gøre fortræffelige Bemærkninger og derved vinde Ry for særlige Evner i den Retning. Paa den anden

Side er det ligesaa indlysende, at nogen grafologisk »Videnskab« have disse Mennesker overhovedet ikke kunnet frembringe, fordi de i Almindelighed ikke vidste, hvorpaa deres Dom beroede. De kunde derfor aldeles ikke opstille almene Sætninger, der lod sig meddele til andre. Saa værdifulde »gode Indfald« end kunne være i Videnskaben, saa kan den rene Intuition dog aldrig blive nogen videnskabelig Metode.

Michon slog derfor ind paa Empiriens Vej, der efter ham har været fulgt af saa godt som alle andre Grafologer. Metoden er ligefrem denne: Man samler saa mange Haandskrifter som muligt, der frembyde en fælles Ejendommelighed, og man skaffer sig Oplysning om de paagældendes Karakter. Finder man nu et fælles Karaktertræk hos dem, saa slutter man, at den fælles Skriftejendommelighed hidrører fra, altsaa betyder, dette fælles Karaktertræk. Men uheldigvis er denne Slutning ganske utilstedelig; man kan ikke fra faa Tilfælde slutte alment, naar man ikke har særlig Garanti for, at de to Fænomener have noget med hinanden at gøre. Det kunde jo være, at det fælles i Skriften hidrørte fra et helt andet Karaktertræk, som man slet ikke havde faaet rede paa. Det kunde jo ogsaa let tænkes, at det grafiske Fænomen havde helt forskellige Aarsager hos de forskellige Mennesker. Man kan ad denne Vej »slumpe« til rigtige Resultater, men alle de saaledes vundne Tydninger, alle de »opdagede« Tegn have ikke Spor af videnskabelig Værdi. Herimod ville Grafologerne nu indvende, at Beviset for de opdagede Tegns Rigtighed er givet dermed, at de grafologiske Portrætter (Karakterskildringer) stemme med Virkeligheden. Mærkelig nok vedblive Grafologerne at køre op med dette Argument, da der dog ikke skal stor Skarpsindighed til at opdage, hvor lidt det beviser. Alle-rede Michon paaberaabte sig Folks Tilfredshed med de af ham udkastede Portrætter, skønt han mangen Gang —

hvad ingen nyere Grafolog vil betvivle — maa være kommen til gale Resultater. Naar Folk alligevel vare tilfredse, beviser dette kun, at ingen kender sig selv eller andre saa godt, at han bestemt tør benægte en Karakter-skildrings Rigtighed. Lad os tage et bestemt Exempel. Det kunde tænkes, at en Grafolog gav en indgroet Pebersvend Attest for, at han havde Sans for Huslighed og Familieliv — slige Detailler indlade Grafologerne sig undertiden paa at have en Mening om. Hvor i Verden findes nu den Pebersvend, som ikke i et svagt Øjeblik har ønsket sig, at han havde et Hjem og en Familie? Altsaa vil vor Pebersvend — naar han hører Grafologens Udtalelser — ikke bestemt turde bestride, at han dog har nogen Sans for huslig Lykke og maaske under andre Forhold kunde være bleven en fortræffelig Familjefader. Og som i dette saaledes i alle andre Tilfælde. Da vi alle ere Mennesker, saa findes der rimeligvis ikke en eneste menneskelig Egenskab, af hvilken der ikke forekomme i det mindste en lille Antydning hos enhver. Derfor kan en Grafolog næsten altid faa sine Portrætter til at ligne, naar han blot bruger forsigtige Udtryk, undgaar Superlativer. Men noget stort Værd have disse Portrætter da ogsaa meget sjældent, og adskillige Ulykker kunne de anrette ved at vække ubegrundet Mistanke.

Der er altsaa endnu ikke ført noget som helst Bevis for, at den hidtil foreliggende empiriske Grafologis Paa-stande ere sande. Og da selve den anvendte empiriske Metode er ganske uvidenskabelig, saa er Sandsynligheden for, at man kun i enkelte Tilfælde har havt Held til at ramme det rette. Tilbage bliver saaledes kun den deduktive Metode, som Preyer har anvendt — men den vil ogsaa kunne føre til Maalet, naar man gaar rigtigt til Værks. Ren deduktiv er Metoden iøvrigt ikke, da den kræver baade Experiment og lagttagelse til at skaffe det fornødne Grundlag for Deduktionen tilveje; jeg vælger

ogsaa kun denne Betegnelse for at sætte den i bestemt Modsætning til Grafologernes sædvanlige, raa empiriske Metode. Da de sjælelige Tilstande og Egenskaber ikke virke direkte paa Skriften, men kun gennem den fysiologiske Mekanisme som Mellemed, saa maa det først og fremmest undersøges, under hvilke fysiologiske — og muligvis fysiske — Forhold at bestemte Skriftejendommeligheder opstaa. Til Besvarelsen af disse Spørgsmaal kræves Experiment og Iagttagelse. Er dette tilstrækkelig grundigt undersøgt, saa er dermed givet, at en bestemt Skriftejendommelighed vil optræde, hvergang et bestemt fysiologisk Forhold er tilstede. Ud fra vor almindelige fysiologiske og psykologiske Viden maa det derefter udledes, naar et saadant bestemt fysiologisk Forhold kan ventes at ville indtræffe. Betingelsen derfor behøver ingenlunde at være en sjælelig Tilstand; ogsaa rent legemlige Tilstande: Kulde, Varme, Sult, Træthed, Forgiftning, Sygdom, legemlige Anomalier, kunne i mangfoldige Tilfælde have den samme Virkning. Paa denne Maade vil man altsaa faa rede paa alle de Faktorer — ikke blot de sjælelige, men ogsaa de legemlige — som i sidste Instans betinge hver enkelt grafisk Ejendommelighed. Og først saa vil det kunne afgøres, om Grafologien overhovedet er mulig, om der kan sluttes fra Haandskrift til Karaktertræk.

Ofte vil dette ikke kunne gøres. Hvis nemlig flere af hinanden uafhængige Omstændigheder, A, B & C, alle have Indflydelse paa et bestemt grafisk Fænomen, f. Ex. Bogstavernes Højde, saa vil man i Almindelighed ikke i en foreliggende Skrivelse kunne se, om A, B & C hver for sig, parvis eller alle i Forening have været virksomme. Kun hvis en enkelt af dem, f. Ex. A, modvirker de andre og desuagtet i et bestemt foreliggende Tilfælde giver sig et tydeligt Udslag i Skriften, saa kan man naturligvis være sikker paa, at A har været tilstede, men man kan intet vide om B og C. De kunne mangle,

men de kunne ogsaa have ophævet hinanden gensidig eller være opvejede af A. Vi komme saaledes til den praktiske Grafologis Hovedlov:

Foreligger der i et Skriftstykke et positivt Tegn paa, at et vist Karaktertræk har gjort sig gældende, saa maa dette naturligvis have været tilstede, men fordi der mangler Tegn paa dets Existens, kan man ikke slutte, at det selv ikke findes — ti dets grafiske Udslag kan være ophævet ved andre Omstændigheder.

Denne Sætning findes ganske vist i de fleste Grafologier, men ligesaa sikkert er det, at de fleste Grafologer ignorere den. Man mener nemlig, at en Egenskab dog ikke kan være tilstede, naar alle Tegn paa den mangle. Selvfølgelig kan den være tilstede, dens Udslag i Skriften er blot ophævet; der kan altsaa intet sluttet. I det følgende vil dette blive nærmere belyst i mange specielle Tilfælde.

Aarsagerne til Haandskrifters Forskelligheder.

Linjernes Beliggenhed og Længde.

Linjernes Beliggenhed paa Papiret og deres Længde bestemmer som tidligere omtalt Marginen, hele det ubeskrevne Areal om Skriften. Hvoraf er nu denne Størrelse afhængig? Om Marginen tilvenstre siger Preyer i Tilslutning til Michon: »Hvis den er stor, tyder den paa Ødselhed, især hvis Bogstaverne hælde stærkt tilhøjre, og der er megen Plads mellem Ordene. Hvis den er meget lille eller mangler, tyder den paa Sparsommelighed, især ved lodret og sammentrængt Skrift. Hvis den voxer i Bredder ovenfra nedefter, er Brevskriveren ikke sparsom, men vil gerne være eller synes at være det. Aftager dens Bredder derimod ovenfra nedefter, saa er Autor sparsommelig, men vil gerne skjule det.«

Tagne i Almindelighed ere disse Paastande gennemgaaende urigtige. Størst Værd have vistnok Bemærkningerne om den variable Margen. Finder man i flere Breve fra samme Person, at Marginen konstant aftager eller voxer i Bredde nedover, saa er nogen anden Forklaring end Preyer's næppe tænkelig. Men et stort Spørgsmaal er det, om man nogensinde vil støde paa et saadant Tilfælde; jeg har i hvert Fald aldrig set det konstant i flere Breve. Derimod kan det undtagelsesvis forekomme i et enkelt Brev, at Marginen aftager i Bredde nedefter paa hver enkelt Brevside. Dette tyder utvivlsomt paa en vis Sparsommelighed; den skrivende vil gerne have alt, hvad han har at bemærke, paa et enkelt Ark. Men nogen Tendens til at skjule sin Sparsommelighed, kan jeg ikke se deri. Tilbøjeligheden til at formindske Marginen opstaar efterhaanden, som han opdager, at han ikke kan naa at blive færdig, og saa kniber han mere og mere ind paa Siden. At han saa paa næste Side begynder med en bredere Margen, er sikkert ikke for at skjule noget, men kan i al Fald skyldes helt andre Omstændigheder, som vi strax skulle omtale. Imidlertid er Fænomenet som sagt sjældent. Naar Folk ikke holde en konstant Bredde paa Marginen, saa ser man som oftest, at den varierer ganske uregelmæssigt, voxer nedefter paa en Side, aftager nedefter paa en anden osv. Kun ved meget subtile Fortolkningskunster kan dette Fænomen tydes som Tegn paa Sparsommelighed eller Ødselhed.

Er saaledes den sædvanlige grafologiske Fortolkning af den variable Margen ret usikker, saa staar det endnu værre til med Tydningen af Marginens absolutte Størrelse. Man kan nemlig finde Breve fra decideret gerrige, som have en ret bred Margen, saaledes f. Ex. Fig. 59 (Tav. X), hvor Linjen foroven og tilvenstre angiver Brevpapirets Rand og dermed Marginens Størrelse. Paa den anden Side beskrive mange Mennesker nu omstunder Papiret

helt ud, uden at de have stærke Tendenser til Sparsommelighed; det forekommer endog konstant i Breve fra en Mand, der er umyndiggjort paa Grund af Ødselhed. Mærkeligt er det i det hele taget, at Preyer har kunnet fremsætte de citerede Paastande, da han senere udtrykkelig siger, at foruden Sparsommelighed (med dens Modsætning) kan ogsaa Skønhedssans (Smagløshed) og Orden (Uorden) have Indflydelse paa den Maade, hvorpaa Papiret udnyttes. Dette er rigtigt. Og en hvilken som helst Kombination af tre af de nævnte sex Egenskaber — i meget vexlende Styrkegrad — kan altid formodes at forekomme hos givet Menneske. Da nu tilmed nogle af disse Egenskaber naturlig virke i samme Retning, f. Ex. Ødselhed og Uorden, Smag og Orden, medens andre tildels modvirke hinanden, f. Ex. Smag og Sparsommelighed, saa vil man sædvanlig slet intet kunne slutte af den Maade, hvorpaa Papiret i et foreliggende Brev er udnyttet. En fuldt beskreven Papirside uden Margin kan være Tegn paa Sparsommelighed, men ligesaa godt Tegn paa Orden i Forbindelse med en vis Smagløshed. Det bliver derfor saa vanskeligt at slutte noget, fordi et og samme grafiske Fænomen (altsaa f. Ex. den manglende Margin) snart kan skyldes en enkelt Egenskab og snart fremkomme som Resultat af forskellige andre Egenskabers Samvirken.

Der er, saa vidt jeg kan skønne, kun nogle ganske enkelte Tilfælde, hvor man med Sikkerhed af Papirets Benyttelse kan slutte til bestemte Egenskaber hos den skrivende. En ganske regelmæssig Margin skyldes utvivlsomt en udpræget Ordenssans; hvis Marginen derimod er stadig vexlende fra den ene Side til den anden, snart stor, snart lille, snart voxende, snart aftagende i Bredde ovenfra nedad, saa kan den paagældende næppe være ordenlig. Tilbøjelighed til Ødselhed tør man med Rette formode hos den, der i en længere Skrivelse lader et

meningsløst stort Areal af hver Side ubenyttet, og Skønhedssans røber sig undertiden ved et særlig smagfuldt Arrangement af Skriften paa Papiret. I disse fire Tilfælde ere bestemte Slutninger mulige, fordi de samme grafiske Fænomener næppe kunne frembringes ved en Samvirken af andre Egenskaber. I alle andre — hvilket altsaa vil sige i de allerfleste — Tilfælde ere bestemte Slutninger derimod umulige. Naturligvis er det ikke udelukket, at man i saa Fald ad anden Vej, ved Hjælp af andre Skriftejendommeligheder, kan faa Oplysninger om det, der ikke fremgaar af Marginens Bredde; men det vedkommer jo strengt taget ikke Papirets Udnyttelse. Som Exempel kunne vi tage Skriftprøven Fig. 59 (Tav. X); den hidrører, som tidligere nævnt, fra en virkelig gerrig. Marginen har dog en meget passende Bredde, og den er snorlige, lige bred over det hele. Heraf kan ikke sluttes andet, end at vedkommende maa have været ordenlig. Ser man derimod paa den meget knebne og stærkt sammentrængte Skrift, der giver Plads for et ganske uforholdsmæssigt stort Antal Bogstaver i hver Linje, saa bliver det næppe uberettiget at antage, at Brevskriveren har været økonomisk anlagt. Men det nævnte grafiske Fænomen komme vi til senere; det har i hvert Fald intet med Marginens Bredde at gøre.

De sparsomme Slutninger, som overhovedet kunne drages af Marginens Størrelse, ville naturligvis ofte blive yderligere bekræftede — eller afsvækkede — ved andre Skriftejendommeligheder. Finder man saaledes f. Ex. i et Brev med en urimelig stor Margin, at der paa hver enkelt Side kun findes meget faa Linjer, og i hver Linje kun faa Ord (jvf. Fig. 8, Tav. II), saa kan denne Omstændighed kun bekræfte den Formodning, som den brede Margin vakte, nemlig at Brevskriveren har Tendens til Flothed, Ødselhed. Paa lignende Maade i andre Tilfælde. Ethvert Karaktertræk, enhver bestemt sjælelig Egen-

skab indskrænker sig selvfølgelig ikke til at røbe sig paa et enkelt bestemt Punkt, men vil give sig Udslag overalt, hvor der er Lejlighed dertil. Man vil derfor sædvanlig finde mange forskellige Tegn for hver enkelt sjælelig Ejendommelighed, og jo flere man kan finde i en enkelt Skrivelse, desto sikrere bliver det naturligvis, at denne Egenskab findes hos den paagældende Person. Hvis derimod Skriftejendommelighederne føre til Antagelsen af Egenskaber, der udelukke hinanden, f. Ex. Orden — Uorden, saa maa man simpelthen afholde sig fra at slutte noget i den Retning.

Linjernes indbyrdes Afstand.

Linjernes indbyrdes Afstand er fortrinsvis afgørende for Skriftens Klarhed, Overskuelighed. Saasnart Afstanden bliver for lille i Forhold til Størrelsen af Bogstaverne, saa at disse gribe over i hinanden, bliver Skriften uklar. I den klare Skrift se Grafologerne et Tegn paa Tankens Klarhed og Orden, medens den uklare Skrift tyder paa uklar Tænkning, Konfusion, Forvirring. Preyer begrundet dette paa følgende Maade. Kun den, der tænker klart, er i Stand til at fremsætte sine Tanker klart. Det er nu en bekendt Erfaring, at den, der virkelig kan tænke klart og behersker Sproget saaledes, at han kan meddele det tænkte til andre, han vil i sit mundtlige Foredrag undgaa alle Vidtløftigheder, alle dunkle Metaforer og uklare Talemaader, som kun forvirre Tanken og vanskeliggøre Opfattelsen. Hvem der derimod i rigt Maal udstyrer sin Tale med slige oratoriske Omsvøb, vil altid vække Mistanke om — og som oftest ogsaa vise — at han ikke har tænkt klart og derfor ikke véd, hvad han egentlig vil sige. Hvad der saaledes gælder for det mundtlige Foredrag, gælder ogsaa for den skriftlige Fremstilling. Har man Tanken klar, og véd man, hvad man vil skrive, saa vil

man ogsaa undgaa alle Vidtløftigheder i Skrifttrækkene og alt, hvad der forvirrer Opfattelsen af det skrevne. Derved opstaar den klare, knappe Skrift, som netop ved sin Overskuelighed, fordi hvert enkelt Skriftbillede staar isoleret for sig, gør et saa tiltalende Indtryk, se f. Ex. Fig. 1, 18, 19, 29, 30, 34, 38, 42, 97 osv. Hvis Linjeafstanden under særlige Forhold gøres meget lille (Brevkort), saa formindskes Skriften i samme Forhold, saa at den vedblivende er klar, jvf. Fig. 43 & 44. Hvor Tanken derimod er uklar, hvor Fantasi og Følelse løber af med Individet, der vil heller ikke de enkelte Skriftbilleder kunne reproducere klart, og saa opstaar den især hos Damer saa almindelige, forvirrede Skrift, hvor Bogstaverne fra forskellige Linjer uophørlig gribe ind i hinanden (Fig. 23, Tav. IV og Fig. 65, Tav. X).

Imod hele denne Deduktion er der næppe noget væsenligt at indvende. At Individets Intelligens giver sig Udslag i Skriftens Klarhed, synes teoretisk velbegrundet og stemmer ogsaa i det hele med Erfaringen. Dog er ogsaa her adskillige Forbehold at tage, saa at det nævnte grafologiske Tegn ingenlunde kan betragtes som absolut paalideligt. For det første gives der Følelser, saasom Ærgerrighed, Stolthed, Forfængelighed o. l., der selv hos de intelligenteste Mennesker kunne være stærkt fremtrædende, uden at Tankens Klarhed i nogen Maade behøver at lide derunder. Men hvis disse Følelser give sig et tydeligt Udslag i Skriften i Form af Snørkler, Endelser og lignende Overflødigheder, saa vil det let kunne gaa ud over Skriftens Klarhed, jvf. Fig. 21 (Tav. IV). Fordi en Skrift ikke er fuldstændig klar, tør man altsaa ikke strax slutte til manglende Klarhed i Tanken; her som overalt maa man tage andre mulige Tegn i Betragtning, hvorved det fundne kan bekræftes eller afsvækkes.

En anden og langt væsenligere Indvending mod den fremsatte Opfattelse er den, at det aldeles ikke er godt-

gjort, at ikke ogsaa andre sjælelige Egenskaber kunne have Indflydelse paa Afstanden mellem Linjerne og dermed paa Skriftens Klarhed. Tværtimod synes det umiddelbart indlysende, at Individets økonomiske Sans i ikke ringe Grad maa gøre sin Indflydelse gældende. Den sparsommelige vil naturligt søge at knibe Linjerne sammen, medens den mere flot anlagte vil holde en stor Afstand mellem dem, og derved kan det i enkelte Tilfælde blive vanskeligt at drage bestemte Slutninger. Imidlertid er det højst usandsynligt, at nogen som helst Tendens til at spare paa Papiret kan drive den virkelig intelligente Mand til at producere uklar Skrift; han vil ligefrem formindske Bogstavernes Størrelse, saa at Skriften vedbliver at være klar. Dette er saa vel kendt fra Anvendelsen af Brevkort, jvf. Skriftprøverne Fig. 43 og 44, at det næppe kan være nogen Tvivl underkastet. Hos den meget intelligente gerrige, Fig. 59, forekommer der intetsteds i et firesiders Brev nogen Overgriben af den ene Linje i den anden; Skriften er fuldstændig klar. Sparsommelighed synes saaledes ikke at kunne udviske Skrifttrækkenes Klarhed. Derimod vil den, der har Tilbøjelighed til at ødsle med Papiret, nok kunne frembringe en klar Skrift, uden at der behøver at ligge en tilsvarende Intelligens bagved. Det vil dog sjældent være vanskeligt at se, om der foreligger en Tendens til Ødselhed, fordi denne røber sig ikke blot ved stor Afstand mellem Linjerne, men ogsaa ved en urimelig stor Margen og Afstand mellem Ordene, se Fig. 8 (Tav. II). Men hvor Ødselheden saaledes kan konstateres, vil det som oftest være umuligt at afgøre noget om vedkommendes Intelligens; den store Afstand mellem Linjerne kan nemlig i dette Tilfælde hidrøre enten fra Tankeklarhed eller fra Ødselhed eller fra begge Dele i Forening.

Hvorvidt en udpræget Ordenssans for sig alene er tilstrækkelig til at frembringe klar Skrift, kan være vanske-

ligt at afgøre. Selv en strængt gennemført Orden vil næppe kræve andet end Regelmæssighed i Skriftens Anordning paa Papiret, medens en Overgriben af Bogstaverne fra den ene Linje i den anden ikke er udelukket. Umuligt er det dog ikke, at et meget ordenligt Individ vil kunne producere klar Skrift ogsaa uden at være i Besiddelse af fremragende Aandsevner. De Slutninger, der tør drages af Linjernes indbyrdes Afstand, blive altsaa ogsaa i mange Tilfælde tvivlsomme.

Linjernes Retning.

Michon saa i Linjernes Retning et Udtryk for den fremherskende Følelsestilstand. Medens den rette Linje, parallel med Papirets Kanter, betegner normal Sindsligevægt, skal den opadløbende Retning være et Udslag af varige eller forbigaaende Lysttilstande (lyst Sind, godt Humør, Iver, Begejstring, Glæde), medens den nedadløbende Retning betegner en varig eller forbigaaende Ulysttilstand (daarligt Humør, nedtrykt Stemning, Sorg, Skuffelse osv.). Er Tilstanden varig, viser den bestemte Linjeretning sig i længere Tid, et helt Brev igennem eller endog i alle Skriftstykker indenfor et givet Tidsrum; er Tilstanden kun forbigaaende, kan den røbe sig ved, at nogle enkelte Linjer i et Brev antage en fra de øvrige afvigende Retning. Preyer, som slutter sig til denne Opfattelse, betegner derfor den opadløbende Linje med Slagordet: Optimisme, den faldende, nedadløbende Linje med Ordet: Pessimisme.

Fra Psykofysiologiens Side vil der vanskelig kunne gøres Indsigelse mod Michon's Paastande, som tværtimod synes at være i god Overensstemmelse med, hvad vi i det hele vide om Følelsernes Indflydelse paa Organismen. Fra det daglige Liv er det bekendt nok, at man under Lysttilstande, Glæde, løftet Stemning osv. føler Trang til

livlig Bevægelse, medens man synker sammen i Sorg og nedtrykt Stemning. Og selv om man ikke nøjagtig kan gøre Rede for, hvorledes den fysiologiske Mekanisme virker, ligger det dog nær at antage, at de nævnte modsatte Tendenser grafisk ville give sig Udslag i henholdsvis stigende og faldende Linjer. Det er da heller ikke vanskeligt i Breve at finde Beviser paa Rigtigheden heraf. Fig. 70 (Tav. XI) er et Uddrag af et længere Brev, hvis Autor sædvanlig skriver fuldstændig rette Linjer, parallelle med Papirets Kanter. Brevet begynder med en Beklagelse af en ubetydelig men ubehagelig Hændelse, disse Linjer ere nedadløbende. Paa de næste halvanden Side ere Linjerne fuldstændig lige; derefter omtales en glædelig Omstændighed, som nærmere udmales, og i hele denne Del af Brevet ere Linjerne opadløbende. Skriftprøven viser to Linjer fra hvert af disse tre Afsnit. Fig. 46 (Tav. VIII) viser stærkt nedadløbende Linjer, medens Autor sædvanlig skriver fuldstændig lige. Prøven er tagen fra et Brev, der kun omhandler en ulykkelig Hændelse, som har virket stærkt deprimerende paa den skrivende; Linjereeningen er helt igennem den samme. Slige Exempler kunne tilvejebringes i næsten ubegrænset Antal. Sagen synes altsaa at have sin Rigtighed. Men fordi Lyst og Ulyst kan være en Aarsag til bestemte Retninger af Linjerne, behøve de ikke at være den eneste Aarsag.

For det første er det indlysende, at Enøjethed, Nær-synethed og andre Synsfejl kunne være Aarsag til, at Linjerne ikke ere lige; Individet kan have den redeligste Vilje til at skrive lige, men Synsfejlen medfører, at Retningen ikke kan bedømmes rigtig, saa at Linjerne ikke holdes parallelle med Papirets øverste Kant. I saa Fald vil Forholdet naturligt blive saaledes, at de øverste Linjer helt oppe paa Papiret ere nogenlunde parallelle med Kanten, men jo længere man kommer ned paa Siden, desto større bliver Afvigelsen. Dette finder faktisk ogsaa

Sted hos mange nærsynede Damer, der ikke holde af at bruge Brilller. Fig. 71 (Tav. XII) viser et Exempel herpaa. De tre Linjer ere henholdsvis den øverste, midterste og nederste paa en Brevside. I en stor Samling Breve, der strækker sig over et Tidsrum af 21 Aar, genfindes dette Forhold konstant paa hver eneste Side i samtlige Breve. Og den paagældende ser meget mørkt paa Livet, saa at den opadløbende Retning ikke paa nogen Maade kan fortolkes som Udslag af et konstant godt Humør. Hos andre Nærsynede har jeg fundet det samme. Synsfejl kunne altsaa være en Aarsag til skæve Linjer.

Dernæst ser man hyppigt, at Sygdom, Træthed og deprimeret Sindsstemning medfører opadløbende Linjer, ganske i Modstrid med, hvad der ovenfor blev omtalt. Fig. 45 (Tav. VIII) er et Exempel herpaa. Det er skrevet af en sindssyg i dybeste Depression; strax fra Begyndelsen ere Linjerne svagt opadløbende eller opadhvævede, i Slutningen af Brevet derimod stærkt stigende. I sine exalterede Øjeblikke skriver det samme Individ nogenlunde lige, se Fig. 72 (Tav. XII); Haandskriften er her en helt anden, hvorom mere senere. Hvor der foreligger en dybere indgribende Lidelse, hvad enten denne er af sjælelig eller legemlig Natur, der viser det grafiske Udslag sig altsaa ganske i Modstrid med, hvad der iagttages under normale Forhold. Nogle Grafologer ville forklare dette ved den Antagelse, at den opadløbende Linje er Tegn paa den syges Haab om snart at blive rask, altsaa i Virkeligheden Udtryk for en Lystilstand. Ved slige Fortolkningskunster opnaar man naturligvis kun at stikke Blaar i Øjnene paa sig selv og andre; en deprimeret Sindssyg har næppe Rum for noget andet end sin øjeblikkelige Elendighed. Sagen lader sig da ogsaa forklare langt naturligere, som Erlenmeyer har paavist i sit lille Arbejde: »Die Schrift«.

Naar man vil skrive en fuldstændig lige Linje, maa Arm og Haand være i stadig Bevægelse og forskydes parallelt. Saasnart Armen derimod understøttes i et bestemt Punkt i længere Tid, vil Haanden svinge omkring dette Punkt som et Centrum, og Linjen bliver en Cirkelbue. Understøttes Armen ved Albuen, bliver Cirkelbuen saa stor, at den paa sædvanligt Brevpapir synes at være en ret Linje, der løber stærkt opad. Hvis Underarmen hviler paa Bordkanten og Haanden svinger om Understøtningspunktet som Centrum, saa bliver Cirkelbuen mindre og viser sig paa Papiret som en opadhvælveth Linje, der er desto krummere, jo nærmere Understøtningspunktet ligger ved Haanden. Hvis endelig selve Haandroden tages til Understøtningspunkt, bliver Cirkelens Radius saa lille, at man ikke med uforandret Stilling af Haanden kan skrive helt hen over et Stykke Papir af sædvanligt Brevformat. Haanden maa altsaa forskydes til Siden, og bliver den nu atter liggende i nogen Tid, føjes en ny Bue til den foregaaende; Linjen bliver i dette Tilfælde bølgeformet. Enhver kan let ved Forsøg overbevise sig om Rigtigheden af dette; til yderligere Belysning er i Fig. 73 (Tav. XII) gengivet forskellige Linjer, frembragte paa den beskrevne Maade.

Se vi nu foreløbig bort fra den bølgeformede Linje, saa vise disse Forsøg os altsaa, at man ved at understøtte Armen i et eller andet Punkt faar rette, opadløbende eller krumme, opadhvælvende Linjer. Men nu er det jo saare naturligt, at et Menneske, der føler sig træt, mat, syg og elendig, vil understøtte sin Arm under Skrivningen. Den lige Linje er den mest anstrængende at frembringe, da den kræver den omhyggeligste Koordination af alle Bevægelser. For at undgaa denne Anstrængelse vil man naturligt understøtte Armen i et eller andet Punkt, lige som det kan falde sig; men saa opstaar strax den opadløbende eller opadhvælvende Linje. Denne Retning maa

altsaa betragtes som Tegn paa en dybt indgribende Udmattelse eller Depression. I Overensstemmelse hermed er det, at Linjerne ere opadløbende i de fleste af de af Erlenmeyer gengivne Breve, som hidrøre fra sindssyge eller andre syge. Men som vi ovenfor saa, kan denne Retning ogsaa være Tegn paa en løftet Stemning, Glæde, Iver og Begejstring. Ganske vist fremkommer den saa paa en helt anden Maade, idet Individet i saa Fald ikke understøtter Armen fast men tværtimod gør altfor kraftige udadgaaende Bevægelser. Men det er netop Grafologiens store Ulykke, at et og samme Fænomen kan fremkomme ved helt forskellige Aarsager. Og hvis de forskellige Aarsager til samme Fænomen ikke kan udredes ved smaa ledsagende Biomstændigheder, saa er en Fortolkning simpelthen umulig. Det er der ikke noget at gøre ved; man maa bøje sig for Kendsgerningerne. Vil Grafologerne ikke det, faar de ogsaa finde sig i, at den strænge Viden-skab stempler deres Skrifttyderi som mindre paalideligt — for at bruge et meget mildt Ord.

Spørgsmaalet er altsaa, om der gives Kendemærker, hvorefter man i hvert enkelt Tilfælde kan afgøre, hvad der har været Aarsagen til, at Linjernes Retning ikke er lige d. e. parallel med Papirets øverste Kant. Saa vidt jeg kan skønne, vil dette ingenlunde altid kunne afgøres med Sikkerhed, men i forskellige Tilfælde kan det dog udredes. Hvis Synsfejl er Aarsag dertil, saa vil det, som tidligere omtalt, kunne kendes paa, at de øverste Linjer ere lige, medens Afvigelserne blive desto større, jo længere man kommer ned paa Siden. Nedadløbende Linjer ere rimeligvis altid kun Udtryk for en normal Depressions-tilstand, d. v. s. en Ulystaffekt af kortere eller længere Varighed, men uden nogen sygelig Karakter eller anden Forbindelse med Sygdom. Den opadløbende eller opad-hvælvede Linje derimod kan være Udslag af en legemlig eller sjælelig Sygelighedstilstand, Udmattelse e. l., men

den kan ganske sikkert ogsaa være Tegn paa en løftet Stemning. At skelne mellem disse to Aarsager kan ofte være vanskeligt. Optræder Fænomenet rent forbigaaende, i nogle enkelte Linjer i et Brev, saa kan der næppe være Tvivl om, at man har at gøre med en Lystaffekt; dette vil da ogsaa i Almindelighed bekræftes ved Brevets Indhold. Viser den opadløbende Linje sig derimod konstant Maaneder og Aar igennem i alle Skriftstykker — hvilket ikke er ukendt — saa foreligger der utvivlsomt en Sygdomstilstand, ti saa længe holder ingen Affekt. Hvis Fænomenet endelig kun dukker op nu og da et enkelt Brev igennem, saa bliver en Bestemmelse af Aarsagen rimeligvis rent Gætteeri, hvis man ikke har særlige Holdepunkter.

Om den konkave, nedadbuede Linje (Fig. 48 & 87) véd man intet. Den forekommer kun sjældent. Experimentalt kan den frembringes ved at lægge Papiret temmelig langt ud til højre, medens Underarmen støttes mod Bordkanten. For saa vidt som den altsaa rimeligvis kommer i Stand ved en Understøtning af Armen, synes den nærmest at tyde paa Sygelighed.

Tilbage have vi endnu de bugtede, bølgeformede Linjer. Grafologerne fortolke disse som Tegn paa diplomatisk Snildhed eller Løgnagtighed. Noget som helst Bevis for Rigtigheden heraf er der ikke ført. Rimeligvis er Tydningen kun begrundet paa den ganske utilstedelige Induktionsgisning: Talleyrand var en stor Diplomat, Talleyrand skrev bugtede Linjer (Fig. 52, Tav. IX), altsaa ere bugtede Linjer Tegn paa diplomatisk Begavelse — eller Løgnagtighed; det er nærmest en Smagssag, hvad man vil foretrække at kalde det. Muligvis er det ogsaa kun en rent sindsforvirret Analogislutning, der ligger til Grund: Slinger, Diplomater og Løgnhalse bugte sig gennem Livet, altsaa maa slangebugtede Linjer være

Kendetegn paa Diplomater og Løgnere. Disse Paastande have naturligvis ingen som helst Værdi. Det blev ovenfor paavist, at den bugtede Linje opstaar derved, at Haanden hviler i nogen Tid paa Haandroden, saa at Pennen beskriver et Stykke af en Cirkelbue med dette Punkt som Centrum. Undersøger man nu i almindelige Skriftstykker en Række tilsyneladende ganske lige Linjer, saa vil man ved Hjælp af en Lineal let opdage, at de næsten altid ere svagt bugtede, naar de ikke ligefrem ere skrevne paa linieret Papir. Og dette skyldes sikkert den Omstændighed, at man ikke under Skrivningen kan holde Haand og Arm i stadig Bevægelse, hvilket strængt taget er nødvendigt for at producere en matematisk nøjagtig ret Linje. I Virkeligheden hviler man altid et Øjeblik paa Haanden, medens man skriver nogle faa Bogstaver, saa glider Haanden videre. De store, iøjnefaldende Bugter hidrøre kun fra, at man i noget længere Tid har ladet Haanden ligge fast. Dette sker let, naar man kommer til at overveje noget, medens man skriver, hvorved Haandens og Armens Bevægelse for et Øjeblik gaar istaa. Træffer man i et Brev med iøvrigt rette Linjer pludselig en større Bugt (se f. Ex. Fig. 49, Tav. VIII), saa vil man ofte af Indholdet kunne se, at den skrivende her har været i Tvivl om, hvad han skulde skrive. Den bugtede Linje betyder saaledes næppe andet, end at vedkommende tænker, medens han skriver, og maaske har nogen Vanskelighed ved at finde de rette Ord. Men derfor behøver han da ikke at pønse paa en Usandhed ¹⁾ — saa vilde det se galt ud, da alle lige Linjer strængt taget ere bugtede.

¹⁾ Crépieux-Jamin's Bemærkninger om l'écriture sinueuse ou serpentine (L'écriture et le caractère, 4. Udg. 1896. S. 250—51) er et godt Bevis paa, hvor let en mindre nøjeregnende Grafolog kan vække uberettiget Mistanke til et Menneske.

Bogstavernes indbyrdes Forbindelse.

Michon betragtede den mer eller mindre fuldstændige Forbindelse af Bogstaverne i de enkelte Ord som Tegn paa henholdsvis Deduktionens og Intuitionens Overvægt hos det paagældende Individ. Til denne Forklaring have alle senere Grafologer sluttet sig. Hvad Michon egenlig forstod ved Ordene Deduktion og Intuition, er imidlertid ingenlunde ganske klart, da han ikke giver nogen bestemt Definition. Den deduktive er for ham nærmest Logikeren, den intuitive derimod er Idealist, Spekulativ, Utopist, Drømmer. Michon's Efterfølgere præcisere heller ikke Sagen nærmere. Preyer betegner ligeledes den deduktive som Logikeren og Praktikeren med de fast og bestemt sammenkædede Forestillinger, hvorimod Forestillingsforbindelsen hos den intuitive er løsere, saa at hans Tænkning ofte lider under en Rigdom af Ideer og Indfald, hvis Oprindelse kan være vanskelig at efterspore. Hovedvægten ligger her paa den større eller mindre Fasthed i Forestillingsforbindelsen; deri ser Preyer den naturlige Aarsag til det grafiske Udslag. Hvor der i det hele er en fast Association mellem Forestillingerne, der vil ogsaa det enkelte Ord reproducere det tilhørende Skriftbillede som Helhed, og i saa Fald fremkommer den forbundne, sammenhængende Skrift. Hvor Forestillingsforbindelsen derimod er løsere, vil Ordet vanskelig reproducere Skriftbilledet som Helhed, og Skriften bliver der ved mer eller mindre splittet, opløst i enkelte Bogstaver.

Ganske rigtig kan denne Fremstilling nu ikke være. At den opløste Skrift i alle Tilfælde skulde bero paa en løsere Forbindelse mellem Ord og Skriftbillede er næppe tænkeligt. For Børn og — i Henseende til Skrivefærdighed — barnlige Sjæle gælder det utvivlsomt. Naar Barnet begynder at skrive Ord, staa Skriftbillederne slet

ikke klart for dets Bevidsthed; under Skrivningen maa det stave Ordet igennem efter hvert enkelt Bogstav for at blive klar over, hvad der nu kommer. Paa dette Trin bliver derfor det enkelte Bogstav et selvstændigt Arbejde, og Skriften er fuldstændig opløst, se Fig. 11 (Tav. II). Med voxende Øvelse i Skrivning blive Skriftbillederne tydeligere og reproduceres som Helhed, saa at Barnet ikke længer behøver at stave sig til Ordene. Saaledes fremkommer den sammenhængende Skrift, som de fleste dannede Mennesker skrive. Men den, der kun har nydt en tarvelig Skoleundervisning og senere kun skriver sjældent, vil af Mangel paa Øvelse snart miste en Del af den opnaaede Færdighed: Skrivningen bliver igen et møjsommeligt Arbejde, der kræver en mer eller mindre bevidst Stavning af Ordene. Dette røber sig saa ganske naturligt ved en stærk Adsplittelse af Bogstaverne (jvf. Fig. 12 & 13, Tav. II), som er almindelig i den udannede Skrift. Hvor den fornødne Skrivefærdighed derimod er tilstede, vil Skriften normalt og naturligt være sammenhængende. Sjældent ere dog alle Bogstaverne i et Ord indbyrdes forbundne. Som tidligere omtalt (S. 19) vil man i sammenhængende Skrift sædvanlig træffe enkelte Afbrydelser, der ere motiverede ved, at visse Bogstavdele, som i-Prikker, t-Streger, u-Krøller og Akcenter, ikke kunne frembringes i Flugt med de øvrige Bogstavdele. Der opstaar derved en Afbrydelse i den fremadskridende Bevægelse, og det næste Bogstav bliver derfor sædvanlig ikke forbundet med det foregaaende. Til sammenhængende Skrift maa derfor regnes al Skrift, hvor der ikke forekommer andre end de her omtalte, naturligt begrundede Afbrydelser mellem Bogstaverne.

Nu finder man imidlertid hos mange højt dannede Mennesker en mer eller mindre fuldstændig Opløsning af Skriften i enkelte Bogstaver, ganske ligesom hos Barnet paa det første Stadium af Skrivefærdighed. Det er denne

Opløsning af Skriften, som Preyer mener at kunne forklare ved en mindre fast Association mellem Ord og Skriftbillede. Denne Antagelse er dog næppe holdbar, fordi den i Realiteten vilde løbe ud paa, at disse Mennesker stod paa et barnligt Standpunkt af Skrivefærdighed, saa at de under Skrivningen maatte stave sig gennem Ordene. Forklaringens Uholdbarhed bliver indlysende, naar man véd, at Mænd som Grundtvig, J. P. Jacobsen og Zola — for blot at nævne nogle enkelte — have en fuldstændig opløst Skrift. Nu pege imidlertid alle Erfaringer hen til, at den opløste Skrift hos dannede Mennesker skyldes fundamentale psykiske Forhold, idet den jævnlig først fremkommer i Følge med væsentlige Forandringer i de paagældendes Karakter (jvf. Fig. 1 & 2 og Forklaringen S. 6). Paa et eller andet væsentligt psykisk Omraade maa der altsaa være en Løshed tilstede, som medfører en Adsplittelse af Skriften, og da denne Usikkerhed ikke godt kan antages at findes i Forestillingsforbindelserne, saa ligger det nær at tænke paa den begyndende Bevidsthedssociation, den Opmærksomhedsslappelse, der karakteriserer alle de Mennesker, hos hvem det ubevidste Sjæleliv spiller en større Rolle. Ved denne Antagelse ville vi ogsaa nøjagtig ramme Michon's og Preyer's Mening, ti Utopister, Drømmere, Folk med »Indfald« og »Ideer« — ganske uanset om disse ere gode eller slette — ere netop Mennesker, hos hvem det ubevidste jævnlig bryder ind i og forstyrrer det bevidste Forestillingsløb. Hvor dette i høj Grad gør sig gældende, vil man altid finde Tendenser til Hallucinationer og Anelser, instinktive Sympatier og Antipatier osv.¹⁾, og et eller andet af disse

¹⁾ Det vil ikke være Stedet her at gaa ind paa en nærmere psykologisk Udredning af disse Forhold. Læsere, som interessere sig for Sagen, kan jeg henvise til Kapitlet: »Det ubevidstes Indgriben i Bevidstheden« i min Bog »Overtro og Trolddom« 4. Del, Kbhn. 1896.

Symptomer finder man sikkert altid hos Folk med en udpræget splittet Skrift. Er dette den rette Forklaring af Fænomenet, vil det naturligvis være ganske unyttigt at diskutere, hvorvidt Ordene Deduktion og Intuition ere heldigt valgte til Betegnelse af denne Modsætning; da de ikke forekomme mig træffende, undgaar jeg dem aldeles.

Som diametral Modsætning til den splittede Skrift staar den, hvor ikke blot Bogstaverne i det enkelte Ord, men ogsaa flere Ord indbyrdes ere forbundne. Hos disse Mennesker maatte man altsaa nærmest vente en ualmindelig fast Sammenknytning af Bevidsthedsindholdet ved bestemte Ideer, der ligesom konstant lægge Beslag paa Opmærksomheden. Det vilde med andre Ord være »Fanatikerne« — paa religiøst, æstetisk, socialt eller et hvilket som helst andet Omraade. Erfaringen synes at tale herfor. Netop hos Englænderne, der mere end nogen anden europæisk Nation have Ord for en sejt Vedhængen ved det engang vedtagne (Skik og Brug, fattede Planer osv.), finder man hyppigere end hos andre Nationer Forbindelser mellem Ordene. Og mærkeligt er det, at der i hele mit store Materiale af danske Haandskrifter kun forekommer to Exempler paa forbundne Ord, og disse hidrøre fra — to fanatiske Indre-Missions-Præster.

Imellem de to Extremer, som vi her nærmest have havt for Øje, ligger de fleste dannede Menneskers Skrift. Hyppigst er vel den gennemgaaende Forbindelse af Bogstaverne, som den forekommer hos logisk tænkende og praktisk anlagte Mennesker, men derfra findes der alle mulige Overgange til den fuldstændige Isolation af Bogstaverne. I de fleste Tilfælde vil det naturligvis være vanskeligt at gøre Rede for, hvad et saadant Mellemstadium egenlig betyder. Den Rigdom af Ideer, som en Fremhersken af det ubevidste Sjæleliv kan medføre, men som forøvrigt heller ikke altid er af det gode, er vistnok i de færreste Tilfælde tilstede. Saa vidt jeg kan skønne, be-

tegner en delvis Adsplittelse af Bogstaverne som oftest kun en Mangel paa Evne til vedholdende Koncentration af Opmærksomheden og dermed ogsaa manglende Evne til stadigt Arbejde. Man finder meget ofte en saadan Skrift hos pjankede og pjattede unge Damer.

Et Fænomen af helt anden Art er den »hakkede« Skrift, hvor Bogstaverne ere opløste i enkelte Dele. Man kunde være tilbøjelig til kun at betragte denne Skriftform som den yderste Grænse, hvortil Adsplittelsen af Skriften kan naa, og fortolke dens Betydning i Overensstemmelse dermed. Saaledes gør Preyer; for ham betyder den hakkede Skrift den højeste Grad af »Intuition«. Denne Opfattelse er dog ganske sikkert urigtig, fordi selv den mest hakkede Skrift sædvanlig bærer tydelige Tegn paa, at Individet vil have Bogstaverne forbundne, men blot ikke kan faa Haarstregerne frem paa Papiret. Ved tilfældige Iagttagelser og Forsøg har jeg overbevist mig om, at fysiske Forhold her spille en meget stor Rolle. Der gives Mennesker, som skrive en fuldstændig sammenhængende Skrift med en blød Pen paa et blødt Underlag (Fig. 74, Tav. XII), medens Skriften bliver hakket, naar den produceres med en haard Pen paa et haardt Underlag (Fig. 75). Den sidste Skriftprøve er særlig interessant, fordi den viser en stærk Tendens til Forbindelse af Bogstaverne indbyrdes, medens mangfoldige Bogstaver ere hakkede itu. De fysiske Forhold — Pen og Underlag — ere dog aabenbart ikke tilstrækkelige til at frembringe Fænomenet, fordi det ingenlunde er alle Mennesker, som under de samme Forhold producere hakket Skrift. Her maa altsaa være noget mere med. Talrige Iagttagelser have vist mig, at denne Skriftform kan være et grafisk Udtryk for Utaalmodighed, Frygt for ikke at blive færdig i rette Tid. Den derved fremkaldte Uro kan hos nogle Mennesker medføre, at Haanden nervøst farer fra den ene Grundstreg til den anden, saa at Haarstregerne ikke

fæstes paa Papiret. Denne Iagttagelse synes ogsaa at kunne forklare Fænomenet, hvor det optræder konstant, nemlig for det første hos nervøse og jappede Damer, hvis Tale gaar som Kæp i et Hjul, og som naturligvis gerne ville men umuligt kunne skrive med samme Fart. Dernæst ogsaa ret almindeligt hos gamle Folk, der ere i Besiddelse af usvækkede Aandsevner, men hvis Legeme bærer tydelige Spor af Alderen. Her bliver aabenbart et lignende Misforhold mellem Tankens og Haandens Hastighed, og dette kan da give sig Udslag paa samme Maade. — Hvorvidt denne Forklaring af Fænomenet er udtømmende, maa jeg lade staa hen; det er i hvert Fald den eneste antagelige Forklaring, der foreløbig kan gives.

Bogstavernes Størrelse.

Bogstavernes absolutte Højde. Michon, og med ham vistnok alle andre Grafologer, se i Bogstavernes Højde et Tegn paa Individets Selvfølelse. Stor Skrift, d. e. høje Bogstaver, skrive alle, der ville hæve eller have hævet sig over Mængden, Fyrster og Ministre, Spekulanter, adelige Personer, hvad enten de selv have indlagt sig Fortjenester eller blot ere stolte af det Navn, de bære, Drømmere, der leve i Haabet om at faa udrettet noget stort. Smaa Bogstaver derimod skrives af smaallige og smaatskaarne Personer, gerrige, Folk der fortabe sig i Enkeltheder, derfor ofte af Stuelærde, beskedne Forskere. Disse almindelige Iagttagelser ere baserede paa et saa stort Erfaringsmateriale, at det synes meget dristigt at bestride deres Rigtighed. Alligevel vilde det være ganske urigtigt at tro, at man i Bogstavernes Størrelse havde en Art Maal for Individets Selvfølelse. Ti der er foruden denne psykiske Faktor endnu en psykofysiologisk Egenommelighed, der har Indflydelse paa Bogstavhøjden, saa at det kun i enkelte Tilfælde bliver muligt at drage Slut-

ninger. Forinden dette kan paavises, maa vi først undersøge de mere tilfældige Omstændigheder, der paavirke Bogstavhøjden.

1°. Børn og udannede Mennesker skrive som oftest en stor Skrift. For Børns Vedkommende er dette ligefrem begrundet ved, at de lære, at Bogstaverne skulle udfylde Afstanden mellem de dobbelte Linjer i Skrivebøgerne. Men denne Afstand er ikke ganske vilkaarlig valgt. Meget smaa og fine Bevægelser kræve selvfølgelig et større Herredømme over Musklerne end store og grove. Derfor maa Børn nødvendigvis begynde med at skrive Bogstaverne store; først naar de ere øvede, kunne de efterhaanden gaa over til mindre Skrift. At de store Bevægelser ere naturligt for de mindre øvede, ses bedst paa de udannede, voxne Menneskers Skrift. Skønt der ikke er foreskrevet noget Maal for den, er den næsten altid stor (Fig. 13, Tav. II); det gaar lettest. Skriver et udannet Menneske undtagelsesvis meget smaat, fordi Papirets Format fordrer det, saa bliver Skriften ogsaa saa meget slettere (Fig. 12). Ved Forsøg kan man meget let overbevise sig om, at mangelfuld Øvelse medfører store Bevægelser; man behøver kun at tage en Blyant mellem Tænderne og skrive med Hovedet (Fig. 76). Endnu mere slaaende bliver Forsøget, hvis man tager Blyanten mellem Tæerne; Skriften bliver desto større, jo mere træt man bliver af den uvante Anstrængelse. Paa denne Maade er Fig. 77 (Tav. XII) fremkommen.

2°. Hos dannede Mennesker er Skriftens Størrelse meget ofte afhængig af Papirets Format, jvfr. S. 38 (Fig. 43 & 44).

3°. Alle de Affekter, der ere ledsagede af stærke uvilkaarlige Bevægelser, altsaa især Glæde og Vrede, maa nødvendigvis have Indflydelse paa Skriftens Størrelse. Bevægelsestrangen maa ogsaa under Skrivningen have Luft, og den faar det derved, at alle Skrivebevægelserne

blive større. Dette grafiske Udslag af de stheniske Affekter beror ligefrem paa en Naturlov; Undtagelser ere utænkelige. De gængsne Skriftprøver vise flere Exempler i denne Retning. Fig. 4 er skreven i heftig Vrede; vedkommendes normale Skrift er vist Fig. 3. Fig. 5 er normal Skrift, Fig. 6 den samme Persons Skrift under en behersket Forbitrelse. Fig. 45 skrev en sindssyg under et Anfald af Depression, Fig. 72 i en efterfølgende exalteret Stemning. Ogsaa Fig. 70 (Tav. XI) er et godt Exempel i denne Retning. Bogstavernes Størrelse ses her at variere med Linjernes Retning. I de synkende Linjer, der udtrykke Depression (jvf. S. 41) ere Bogstaverne mindst, størst derimod i de stigende Linjer, der betegne en løftet Stemning.

4°. Crépieux-Jamin har først paavist, at mange Mennesker skrive større i Varmen end i Kulden. Denne Iagttagelse er utvivlsomt rigtig, naturligvis under Forudsætning af, at alle andre Omstændigheder, der have Indflydelse paa Skrifthøjden, ere konstante. Som Exempel kan tjene Fig. 73, 74 & 75; den første viser Bogstavernes Størrelse i alle mine skriftlige Udarbejdelser om Vinteren, de to sidste ere typiske for Skriften om Sommeren.

5°. Høje, legemligt store Mennesker skrive ofte større Bogstaver end smaa Personer. Denne iøvrigt noget tvivlsomme Regel indskrænkes dog meget derved, at Bogstavstørrelsen hos Damer ofte er en Modesag. I vore Mødres og Bedstemødres Tid skrev Damerne gennemgaaende en lille Skrift, nu ere store Bogstaver moderne. Slige Vilkaarligheder umuliggøre selvfølgelig alle grafologiske Bestemmelser, og da det vil være saa godt som umuligt at se paa en Haandskrift, om Bogstavstørrelsen er naturlig eller kunstig, saa er her en meget farlig Faldgrube for Grafologen.

Om vi hermed have udtømt alle de Omstændigheder, der have Indflydelse paa Skrifthøjden, er ikke godt at

sige; foreløbig er i hvert Fald ikke flere bekendte. Men alle disse Forhold maa Grafologen tage i Beregning, inden han kan drage Slutninger. Han maa altsaa først og fremmest være klar over, om Skriftstørrelsen kun skyldes Mangel paa Skrivefærdighed, ti i saa Fald beviser den naturligvis intet om Individets Selvfølelse. Dette Punkt kommer man nu forholdsvis let over, da Skriftens hele Habitus sædvanlig røber dens Autors Dannelsesstrin. Dernæst maa man sikre sig, at Skriftstørrelsen ikke er extraordinær, begrundet paa Affekter, særligt Format af Papiret osv., men virkelig repræsenterer den paagældendes normale Skriftstørrelse. Hertil kræves naturligvis, at man har et større Materiale, Breve skrevne til forskellige Tider og under forskellige Forhold. Lad os nu antage, at vi paa denne Maade have sikret os Kendskab til den gennemsnitlige Størrelse af et Menneskes Haandskrift. Har man saa i Bogstavernes Højde, udtrykt i Millimeter, et Maal for Individets Stolthed, Selvfølelse el. lign.? Jeg betvivler det særdeles; det vil som oftest være noget ganske andet, der røber sig ved Skrifthøjden.

Vi saa ovenfor, at et Menneskes Skrift ofte er større i Varmen end i Kulden, og sikkert altid er større under de Affekter, som medføre livlige Bevægelser, end under normal Sindsligevægt. At Varme kan have samme Virkning som visse Affekter, er let at forstaa, ti naar Varmen blot ikke overskrider rimelige Grænser, medfører den ogsaa livligere Bevægelser. Ved fysiologiske Forsøg er det fastslaaet, at saavel Nerver som Muskler arbejde hurtigere i Varmen end i Kulden. Det fremgaar altsaa heraf, at de Omstændigheder, der have livligere og hurtigere Bevægelser til Følge, i Haandskriften ville røbe sig ved en større Bogstavhøjde. Men naar dette gælder for det enkelte Menneske, saa er det aabenbart i højeste Grad sandsynligt, at det ogsaa vil vise sig ved Sammenligning mellem forskellige Mennesker, saa at den, der af Natur

er hurtigst i sine Bevægelser, ogsaa skriver den største Haandskrift. Bestemte Erfaringer tale virkelig herfor.

For at paavise dette ville vi tænke os, at to Mennesker sætte sig til at skrive omkap, idet de prøve, hvem af dem der kan skrive mest d. v. s. de fleste Bogstaver i 1 Minut. De anstille en hel Række Forsøg, idet de snart gør Skriften meget stor, snart meget lille. Hvis nu den ene af de to Personer er hurtigere i sine Bevægelser end den anden, saa maa man vente, at han ogsaa kan skrive de fleste Bogstaver i Minutet, fordi han med den større Hastighed i Bevægelserne i en bestemt Tid maa kunne gennemløbe en længere Vej end den anden. Dette viser sig dog ikke at slaa til. Saalænge Skriften er meget stor, har den hurtigste ubetinget Overtaget, han skriver mange flere Bogstaver end den langsomme. Men gøres Skriften nu mindre, saa begynder den langsomme at vinde ind paa den hurtige; de skrive naturligvis begge med lille Skrift flere Bogstaver i Minutet end med stor Skrift, men den langsomme vinder mere. Hvis endelig Skriften gøres meget lille, saa kan den langsomme endog skrive flere Bogstaver pr. Minut end den hurtige. Fig. 78 (Tav. XIII) viser Resultaterne af saadanne sammenlignende Skriveforsøg mellem to Mennesker; Tallene i () angive, hvor mange Bogstaver pr. Minut hver af dem kan skrive med de forskellige Skriftstørrelser.

Hvorledes gaar det nu til, at den langsomme med lille Skrift kan skrive flere Bogstaver end den hurtige? Det beror ligefrem paa, at den Hastighed, hvormed Pennen bevæger sig under Skrivningen er yderst forskellig i de forskellige Dele af et Bogstav. Ved Forsøg, som man har anstillet med Edison's elektriske Pen¹⁾, men som det vilde blive for vidtløftig at gøre Rede for her,

¹⁾ Se Binet: Revue générale sur la graphologie. L'année psychologique IV.

har man fundet, at Hastigheden under Skrivningen er størst i alle de lige Streger, Op- og Nedstreger, medens den er meget nær Nul i alle Krumninger. Følgen heraf er, at den, der er hurtig i sine Bevægelser, slet ikke opnaar nogen Fordel deraf, saafremt han gør Bogstavhøjden meget lille. Derved blive nemlig de lige Linjer, Op- og Nedstregerne, kun smaa, saa at han slet ikke kan naa at sætte Fart paa. Hans Tilbøjelighed til hastige Bevægelser vil tværtimod blive ham til Skade, idet han stadig maa passe paa, at Pennen ikke løber for langt, og denne Paapassenhed kræver Anstrængelse. Resultatet maa altsaa blive netop det, som Skriveforsøgene have vist os: ved stor Skrift vil den, der er hurtigst i sine Bevægelser, ubetinget skrive de fleste Bogstaver pr. Minut, men den lille Skrift kan blive ham saa anstrængende, at han ofte vil blive overfløjet af den langsommere.

Nu er Sagen klar. Ethvert Menneske, der skriver meget, vil selvfølgelig til daglig Brug altid benytte den Skrift, der falder ham naturligt, d. v. s. som for ham er mindst anstrængende, og hvormed han kan udrette mest. Den langsomme, sindige vil følgelig skrive en lille Skrift, medens den hurtige, livlige, nødvendigvis maa skrive forholdsvis større Bogstaver. I Skrifthøjden skulde man altsaa efter denne Betragtning have et Udtryk for Individets Reaktionshastighed, hvilket er et fundamentalt psykologisk Forhold af største Betydning for Individets Karakter. Men nu kan det ikke bestrides, at der ogsaa er meget, der taler for Grafologernes sædvanlige Opfattelse af Bogstavhøjden. Der gives jo virkelig Mennesker, som i sin ydre Optræden lægger en ikke ringe Fornemhed og Værdighed for Dagen, hvis Bevægelser ere langsomme, afmaalte og højtidelige. Yderst mærkeligt vilde det være, om slige Menneskers Maade at føre sig paa ikke prægede sig i deres Skrift ved store, iøjnefaldende og afmaalte Bogstaver. I Modsætning hertil vilde saa en forholdsvis

lille Skrift tyde paa, at den paagældende manglede en saadan Grandezza i sit Væsen. Det bliver med andre Ord højest sandsynligt, at Skrifthøjden ikke blot er Udtryk for Reaktionshastigheden men ogsaa for Individets Selvfølelse, Fornemhed og Værdighed i Optræden. Her ved bliver Sagen naturligvis stærkt kompliceret, saa at det ingenlunde altid vil være muligt at udrede Betydningen.

Lettest bliver man færdig med den lille Skrift, fordi de Egenskaber, der udtrykke sig i den, ikke ere i Modstrid med hinanden. En vis Langsomhed og Sindighed vil sikkert altid karakterisere de Personer, som skrive meget smaat; de forhaste sig ikke. Saa kan det iøvrigt være meget forskelligartede Mennesker: store men beskedne Videnskabsmænd, gerrige eller ganske ubetydelige Personer; det fælles for dem er kun den ringe Reaktionshastighed. I Overensstemmelse hermed ser man undertiden, at Folks Skrift bliver mindre med Aarene, efterhaanden som den ungdommelige Livlighed taber sig, jvf. Fig. 35, hvor der mellem de to øverste og to nederste Linjer ligger et Tidsrum af 40 Aar. Almindeligt gælder denne Regel naturligvis ikke, da der er saa mange andre Aarsager (daarligt Syn etc.), der kan medføre en større Skrift i den høje Alder. — Ved den store Skrift kommer Vanskelighederne særlig frem, fordi denne kan være Udtryk for to hinanden omtrent modsatte Ejendommeligheder: enten Hurtighed, Livlighed i Bevægelserne eller en Selvfølelse, der ytrer sig ved et værdigt, afmaalt Væsen. I begge Tilfælde skulde man faa stor Skrift, men mærkeligt vilde det dog være, om to saa modstridende Ejendommeligheder ikke røbede sig i andet end Bogstavstørrelsen. Den fornemme Skrift, der langsomt og afmaalt fæstes paa Papiret, maa ved sin Regelmæssighed og Ensartethed bære Præg af denne Oprindelse, medens den, der kun skriver høje Bogstaver for at skaffe sin Be-

vælgelsestrang Afløb, snarere maa antages at skrive en rask henkastet, uregelmæssig og bevægelig Skrift. Sammenligner man f. Ex. Fig. 79, L. N. Hvidt (Tav. XIII) med Fig. 80, saa vil man næppe være i Tvivl om, at den første bærer Præg af Selvfølelse og Værdighed, medens den sidste er Udtryk for et livligt Temperament, der naturligvis ingenlunde behøver at mangle Selvfølelse. Hvorvidt man saaledes i alle Tilfælde kan sondre mellem de til Grund liggende Egenskaber, skal jeg lade være usagt. Sandsynligt er det vel næppe. Dog forekommer det mig, at man endog i mange Tilfælde kan afgøre, om en stor Skrift er nogenlunde naturlig for en Damer, som blot skriver den store Skrift, fordi den er moderne. Hvis stor Skrift nemlig er i Overensstemmelse med Vedkommendes Naturel, saa bliver den rask og livligt bragt paa Papiret og røber sig ved sit uregelmæssige, livlige Udseende; er den derimod blot kunstig tilegnet, saa maa den ligefrem tegnes og faar derved et stift, fornemt Udseende. Til Sammenligning kan tjene Fig. 81 (Tav. XIII) og Fig. 31 (Tav. V), der hidrøre fra to Damer i samme sociale Stilling.

Variabel Bogstavhøjde. Hidtil have vi kun taget Hensyn til Bogstavernes absolutte Højde uden at lægge Vægt paa, om denne Højde er konstant helt igennem eller muligvis varierer indenfor hvert enkelt Ord. Disse Forhold ere naturligvis ogsaa af Betydning, men Betydningen varierer meget efter Omstændighederne. Hos Børn og udannede voxne finder man saaledes som oftest en meget varierende Bogstavhøjde, jvf. Fig. 11, 12 & 13 (Tav. II), hvilket ganske naturligt hidrører fra de paagældendes mangelfulde Herredømme over Pennen. Michon, Preyer og med dem de fleste andre Grafologer paastaa, at man særlig ofte hos Børn finder bredt udløbende Ord d. v. s. Ord, hvor Bogstavhøjden voxer henimod Slutningen. Dette skal betyde Aabenhed, Sanddruhed; Barnet

vil intet skjule, vil tværtimod gøre alt saa tydeligt som muligt, derfor gør det Bogstaverne stadig større og tydeligere. Dette er vistnok grebet ganske ud af Luften. I de talrige Barnehaandskrifter med variabel Bogstavhøjde, som jeg har havt for Øje, har jeg aldrig truffet nogen udpræget Tendens i denne Retning. Fig. 55 (Tavle IX) viser nogenlunde Forholdet, kun er der i Prøven forholdsvis altfor mange bredt udløbende Ord. Hele Skrивelsen indeholder lidt over 100 Ord, Smaaordene under tre Bogstaver ikke medregnede, men af disse 100 Ord ere kun 15 bredt udløbende, Resten er, som Prøven viser, dels spidst udløbende, dels konstante, og i de allerfleste varierer Bogstavhøjden ganske uregelmæssigt. Man kan altsaa ikke sige, at her er en fremherskende Tendens til bredt udløbende Ord, og flere end der forekommer i dette Skriftstykke, har jeg aldrig nogetsteds set. De bredt udløbende Ord ere derfor rimeligvis kun en af de mange Former, som tilfældig kunne fremkomme, idet Bogstavhøjden varierer; selve Variationen kan hos Børn og uannede Mennesker ligefrem forklares ved mangelfuldt Herredømme over Pennen eller maaske bedre ved et usikkert Øjemaal, saa at der ikke kan drages videre Slutninger deraf.

Gaa vi nu til dannede Mennesker, saa bliver Forholdet et andet, fordi Bogstavhøjdens Variationer her ikke kunne skyldes Mangel paa Skrivefærdighed. Her kan naturligvis forekomme baade konstant og variabel Bogstavhøjde. I den store fornemme Skrift maa Bogstavhøjden altid være konstant, fordi dette hører med til denne Skriftforms Væsen (se Fig. 79 & 81); den taber ganske sit Præg af afmaalt Værdighed, hvis Højden er variabel. I alle andre Tilfælde er Skrifthøjden, som vi have set, fortrinsvis bestemt ved Bevægelsernes Hastighed. Men Bevægelsernes Livlighed er igen fortrinsvis afhængig af de Følelser og Affekter, som beherske Individet, og det er den eneste Faktor, som i større Udstrækning kan variere under Skriv-

ningen. En til alle Tider konstant Bogstavhøjde tyder derfor paa, at Individet stadig befinder sig i en vis Ligevægtstilstand, ikke lader sig rive hen af sine Følelser medens den meget uregelmæssige Skrift Fig. 56 (Tav. IX) og Fig. 88 (Tav. XIV) røber Nervøsitet, Lunefuldhed, en stadig Vexlen i Følelseslivet. Og da Betingelsen for en sejr, vedholdende Energi, som ikke let op-giver en engang fattet Plan, væsenlig er den, at Indi-videt stadig omfatter Sagen med Interesse, saa vil en konstant Bogstavhøjde ogsaa i Almindelighed være Tegn paa en udholdende Energi, saaledes f. Ex. Bismarck (Fig. 29, Tav. V) og Edison (Fig. 42, Tav. VII). Folk, hvis Skrift har meget variabel Højde, kunne vel ogsaa være energiske, men sædvanlig mere stødvis; de kunne i hvert Fald gerne tabe Interessen, hvis Maalet ikke hurtig naas.

Vi have endnu at tage Hensyn til de særlige Ord-former, som kunne fremkomme ved en vis regelmæssig Variation i Bogstavhøjden, nemlig de bredt udløbende, de spidst udløbende og de traadformede, hvor Ordets Slut-ning er helt ulæselig (Fig. 28, Tav. V.) Grafologerne tillægge disse særlig Betydning. De bredt udløbende Ord skulle, ligesom hos Barnet, betegne Aabenhed, Naivitet, Trang til at være tydelig. I adskillige Tilfælde er denne Forklaring næppe at forkaste. Naar man i en meget flygtig Skrift som Fig. 27, hvor Ordene delvis ere ulæse-lige, ser Bogstaverne voxte henimod Slutningen, kan det næppe forstaas paa anden Maade, end at den skrivende vel har Hastværk, men dog ønsker, at det skrevne ikke skal misforstaas. Bliver derimod hele Slutningen af Ordet ulæselig, som i Fig. 28, saa have Grafologerne vistnok Ret i den Antagelse, at Vedkommende er ganske ligeglad, enten man forstaar ham eller ej — ofte ønsker han ikke engang, at hans Mening træder for tydeligt frem. De spidst udløbende Ord (Fig. 54, Tav. IX) skulle tyde paa

Klogskab, klog Tilbageholdenhed. Denne Fortolkning er vunden ved Modsætning til de bredt udløbende Ord. Da disse betegne Naivitet, uklog Aabenhed, saa maa de spidst udløbende betyde klog Tavshed. En saadan Slutning er næppe tilladelig, og Resultatet stemmer da heller ikke med Erfaringen. I Fig. 54 betyde de spidse Ord næppe andet, end at Haandskriften, som aabenbart er lavet¹⁾, slet ikke passer for Individet. Af Modehensyn er Skriften gjort stor, men da det tager for lang Tid at male disse store Bogstaver, saa synke de i hvert eneste Ord ned til en mere rimelig Højde. Nogen særlig Klogskab ser jeg ikke deri; det vilde være klogere slet ikke at gøre Kunster med Haandskriften.

Bogstavernes relative Størrelse. Om Betydningen af Majusklerne Forhold til Minusklerne og Bogstavhøjdens Forhold til Bredden véd man endnu intet. Grafologerne have vel opstillet forskellige Paastande, men de mere besindige, som f. Ex. Preyer, har forkastet dem som ubevislige. Kun den meget knebne og sammentrængte Skrift (Fig. 59, Tav. X) maa naturligt opfattes som Tegn paa økonomisk Sans, medens den ødsle skriver vidt og spredt (Fig. 8 Tav. II).

Bogstavernes Hældning.

I Bogstavernes større eller mindre Hældning mod Linjen saa Michon et Tegn paa den Betydning, som Følelseslivet har for Individet, saaledes at de stærkt hældende Bogstaver ere karakteristiske for de egenlige Følelsesmennesker, medens en mere stejl Skrift betegner Kulde og Reservation. Denne Betragtning blev sat i System af Schwiedland, som konstruerede et Grafometer, ved hvis

¹⁾ De ejendommelige Trykforhold, som findes i denne Skrift, ville blive nærmere belyste i Afsnittet: Grund- og Haarstreger.

Hjælp man ligefrem skulde kunne bestemme Individets »Følsomhed«, idet man maaler den Vinkel, som Bogstavernes Grundstreger danne med Linjeretningen. Hele denne Lære er almindelig antagen af Grafologerne, om end naturligvis de forsigtigere af dem tage Afstand fra Schwiedland's kvantitative Bestemmelser. Ogsaa Preyer slutter sig til den almindelige Opfattelse og anfører især som Bevis for dens Rigtighed, at han gentagne Gange har havt Lejlighed til at iagttage, hvorledes Skriften i Aarenes Løb bliver stejlere, efterhaanden som det paagældende Menneske lærer at lægge en Dæmper paa og beherske sine Følelser.

Hvad enten Sagen nu har sin Rigtighed eller ej, er det yderst mærkeligt, at Preyer uden Forbehold har kunnet gaa ind derpaa, da han selv ved Forsøg har konstateret, at man ved en Drejning af Papiret kan give Bogstaverne en hvilken som helst større eller mindre Hældning. Dette udelukker naturligvis ikke, at psykiske Faktorer kunne være medvirkende og afgørende for, hvilken Hældning Bogstaverne ville faa i det enkelte Menneskes Skrift. Ti det er ubestrideligt, at Bogstavernes Hældning for de fleste Mennesker er en konstant Størrelse, der end ikke i Aarenes Løb varierer meget. Deraf følger altsaa, at de fleste Mennesker altid lægge Papiret foran sig paa en ganske bestemt, tilvant Maade, naar de skulle til at skrive. Og Grunden til, at ét Menneske foretrækker én Stilling af Papiret — og dermed en bestemt Bogstavhældning — medens et andet Menneske foretrækker en anden Stilling, vil sandsynligvis være at søge i psykiske Forhold. Men for at komme til en Forstaaelse af de sjælelige Ejendommeligheder, som vel i sidste Instans ere afgørende for Hældningen, vil det være naturligst at begynde med at undersøge, hvorledes Papirets Beliggenhed influerer paa Bogstavernes Hældning. Er man paa det rene med det, saa vil man lettere kunne danne sig et Skøn om, hvad

der kan bringe et Menneske til at foretrække den ene Stilling af Papiret fremfor den anden.

Naar et Menneske paa normal Maade holder Pennen mellem Tommel-, Lang- og Pegefinger, saa kan han, uden i mindste Maade at forandre Haandens Stilling paa Papiret, trække Bogstavernes Grundstreger i forskellige Retninger. Uden særlig Anstrængelse vil man kunne føre Pennen i enhver Retning indenfor to Ydergrænser, der falde omtrent 30 Grader paa hver Side af Legemets Symmetriplan. Fig. 82 viser dette; den vinkelbøjede Linje skal betegne Papirets Rand; Pilen er den Linje, hvorefter Legemets Symmetriplan skærer Papiret; de tre Bogstaver ere skrevne, uden at Haandens Stilling i mindste Maade forandredes. Men selv om det saaledes er muligt, at Pennen kan føres i forskellige Retninger, er det hyppigste dog, at den bevæger sig i en Linje, der meget nær er parallel med Legemets Symmetriplan. Ofte har jeg iagttaget Folk under Skrivningen og maalt den Vinkel, som Bogstavernes Grundstreger dannede med Legemets Symmetriplan, og kun i sjældne Tilfælde har Vinklen overskredet en halv Snes Grader. Vi ville derfor foreløbig gaa ud fra som det almindeligste, at et paa normal Maade skrivende Menneske lader Bogstavernes Hovedretning være parallel med Legemets Symmetriplan.¹⁾ Ud fra denne Forudsætning er det nu let at forstaa, at Bogstavernes Hældning mod Skriftlinjens Retning ganske vil være afhængig af, hvorledes man lægger Papiret foran sig. Lægges Papiret saaledes som i Fig. 83, saa at dets ene Kant er parallel med Legemets Symmetriplan (Pilen), saa maa Skriften blive lodret (Hældningsvinklen $h = 90^0$). Saaledes skrive Børn, der have lært Stejlskrift; de lægge med beundringsværdig Akkuratesse Papiret symmetrisk foran sig og føre Pennen

¹⁾ De andre Tilfælde ville blive behandlede i Afsnittet: Grund- og Haarstreger.

nøjagtig op og ned i Legemets Symmetriplan. Hvis Papiret derimod lægges skraat, som vist i Fig. 84, saa bliver Skriften hældende ($h < 90^0$), idet Grundstregene stadig trækkes parallelle med Symmetriplanen (Pilen), og Linjeretningen holdes parallel med Papirets øverste Kant. Saaledes skrive de fleste Mennesker, og enhver vil let ved Forsøg kunne overbevise sig om, at hans Skrift bliver stadig mere hældende, jo mere han drejer Papiret »imod Uret«. Drejes Papiret derimod »med Uret«, saa bliver Skriften bagover hældende ($h > 90^0$), som vist Fig. 85, og det desto mere, jo større en Vinkel Papiret drejes.¹⁾

Hidtil have vi forudsat, at Skriftlinjen var ret; Spørgsmaalet er nu: hvorledes vil det gaa, hvis Linjen er krum? Dette kan nemt afgøres, saafremt vore tidligere Betragtninger ere rigtige. Hvis nemlig Grundstregene stadig trækkes i en Linje, der tilnærmelsesvis er parallel med Legemets Symmetriplan, saa maa Bogstavernes Hældning mod en fast Linje paa Papiret, altsaa f. Ex. mod Papirets øverste Kant, være konstant og ganske uafhængig af Skriftlinjens Form. Fig. 86 anskueliggør Forholdet. Bogstaverne ere her, naturligvis forsætlig, skrevne paa en stor Bue, men deres Grundstregere ere holdte parallelle med Symmetriplanen (Pilen) og danne derfor overalt samme Vinkel med Papirets øverste Kant. Derimod er Bogstavernes Hældning h mod Skriftlinjen variabel; i Buens opstigende Del er Vinklen mindre end en ret, i den nedstigende Del større end en ret Vinkel. Jeg har nu i en stor Mængde Skriftstykker, hvor Linjerne af meget forskellig Aarsag afveg fra den rette Linje, udmaalt Bogstavernes Hældningsvinkel med Papirets øverste Kant,

¹⁾ Hældningsvinklen er bestemt ved Formlen $h = 90 \div d$, hvor d er den Vinkel, som Papirets Kant drejes ud fra Stillingen parallel med Symmetriplanen. Formlen gælder almindeligt, naar d regnes med Fortegn, eftersom Drejningen foregaar i pos. eller neg. Omløbsretning.

og denne Vinkel har overalt vist sig at være omtrent konstant, hvorimod Hældningen mod den stadig skiftende Linjeretning er variabel. Fig. 87 er et ret godt Exempel af denne Art; Skriftprøven er taget fra et Brev og ikke med Kunst forfærdiget som Fig. 86. Tværs over Skriften er lagt en Række Linjer i Grundstregernes Retning; disse Linjer blive parallelle og danne derfor overalt samme Vinkel med Papirets øverste Kant, hvorved Hældningen er bestemt. Figuren viser altsaa, at Hældningen virkelig er konstant, tiltrods for Linjernes Krumning. Det samme har jeg som sagt fundet i en Mængde andre Skriftstykker, og heraf fremgaar da, at den ovenfor givne Forklaring af, hvorledes Bogstavernes Hældning fremkommer, maa være rigtig. Desuden ses heraf, at man, som nævnt allerede S. 20—21, altid bør maale Bogstavernes Hældning mod Papirets øverste Kant, fordi den da vil være konstant, selv om Linjerne ere krumme.

Vi tør altsaa gaa ud fra, at det væsenlig er den Maade, paa hvilken et Menneske lægger Papiret foran sig, der bestemmer hans Bogstavers Hældning (jvf. dog det følgende Afsnit om Grund- og Haarstreger). Deraf følger ligefrem, at der ikke er nogen anden Ejendommelighed ved Skriften, som saa let vilkaarlig kan forandres. Ti enhver anden vilkaarlig Forandring af Skriften, f. Ex. i Bogstavernes Størrelse, kræver en stadig Opmærksomhed paa Sagen, for at man ikke skal falde tilbage til det mere tilvante og naturlige. Men dette er ganske overflødigt ved Hældningen; har man blot givet Papiret en vis Stilling og lader det ligge i den, saa kommer Hældningen af sig selv. Og i hvor høj Grad Skriftens Udseende derved forandres, viser Fig. 83—85. Spørgsmaalet er nu blot, hvilke Omstændigheder der kan bevæge et Menneske til at foretrække den ene eller den anden Stilling af Papiret og dermed altsaa en bestemt Skrifthældning.

Naar man forsøger paa at skrive stejlt eller bagover liggende, vil man let opdage, at Haandens Stilling i disse Tilfælde hæmmer Skrivebevægelserne. Haanden maa nemlig ligge i Linjens Retning, saaledes at Bevægelserne stadig gaa ind mod den; derved lægges der en stærk Dæmper paa Bevægelsernes Frihed og Hurtighed. Ved den hældende Skrift derimod ligger Haanden under Skriftlinjen, Bevægelserne føres udad, bort fra Haanden og blive derved friere og hurtigere. Disse lagttagelser forklare utvungent den historiske Kendsgerning, at det først er i det 18. og 19. Aarhundrede, at hældende Skrift er bleven almindelig. Saalænge man mere tegnede end skrev sine Bogstaver, saa var Stejlskrift naturlig, fordi Skriften derved blev mere ensartet og pyntelig. Men efterhaanden som der blev mere skriftligt Arbejde at udføre, og Tiden blev kostbarere, maatte hældende Skrift blive en Nødvendighed. Den modsatte Udvikling ses nu og da i vore Dage. Folk, som skrive af Naturen en meget flygtig og stærkt hældende Skrift, lægge sig ofte efter Stejlskrift, fordi de derved opnaa en »smukkere« Forretningshaandskrift. Vist er det, at der næppe kan findes nogen anden kunstig Forandring af Skriften, som kan tilegnes med saa ringe Ulejlighed og som lægger en saa kraftig Dæmper paa Tilbøjelighed til Jaskeri. At endelig Stejlskrift, som ren Modesag, har begyndt at vinde Indpas især blandt Damer i den nyeste Tid, bør heller ikke glemmes.

Der er altsaa en Del ydre Omstændigheder, Mode, Forretningshensyn o. l., der kan have Indflydelse paa Skriftens Hældning. Men disse Omstændigheder kunne umulig i alle Tilfælde være tilstrækkelige til at forklare, hvorfor et Menneske foretrækker en bestemt Stilling af Papiret fremfor alle andre. Den væsenligste Aarsag maa utvivlsomt være den større eller mindre Frihed, som Skrivebevægelserne faa i de forskellige Stillinger. Ethvert Individ vælger derfor instinktmæssig den, der er mest i

Overensstemmelse med hans Natur. Den tilbageholdne, reserverede, der nærer Sky for at give sine Følelser tilkende og derfor stadig er paa sin Post overfor uvilkaarlige Følelsesytringer, vil naturligt foretrække en stejl eller endog bagover liggende Skrift, fordi denne kun kan tilvejebringes under en vis Hæmning af Bevægelserne, hvorved Individet er sikret mod stærke Udslag af tilfældige Sindsbevægelser. Det egenlige Følelsesmenneske derimod, som stadig er i en eller anden Stemning og tildels lader sig beherske af den, maa ogsaa under Skrivningen lade sine Følelser »faa Luft«; han vil derfor foretrække den frie, uhæmmede Bevægelse, som medfører en stærkt hældende Skrift. Denne Deduktion, der først er fremsat af Preyer, fører altsaa netop til den af Grafologerne rent erfaringsmæssig fundne Fortolkning af Skrifthældningen. Og sikkert er det ogsaa, at man næppe nogensinde vil finde en stærkt hældende Skrift, der danner en Vinkel paa $20-30^{\circ}$ med Papirets øverste Kant, hos andre end Stemningsmennesker. Den stejle Skrift er derimod noget vanskeligere at fortolke, fordi den, som vi have set, kan komme i Stand af forskellige Grunde. Noget Kendemærke, hvorved man kan sondre en naturlig stejl, »reserveret« Skrift fra en kunstig tilvant Stejlskrift, har jeg ikke været i Stand til at finde.

Hidtil have vi forudsat, at Hældningen er tilnærmelsesvis den samme for alle Bogstaver i en Skrivelse; dette er utvivlsomt ogsaa det hyppigst forekommende. Men man finder undertiden Haandskrifter, hvori Hældningen varierer saa at sige fra Bogstav til Bogstav, saa at man indenfor samme Ord kan finde stærkt hældende, stejle og bagover liggende Skriftegn, f. Ex. Fig. 56 (Tav. IX) og Fig. 88 (Tav. XIV). Dette Fænomen fortolke Grafologerne saaledes, at Individet skal være ret lidenskabeligt anlagt, men af en eller anden Grund, ofte af Stolthed, ikke vil vedgaa sine Følelser. Forklaringen synes ikke

ganske at kunne forkastes. Er der en vis Tilbøjelighed til at lade sig rive med af sine Følelser, men samtidig en Sky for at lade disse ytre sig for tydeligt, saa ville disse to Faktorer i Forening let føre til en som Helhed hældende Skrift, i hvilken Bevægelsen stødvis hæmmes, hvilket saa røber sig i enkelte stejle Bogstaver.

Bogstavernes Fuldstændighed.

Den fuldstændige Skrift er den kalligrafiske Norm, Skønskriften. Hvor denne optræder som Haandskrift, har man sikkert Ret til, i Overensstemmelse med Grafo- logernes almindelige Opfattelse, at betragte den som Tegn paa Ubetydelighed, en Mangel paa selvstændig og ud- præget Karakter; Individet kan ikke emancipere sig fra det skolemæssig tillærte og paatrykke Skriften sit indivi- duelle Præg. En saadan Skrift finder man da ogsaa hyp- pigst hos Damer (Fig. 89) og Handelsmænd (Fig. 90); iøvrigt heller ikke saa sjældent hos Officerer (Fig. 63, Tav. X). Herved maa dog erindres, at Folk, som have mange Forretnings- eller Embedsskrivelser at udfærdige, ofte hertil benytte Skønskrift, medens de have en anden Skrift i mere fortrolig Korrespondance. Af den officielle Skrift kan naturligvis ikke drages andre Slutninger end netop den, at den skrivende er Led i et Maskineri og følgelig, saalænge han virker i den Egenskab, ikke en selvstændig Personlighed. Vil man have noget at vide om Karakteren, maa man altsaa sikre sig den »private« Haandskrift. — Som fuldstændig maa ogsaa den Skrift betragtes, der ikke er egenlig Skønskrift, men kun et mislykket Forsøg derpaa, idet den skrivende mangler den fornødne Færdighed i at skrive. En saadan Skrift vil, som tidligere udviklet (S. 9—10), kunne betragtes som Tegn paa mangelfuld Dannelse, for saa vidt som Skrive- færdighed med rette i vor Tid kan forlanges af et dannet

Menneske. Af større Betydning er det dog, at man maa være yderst varsom i sine Slutninger, naar man har med en Skrift af denne Art at gøre, fordi mangfoldige Skriftejendommeligheder, som i den dannede Mands flydende Haandskrift have en bestemt Betydning, i den udannedes barnlige Haandskrift kunne hidrøre udelukkende fra den mangelfulde Færdighed i Skrivning. Dette er blevet paavist paa saa mange Punkter i det foregaaende, at vi ikke behøve at opholde os videre derved.

I Modsætning til Skønskriften eller de mer eller mindre mislykkede Forsøg paa Skønskrift staar den flydende, simplificerede Haandskrift, der altid er delvis ufuldstændig, fordi den skrivende kun bevarer Bogstavernes Grundform, men iøvrigt afkorter dem saaledes, at de blive nemmere og hurtigere at skrive. Al Skrift af denne Art, uanset om den fjærner sig meget eller lidt fra de kalligrafiske Normer, vil for det første, fordi den røber Skrivefærdighed, være et Tegn paa Dannelse, men dernæst ogsaa paa en selvstændig Karakter, der har frigjort sig fra de skolemæssige Forskrifter. Her maa man nu vogte sig for forskellige Misforstaaelser og Overdrivelser. En »selvstændig« Karakter maa naturligvis ikke tages ensbetydende med en »fast« Karakter, saa at en flydende Haandskrift altid skulde være Tegn paa et Menneske, der véd, hvad han vil, og med Energi forfølger sit Maal. Dette er saa lidt som muligt Tilfældet. Pjankeri og fuldstændig Holdningsløshed kan lige saa godt som Fasthed og Urokkelighed give sig Udslag i en flydende Skrift; at Karakteren er selvstændig vil her kun sige, at den har et saa stærkt Særpræg, at den ikke kan blive staaende ved det tillærte, men former Bogstaverne i Overensstemmelse med sine Ejendommeligheder. Dernæst maa man naturligvis ikke maale Karakterens Særpræg ved Skriftens Afvigelser fra de kalligrafiske Normer, saa at den ulæselige Skrift skulde være Tegn paa den mest udprægede Karakter. Det kan sikkert ikke

afgøres, hvem der er den ejendommeligste Karakter: den Mand, der har skrevet den fine, pyntelige, næsten kalligrafiske Skrift i Fig. 58, eller Autor til det fast ulæselige Kradseri i Fig. 38, men vist er det, at de to Mænd ere lige saa forskellige som deres Haandskrifter.

Ved visse Bogstaver findes der Smaatræk, som det koster meget ringe Tid og Ulejlighed at anbringe, men som bidrage meget til Skriftens Læselighed, idet de forhindre Forvexling med lignende Bogstaver, f. Ex. Stregen gennem t og over ø, Prikken over i, forskellige Akcenter i udenlandske Sprog. Disse Tødler maa derfor ikke gerne udelades, og selv i stærkt simplificeret Skrift ser man dem da ogsaa ofte anbragt med stor Omhu, jvf. f. Ex. Fig. 28 (Tav. V). Hvor dette er Tilfældet, tør man slutte til Akkuratessen og Ordenssans hos den skrivende, især hvis Skriften iøvrigt har et ordenligt Udseende. Ere Tødlerne tilmed anbragte med ængstelig Nøjagtighed stadig paa samme Maade, saa røbe de en pedantisk Natur, der let fortaber sig i Smaating. Hvis derimod disse Prikker og Smaastreger ganske mangle, eller kun forekomme undertagelsesvis, ligesom tilfældig henkastede, saa har man sikkert at gøre med en uordenlig, stundesløs Person, der ikke giver sig den fornødne Tid til sit Arbejde, og man vil sjældent i Brevet lede forgæves efter andre Tegn paa Uorden og Overfladiskhed, som kunne bekræfte denne Iagttagelse.

Endnu en anden Art af meget karakteristiske Ufuldstændigheder er tidligere berørt (S. 22), nemlig de pludselige Afbrydelser i Bogstaverne, enten i deres Grundstreger eller i Haarstregerne, se Fig. 64 og 65 (Tav. X). Hvorfra disse Afbrydelser hidrøre, er endnu ikke opklaret, men der kan vel næppe være Tvivl om, at Preyer har Ret i den Antagelse, at de skyldes en pludselig Forstyrrelse af Muskelinnervationen, saa at Pennen forlader Papiret paa en kortere Strækning. Dette kan naturligvis let ske i

Haarstregerne, hvor Pennen i Forvejen hviler let paa Papiret. Al »hakket« Skrift maa, fysiologisk set, bero paa en saadan Innervationsforstyrrelse, og Aarsagerne til de umotiverede Afbrydelser f. Ex. i D og L i Fig. 65 ere rimeligvis nær beslægtede med de psykiske Aarsager til den hakkede Skrift (S. 51). Vanskeligere er det derimod at forstaa de pludselige Afbrydelser i Bogstavernes Grundstreger, fordi Pennen her hviler med et stærkt Tryk paa Papiret, og der følgelig skal en ret betydelig Kraft til i et Nu at ophæve Trykket og fjerne Pennen fra Papiret. Naar dette gentager sig saa hyppigt som i Fig. 64, hvor flere af Bogstavernes Grundstreger stoppe brat et betydeligt Stykke ovenfor Linjen, saa kan det aabenbart ikke skyldes en tilfældig Aarsag, et Stød eller lign., men maa sikkert være et sygeligt Fænomen.

Bogstavernes Grund- og Haarstreger.

Det er paa Forhaand indlysende, at Bredden af Bogstavernes Grundstreger maa være i høj Grad afhængig af den Pen, hvormed der skrives. Selv om der slet ikke udøves noget Tryk paa Pennen i Grundstregerne, maa disse dog nødvendigvis faa en Bredde, der er lig Bredden af Pennens Spids. Altsaa maa Grundstregerne blive desto kraftigere, jo bredere Pennespidsen er. Men da der nu altid udøves noget Tryk paa Pennen, selv om dette er aldrig saa lille, saa maa Pennen spalte sig desto mere, jo blødere den er, jo lettere den giver efter for Trykket, og følgelig maa Grundstregerne ogsaa derved blive kraftigere. Dette er nu ogsaa vel kendt fra det daglige Liv; med en grov (d. e. en bred) og blød Pen faar man en kraftigere Skrift end med en fin (d. v. s. en spids) og haard Pen. Paa Haarstregernes Bredde have de omtalte Forhold derimod kun ringe Indflydelse, fordi Haarstregerne trækkes med Kanten af Pennen, og deres Bredde derfor nærmest

er athængig af Metaltykkelsen, som kun varierer lidt i de forskellige Penne. Men der gives Penne, som ere meget tykke i Spidsen, fordi Metallet er drevet op til en halvkugleformet Udhvælvning (saakaldte Kuglespids-Penne), og disse skrive derfor altid meget fede Haarstreger. Fig. 91 (Tav. XIV) illustrerer disse Forhold. De tre øverste Linjer ere skrevne med Penne, der kun variere i Henseende til Blødhed og Finhed; de have derfor meget forskellig Kraft i Grundstregerne, medens Haarstregerne omtrent ere ens. Nederste Linje er derimod skrevet med en grov Kuglespidspen; den har derfor kraftige Grundstreger og fede Haarstreger. Det fremgaar heraf, at Pennen alene kan medføre Forskelle saavel i Grund- som Haarstregerens absolutte Bredde og dermed ogsaa i deres indbyrdes Forhold. Disse Størrelser kunne altsaa kun være konstante for samme Individ, saalænge han skriver med den samme Art Penne. Men paa den anden Side maa det indrømmes, at disse Forskelle kun ere smaa; de fire Skriftlinjer Fig. 91 vise tydelig nok, at Skriftens Karakter som Helhed ikke forandres, skønt disse Linjer ere skrevne med de mest forskelligartede Penne, jeg har kunnet opdrive i Handelen.

Foruden Pennen er der imidlertid ogsaa andre, fysiske og fysiologiske Forhold, som have en væsenlig Indflydelse paa Trykket i Skriften, nemlig Haandens Stilling og Penneholderens Retning. Disse Størrelser kunne variere uafhængigt af hinanden, og vi maa derfor betragte dem nærmere hver for sig. — Hvad nu for det første Haandstillingen angaar, saa kan den antage mange forskellige Former, af hvilke dog tre kunne betragtes som Hovedstillinger, medens de øvrige kun ere Overgangsformer mellem disse. Tager man som Udgangspunkt den normale Haandstilling med let krummede Fingre (Fig. 92, Tav. XV), som er den, der indøves ved Skriveundervisningen, saa kan der afviges fra den i to forskellige Retninger. Enten

kunne Fingrene blive saa stærkt krummede, at Pegefingeren endog bøjer indad i yderste Led (se Fig. 93), et Kunststykke, som dog ikke alle Mennesker ere i Stand til at præstere, eller ogsaa kunne Fingrene holdes fuldstændig strakte (Fig. 94). Vi betegne disse to Stillinger som den forkortede og den strakte, og alle andre, mulige Haandstillinger blive aabenbart Overgangsformer mellem disse to Extremer og den normale Stilling. Da det nu ifølge Sagens Natur ikke lader sig gøre at tage Hensyn til alle de smaa individuelle Variationer i Haandstillingen, saa betragte vi ved vore følgende Undersøgelser kun disse tre Former: den normale, den forkortede og den strakte.

Hvad dernæst Penneskraftets Retning angaar, saa er her igen en Righed af mulige Variationer, blandt hvilke vi ligesom for Haandstillingernes Vedkommende udtage tre Hovedformer, nemlig to Extremer og en mellemliggende Normalretning. Naar Penneskraften har den normale, skolemæssigt indøvede Retning, saa peger dets øvre Ende mod højre Skulder. Herfra kan der nu aabenbart afviges til to Sider, enten udad til højre eller indad mod Legemets Midte. Indad er Drejningen stærkt begrænset; et normalt konstrueret Menneske vil næppe kunne dreje Penneskraften mere, end at dets øvre Ende peger netop mod Legemets Midte. Udad er der adskilligt større Spillerum; det vil uden Vanskelighed lade sig gøre at skrive med Penneholderen liggende saaledes i Haanden, at Stillingen er modsat den normale, saa at Penneholderens øverste Ende peger bort fra og Pennen indad mod Legemet. Da en saadan Stilling rimeligvis sjældent forekommer, betragte vi her blot det Tilfælde, hvor Penneskraften peger lige udad til højre, saa at det omtrent er parallelt med Legemets forreste Flade. Det er denne Stilling, som i det følgende betegnes som Retningen mod højre; desuden kommer den normale Retning og Ret-

ningen mod venstre, indad mod Legemets Midte, i Betragtning.

Enhver af disse tre Retninger kan nu forekomme i enhver af de ovenfor omtalte tre Haandstillinger, saa at der altsaa ialt bliver ni mulige Kombinationer¹⁾. Ethvert af disse ni Tilfælde giver nu sin meget karakteristiske Skrift; Prøver herpaa er vist i Fig. 95, Nr. 1—9. Som man ser, er det ikke blot Trykkets Retning men ogsaa Bogstavernes Hældning, der forandres ved disse forskellige Stillinger af Haand og Pen; selvfølgelig har Papirets Beliggenhed i Forhold til Legemets Symmetrilinje været uforandret under Skrivningen. Hvad Bogstavernes Hældning angaar, saa ses det, at den er størst i Nr. 3, 6 og 9, mindst i Nr. 2, 5 og 8. Men i Nr. 3, 6 og 9 har Haanden indtaget de tre forskellige Stillinger, medens Penneholderen i alle Tilfælde har peget mod venstre. I Nr. 2, 6 og 8 har Haanden ligeledes indtaget forskellige Stillinger, medens Penneskafte har havt Retningen mod højre. Vi komme derved til følgende almindelige Regel: Naar Penneskafte's Retning afviger fra den normale og peger udad mod højre, saa vil Skriften blive stejlere, uanset Haandens Stilling; hvis Penneskafte derimod peger indad mod Legemets Midte, saa bliver Skriften mere liggende, uanset hvorledes Haandens Stilling iøvrigt er.

Ser man derefter paa Trykket i Skriften, saa viser det sig ogsaa nærmest at være afhængigt af Penneskafte's Retning. Dette er let forstaaeligt, ti Trykket fremkommer

¹⁾ Den tyske Grafolog P. Wächtler, der saa vidt vides er den første, som har behandlet alle disse Forhold systematisk (Berichte der deutschen graphol. Gesellschaft. Bd. 2. 1898.), har for hver af de nævnte ni Kombinationer endnu tre Underafdelinger, eftersom Pennen ligger normalt, tæt ved Haanden eller langt derfra. De derved opstaaende Former ere dog ikke meget karakteristiske og forvirre kun Overblikket, hvorfor jeg ikke tager dem i Betragtning.

under Pennens Bevægelse indad mod Haanden. Hvis altsaa Penneskraftets Retning er normal, saa kommer Trykket til at gaa i Retningen ovenfra nedad paa Papiret (se Nr. 1, 4 og 7); er Penneskraftets Retning mod højre, kommer Trykket til at gaa fra venstre mod højre (Nr. 2, 5 og tildels 8). Er endelig Penneskraftets Retning mod Legemet's Midte, kommer Trykket til at ligge i Retningen: foroven tilhøjre — forneden tilvenstre (Nr. 3, 6 og 9). Men desuden ses det, at en anden Ejendommelighed ved Trykket hidrører fra Haandstillingerne. Medens nemlig den normale og den forkortede Haandstilling kan give en bestemt Forskel paa Grund- og Haarstreger (se Fig. 95, Nr. 1—6), saa frembringer den strakte Haandstilling kun dejget Skrift (Nr. 7—9). Skriften kan blive fed, som i Nr. 7 og 9, eller den kan blive tynd som i Nr. 8, men nogen fremtrædende Forskel paa Grund- og Haarstreger findes ikke i nogen af disse Skriftformer. Der opstaar kun et tilsyneladende Tryk derved, at hinanden nærliggende Streger løbe sammen, fordi en stor Mængde Blæk smøres ud over Papiret, hvilket naturligt hidrører fra Pennens ringe Vinkel med Papiret (se Fig. 94).

Vi have nu rede paa de fysiske og fysiologiske Forhold, der ere de nærmeste Aarsager til de forskellige Tryk i Skriften. Vi saa for det første, at Pennens Beskaffenhed er afgørende for, om Skriften skal blive tynd eller fed. Dernæst blev det paavist, at Haandens Stilling er meget væsentlig, fordi den strakte Stilling medfører en dejget Skrift uden Tryk, medens de to andre Stillinger i hvert Fald gør et udpræget Tryk muligt. Endelig viste det sig, at Trykkets Beliggenhed især var bestemt ved Penneholderens Retning. Det ligger nu nær at undersøge, hvad der kan bevæge et Individ til at foretrække en bestemt Haandstilling og Retning af Pennen fremfor enhver anden; vi ville derved komme til en Forstaelse af disse Forholds grafologiske Betydning.

Begynde vi nu med Haandstillingerne, saa synes det for Øjeblikket ikke muligt at afgøre, hvad der betinger Valget mellem den normale og en mer eller mindre forkortet Stilling. Saa vidt jeg kan skønne, er Haandens anatomiske Bygning nærmest afgørende i den Henseende; i hvert Fald har jeg set Børn allerede paa et meget tidligt Stadium af Skriveundervisningen foretrække den forkortede Stilling trods alle Lærerens Formaninger og Rettelser. Kun i den Stilling kunde de nogenlunde faa Herredømme over Pennen, og dette taler da nærmest for, at det ikke er sjælelige men legemlige Forhold, der bestemme Valget. Hvorledes det nu egentlig forholder sig hermed, maa vi lade staa hen; det væsentlige er, at disse to Stillinger — i Modsætning til den strakte — muliggør et Tryk i Skriften. Men fordi Trykket kan komme i Stand, derfor er det ikke givet, at det ogsaa frembringes. Om Skriften bliver spinkel eller kraftig, er endnu ganske uafgjort, og der er blandt alle de omtalte fysiske og fysiologiske Faktorer ikke en eneste, der er afgørende i den Henseende. En blød og grov Pen giver vel, som ovenfor paavist, en noget kraftigere Skrift end en haard og fin Pen, men det Individ, som intet Tryk lægger i Skriften, vil aldrig præstere kraftig Skrift, om Pennen end er aldrig saa blød. Autor til Fig. 32 (Tav. V) vil sikkert ikke med nogen som helst Slags Pen kunne frembringe en naturlig Haandskrift med Tryk som f. Ex. Fig. 33. Her have vi altsaa at gøre med et Forhold, der utvivlsomt er psykisk begrundet. Dets Betydning har Preyer udledt paa følgende Maade.

Et stærkt Tryk i Grundstregene kan kun komme i Stand ved kraftige Muskelbevægelser. Men kraftige Muskelkontraktioner forudsætte igen, at de centrale Innervationer, d. v. s. de fra Hjærnen til Musklerne udgaende Impulser, have en betydelig Styrke. Nu er der imidlertid aldeles ingen Nødvendighed for at anvende

nogen større Kraft paa Skrivningen. Pennen kan godt glide ganske let henover Papiret, og mange Mennesker skrive virkelig paa denne Maade, hvorved der fremkommer en fuldstændig trykløs Skrift. Andre Mennesker nøjes derimod ikke med den ringe Kraftudfoldelse, der skal til for at overvinde Gnidningsmodstanden mellem Papir og Pen; de sætte et ofte uhyre Tryk paa i Grundlinjerne, hvorved de selv i høj Grad forøge den Modstand, der skal overvindes. Slige Mennesker maa nødvendigvis ligge inde med en stor Energi, som sætter dem i Stand til at møde selv en ringe Modstand med en overvældende Kraftudfoldelse. Denne utvivlsomt rigtige Deduktion fører os altsaa til ganske det samme Resultat, som vi tidligere, S. 13, have fundet rent erfaringsmæssigt: det stærke Tryk i Skriften tyder paa en kraftig »Vilje« d. v. s. paa en betydelig Energi til Overvindelse af Modstand. Men om denne Energi er varig eller hurtig udtømmes, det beror væsenlig paa andre Forhold (jvf. S. 61) og kan ikke udledes af Trykket i Skriften.

Rigtigheden af hele denne Udvikling er i den nyeste Tid bleven godtgjort paa en meget smuk Maade ved en Række Forsøg, der ere udførte i Kraepelin's psykologiske Laboratorium i Heidelberg¹⁾. Der blev eksperimenteret med Sindssyge af forskellig Art, især saadanne, hvis Sygdom til forskellige Tider frembød forskellige Faser, Stadier af Sløvhed (Stupor), Depression og Exaltation. De stuporøse sidde fuldstændig sløve, uden at gøre Forsøg paa at tale eller udføre nogen som helst anden vilkaarlig Bevægelse; det var derfor vanskeligt at faa dem til at skrive. Dog fik man tilstrækkelig mange Forsøg til at godtgøre, at Skriften under disse Sygdomsfaser og lige-

¹⁾ Gross: Untersuchungen über die Schrift Gesunder und Geisteskranker. I Kraepelin's Psychologische Arbeiten. Bd. 2. Leipzig 1898.

ledes under Depressionen, var meget lille, blev udført med uhyre Langsomhed og tillige med et yderst ringe Tryk, saa at enhver Antydning af Forskel paa Grund- og Haarstreger manglede. Under Ophidselsen, Exaltationen, var Skriften derimod meget stor, blev udført med en Hastighed, der ofte overskred den normale, og udmærkede sig ved et voldsomt Tryk i Grundstregene. Trykkene blev ikke blot set i Skriften men samtidig maalte af et sindrigt konstrueret Apparat, hvorpaa Individet skrev. Disse Forsøgsresultater stemme, som det ses, for det første meget smukt med, hvad der ovenfor (S. 55—57) er udviklet om Aarsagerne til stor og lille Skrift, idet Langsomhed medfører lille, Hurtighed stor Skrift. Men dernæst ser man ogsaa, at Trykket i Skriften ligefrem voxer med Individets »Bevægelsesenergi«.

Tilbage staar nu at gøre Rede for den dejgede Skrift, som produceres med strakt Stilling af Haanden. Denne Skrifttype betragtes af Grafologerne almindeligvis som Tegn paa Nydelsessyge, Sanselighed, og nægtes kan det ikke, at man ofte finder den hos Folk, som udmærke sig i den Retning. Men paa den anden Side har det jævnlig voldet Grafologerne meget Bryderi, at man finder dejget Skrift endnu mere fremtrædende hos Mennesker, der afgjort ikke have Tilbøjeligheder af den Art. Denne Forvirring er et godt Exempel paa, hvad der kommer ud af Grafologernes sædvanlige, raa empiriske Metode. Fordi man finder dejget Skrift hos en Del sanselige Individer, slutter man, at denne Skriftform altid tyder paa Sanselighed, og overser derved, at den jo ogsaa kunde skyldes ganske andre Aarsager. Følgelig kommer man i Konflikt med de Tilfælde, hvor Fortolkningen Sanselighed aldeles ikke passer. Vor rationelle, deduktive Metode vil derimod føre os til en naturlig Forklaring af alle disse Forhold.

Dejget Skrift fremkommer, som vi have set, kun ved den strakte Haandstilling. Hvad kan nu bevæge et Menneske til at foretrække denne Stilling? Prøver man de forskellige Haandstillinger, vil man let opdage, at den strakte ubetinget er den mageligste af alle. Haanden hviler fladt paa Papiret, og Fingrene behøve ikkê at udøve større Tryk paa Penneskafte end netop tilstrækkeligt til at faa dette til at følge Haandens Bevægelser. Magelighed, Ulyst til legemlig Anstrængelse vil saaledes utvivlsomt være den nærmeste psykiske Aarsag til den dejgede Skrift. Nu staar Magelighed sikkert ofte i nær Forbindelse med Nydelsessyge og Sanselighed, men den kan naturligvis ogsaa skyldes Kraftesløshed, Mangel paa Evne til fysiske Anstrængelser. Man kan derfor vente at finde dejget Skrift hos gamle Folk, der have et langt og virksomt Liv bag sig. Dette er faktisk ogsaa Tilfældet. Et smukt Exempel er vist Fig. 96 (Tav. XV); saaledes skrev en i sin Tid meget anset dansk Politiker i en Alder af 81 Aar. En Autograf af Bismarck fra 1893 viser den samme Skriftype¹⁾, og ganske paa samme Maade skrev Thiers i sin høje Alder²⁾. At betragte disse Oldingeskrifter — Fig. 96 viser en stærkt rystende Haand — som Tegn paa Sanselighed, vilde jo nærmest være latterligt, og det er ogsaa dette, der fuldstændig har forvirret Grafologerne. Som Tegn paa Kraftesløshed bliver den dejgede Skrift derimod baade forstaaelig og naturlig. At den ogsaa kan være Tegn paa Nydelsessyge, skal ikke bestrides, men man maa sikkert være varsom med den Fortolkning. De to meget tiltalende Haandskrifter, Fig. 66 (Tav. XI) og Fig. 97 (Tav. XV), ere begge dejgede og for saa vidt Udtryk for en vis Magelighed — men at sige mere vilde være voveligt.

1) Busse: Bismarck's Charakter. Leipzig 1898. S. 24.

2) Deschamps: La philosophie de l'écriture. Paris 1892. S. 85.

Inden vi afslutte disse Undersøgelser, vil der dog være et enkelt Punkt, som maa nærmere belyses. Vi saa ovenfor, at Bogstavernes Hældning — ved uforandret Beliggenhed af Papiret — er bestemt ved den Retning, man giver Penneskafte. Og vi have tidligere (S. 64) set, at Papirets Stilling bestemmer Bogstavernes Hældning ved uforandret Retning af Penneskafte. Der er altsaa to af hinanden ganske uafhængige Faktorer, der have Indflydelse paa Skrifthældningen. For saa vidt det nu i et enkelt Tilfælde kan have nogen Interesse at afgøre, hvorledes den skrivende har holdt paa Pennen og havt sit Papir liggende, vil dette ikke være vanskeligt, fordi Penneskafte's Retning tillige bestemmer Trykretningen, saa at man af denne kan se, hvorledes Pennen har været ført. Dermed er saa igen Papirets Stilling bestemt. Som Exempel kunne vi tage den mærkelige Skrift Fig. 54 (Tav. IX). Trykket ligger her udelukkende fra venstre mod højre; deraf følger, at Penneskafte under Skrivningen har peget mod højre. Denne Retning vil normalt medføre en meget stejl Skrift, jvf. Fig. 95, Nr. 2, 5 og 8. Da nu Skriften er noget hældende, saa maa Papiret følgelig have været drejet meget stærkt i positiv Omløbsretning, d. v. s. mod Uret. Ved Forsøg vil man let kunne overbevise sig om, at man under de omtalte Forhold netop faar en Skrift, hvis Tryk og Retning svarer til Fig. 54. Paa tilsvarende Maade vil man vistnok i alle Tilfælde kunne afgøre, hvorledes en Skrift er kommen i Stand.

Betydelig større Interesse har det imidlertid at faa afgjort, om den nye Faktor, Penneholderens Retning, som saaledes kommer til at influere paa Skrifthældningen, ikke ogsaa faar Indflydelse paa den grafologiske Betydning af dette Fænomen. Vi saa ovenfor (S. 67—68), at Stejlskriftens Betydning maa søges deri, at den paalægger Skrivebevægelserne en vis Tvang, medens den hældende Skrift tilsteder en betydelig Frihed i Bevægelserne. Dette

blev dog kun paavist under Forudsætning af, at det var Papirets Stilling, der bestemte Skrifthældningen. Spørgsmaalet er altsaa nu, om det vedbliver at have sin Gyldighed ogsaa for de Tilfælde, hvor Skriftens Stejlhed skyldes Penneskiftets Retning. Det lod sig nemlig meget vel tænke, at man ved at vælge en passende Retning af Penneskiftet kunde producere Stejlskrift, uden at Bevægelserne derfor i mindste Maade blev underkastet nogen Tvang. I saa Fald vilde den grafologiske Betydning af Fænomenet aabenbart kun have en meget begrænset Gyldighed. Saa vidt jeg kan skønne, er dette dog ikke Tilfældet. Hvorledes man end frembringer Stejlskrift, saa maa i alle Tilfælde Haanden komme til at ligge i Skriftilinjens Retning og hæmme Bevægelsernes Frihed. Ved den stærkt hældende Skrift vil Haanden derimod altid komme til at ligge under Skriftilinjen — ganske uanset, om Hældningen beror paa en Drejning af Papiret eller af Penneskiftet — og derved blive Bevægelserne langt friere. Den Forklaring, som vi ovenfor have givet af Skrifthældningens grafologiske Betydning, synes derfor ikke at lide nogen Indskrænkning, fordi forskellige andre Faktorer have Indflydelse paa Hældningen.

Bogstavernes særlige Former.

De Skriftejendommeligheder, som vi nu skulle til at undersøge, ere altid af Grafologerne blevne behandlede med særlig Forkærlighed. Selv Preyer ofrer Bogstavernes særlige Former en lige saa stor Plads som alle de øvrige grafiske Fænomener tilsammen. Denne Forkærlighed er forstaaelig. Endog en Begynder, der kun har læst en Ledetraad i Grafologi, kan se, om i-Prikkerne staa højt eller lavt, om t-Stregerne ere lange og tynde eller korte og tykke, om Endestregerne bøje opad eller nedad osv., og den absolutte Betydning, som Grafologerne have til-

lagt alle disse Enkeltheder, er ikke vanskelig at huske. Hvis man derfor ved sligt »Tegntyderi« virkelig kunde faa et paalideligt Billede af den skrivendes Karakter, saa vilde den praktiske Anvendelse af Grafologien have naaet et Højdepunkt af Nemhed, saa at omtrent enhver kunde give sig af dermed. Til at danne sig et Skøn over en Skrift ved Hjælp af alle de andre grafiske Fænomener, som i det foregaaende ere behandlede, kræves der derimod ikke blot en betydelig Øvelse men ogsaa ofte en omhyggelig Granskning, Udmaalinger etc., som ikke ere Hvermands Sag — ikke engang alle Grafologers. Trangen til Nemhed og Lethed har derfor sikkert spillet en betydelig Rolle i den Omhu, hvormed man har gransket Bogstavernes specielle Former. Alligevel ere de fleste »Opdagelser« paa dette Omraade saa godt som værdiløse, og det tiltrods for, at der ikke er nogen anden Del af Grafologien, hvis Teori er saa enkel og klar.

Preyer's Lov: at de individuelle Bogstavformer ere grafiske Udslag af de tilvante, af Individet hyppigst udførte Bevægelser, er sikkert uangribelig. Det er tidligere (S. 8—9) i Korthed paavist, hvorledes denne Sætning fremgaar som naturlig Konsekvens af alt, hvad vi vide om Bevægelsernes psykofysiologiske Forhold. Men selv om man altsaa tør sige, at Forklaringen paa alle individuelle Afvigelser fra de kalligrafiske Normer er givet i denne Sætning, saa følger deraf dog ikke, at man fra en forelagt Skrift kan slutte noget om de individuelle Bevægelsestendenser, og endnu mindre om de sjælelige Tilstande, som fremkalde Bevægelserne. Saa længe man holder sig til typiske Former, gaar det endda an, men saasnart man kommer ind paa det rent individuelle og specielle, bliver der altfor mange Muligheder at vælge imellem, til at noget med Sikkerhed kan afgøres. Vi skulle nu i det følgende først gennemgaa enkelte typiske Fænomener, hvis grafologiske Betydning kan fastslaaes.

Dernæst skal det ved en Række Exempler belyses, hvor upaalidelige og indbyrdes stridende Grafologernes Paa-stande paa dette Omraade ere, naar de komme ind paa Enkeltheder, og hvorfor der ikke kan naas praktiske Resultater ved Hjælp af Preyer's Lov.

Rund og kantet Skrift. Den iøjnefaldende Forskel, som opstaar ved Kurvernes eller Vinklernes Overvægt i Skriften, og som er lige saa fremtrædende i de latinske (jvf. Fig. 50 & 57) som i de gotiske Bogstaver (Fig. 68 & 69), maa naturligt være begrundet i den Maade, paa hvilken Individet i det hele taget udfører alle Bevægelser. Den blide, milde, sagtmødige og forsigtige, der nødig vil støde an, bøjer af, hvor det er nødvendigt for at undgaa Splid, og efter bedste Evne søger at udjævne Modsætninger, vil ogsaa i hele sit ydre Væsen bære disse Karaktertræk til Skue. Man kan ikke ret vel tænke sig en saadan Person træde op med en fast og larmende Gang, føre højroset og kommanderende Tale og slaar i Bordet for at give sine Ord Eftertryk — en saadan Opførsel vilde jo paa ethvert Punkt være i Strid med Individets hele Natur. Det ydre maa nødvendigvis være præget af det indre. Den blide og milde maa nødvendigvis gaa forsigtigt, tale sagte, undgaa alle haarde og voldsomme Bevægelser — og i Skriften røber dette sig da ved, at alle de bratte Overgange, de spidse Vinkler, saa vidt mulig undgaas og erstattes med blødere Kurver. Den resolute, haarde, strænge og hensynsløse, som hellere slaar til end bøjer af, vil ogsaa i Skriften røbe sit Væsen, idet han foretrækker Vinklernes resolute Afbrydelser, der ganske stemmer med hans Natur. Naturligvis er det sjældent at finde Karakteren saa udpræget i den ene eller den anden Retning, som i de fire ovennævnte Skriftprøver, men man vil dog sjældent have Vanskelighed ved at henhøre en Skrift til den ene eller den anden Gruppe. Langt de hyppigste ere utvivlsomt de bløde, kurverige

Skrifter, fordi Livet nu engang fører det med sig, at man maa lære at bøje af. Men har et Menneske blot en Smule Ben i Næsen, saa har han ganske sikkert ogsaa nogle Vinkler i sin Skrift.

Enkel og snørklet Skrift. Det er fra det daglige Liv en bekendt Sag, at mange Mennesker vanskelig kunne udtale sig om noget — især hvis dette i mindste Maade sætter deres Følelser i Bevægelse — uden at ledsage Talen med mer eller mindre livlige Gestikulationer. Som oftest, i hvert Fald blandt de mere rolige Nordboere, indskrænke disse Gestikulationer sig til enkelte Haandbevægelser, men hos livligere Naturer, og især naturligvis hos Sydboerne, naar de komme i Affekt, kan man se ikke blot Hænder og Arme, men ogsaa Hovedet og hele Kroppen i stadig Bevægelse. Yderst mærkeligt vilde det nu være, om en saadan Forskel i Karakter eller Temperament slet ikke satte sig noget Spor i Skriften. Hos det Menneske, der har en konstant Tilbøjelighed til at ledsage Ordet med talende Bevægelser, er man i det mindste — ifølge Preyer's Lov — berettiget til at vente, at der ogsaa under Skrivningen indløber en Del ikke strængt nødvendige Bevægelser, der sætte sig et Spor paa Papiret, saa at Skriften med andre Ord bliver udstyret med noget overflødigt Paahæng, Snørkler. Paa den anden Side vil det Menneske, der under almindelige Forhold ikke røber sin Følelsestilstand ved nogen ydre Bevægelse, sikkert heller ikke gøre det under Skrivningen, saa at hans Skrift altsaa bliver enkel og knap, fri for alle Overflodigheder.

Gaa vi nu ud fra Rigtigheden af denne Betragtning, saa kunne vi altsaa vente at finde enkel, snørkelfri Skrift for det første hos de egenlige Forstandsmennesker, hos hvem Følelsen kun har et ringe Raaderum, som vanskelig komme i Affekt og, selv om det sker, formaa fuldstændig at beherske sig, saa at de ikke miste Sindslikevægten.

Dernæst vil man ogsaa kunne finde denne Skrifttype hos de Mennesker, der vel have et kraftigt Følelsesliv, men ved Siden deraf en klar Forstand, som deres Livsvirksomhed fortrinsvis lægger Beslag paa, Folk, som i Tale mere maa lægge an paa at bevise end paa at overtale, og som derfor med Flid undgaa alt, hvad der kan rive Tilhørerne med. Vi komme med andre Ord ad denne Vej til et ganske lignende Resultat, som vore indledende, rent empiriske Undersøgelser (se S. 11—12) syntes at føre til: den enkle, snørkelfri Skrift forekommer fortrinsvis hos de Mennesker, hos hvem det logiske Ræsonnement er udviklet, for hvem det, i Tale som i Skrift, især kommer an paa at fremsætte sine Tanker saa kort, klart og koncist som muligt. Disse Mennesker have ingen Brug for Gestikulationer under Tale, og der er derfor hos dem ingen overflødige Bevægelser, der sætte sig Spor i deres Skrift. Men dernæst er der naturligvis mange Mennesker, som af andre Grunde vilkaarlig hæmme alle Følelsesytringer, og atter andre, der ere saa flegmatiske, at Følelserne hos dem vanskelig ville give sig ydre Udslag — i alle Tilfælde bliver Resultatet altsaa en enkel Skrift.

Interessant er det at lægge Mærke til, hvorledes Naturen kan gaa over Optugtelsen, hvorledes et Menneske, der normalt skriver en ret enkel Skrift, saasnart han kommer i Affekt, kan røbe sin Sindsbevægelse ved Snørkler, »skriftlige Gestikulationer«. I Fig. 1—6 er der givet tre forskellige Exempler herpaa, jvf. den nærmere Beskrivelse S. 5. Ogsaa Fig. 70 (Tav. XI) er meget karakteristisk. Det er tidligere paavist (S. 41 & 54), hvorledes her Linjeretning og Skriftstørrelse er i Harmoni, idet begge Faktorer variere i Overensstemmelse med de vekslede Følelser. Men ogsaa Skrifttypen forandrer sig tildels, ti medens man i de fire første Linjer (Depression og normal Sindsligevægt) forgæves leder efter overflødige Opstreger og Endelser, saa er der i femte Linje, under

den løftede Stemning, et Bogstav (g) med en fast uhyre Hale. Man kan altsaa selv hos Folk, der normalt skrive en ganske enkel Skrift, under særlige Forhold — især Affekterne Glæde og Vrede — finde grafiske Følelsesytringer i Form af Snørkler. Dette taler aabenbart i høj Grad for den hele Opfattelses Rigtighed, da det fortrinsvis er de nævnte Sindstilstande, der give Anledning til livlige Bevægelser.

Den snørklede Skrift vil altsaa, efter hvad vi have set, forekomme hos Mennesker, der ikke lægge an paa eller overhovedet ikke kunne hæmme de uvilkaarlige, ydre Følelsesytringer. Men er alt overflødigt Paahæng paa Bogstaverne saaledes kun grafiske Udslag af forhaanden værende Følelser, saa er det en ret naturlig og nærliggende Tanke, at man af Snørklernes Form kan slutte sig til de bestaaende Følelsestilstande. Dette vilde have saa meget større Udsigt til at lykkes, hvis man hos forskellige Mennesker kunde finde typiske Former, der naturligt maatte opfattes som Tegn paa bestemte, hyppigt fremherskende Følelsesretninger. Gennemgaar man nu med dette Formaal for Øje et større Skriftmateriale, saa vil det næppe undgaa Opmærksomheden, at al snørklet Skrift efter Snørklernes Form kan deles i to Klasser. I den ene Klasse Haandskrifter finder man for det første, at Snørklerne kun have ganske enkle Former, indskrænke sig til retlinede eller noget bugtede Opstreger og Endelser. Desuden er det kun en enkelt eller nogle faa Former, der stadigt gaa igen indenfor hver enkelt Haandskrift. Hos de forskellige Mennesker kan alt dette »Paahæng« af Opstreger og Endelser have ret forskellige Former, men i den enkelte Haandskrift er det stereotyp, der er ingen Afvexling; selv ved ganske forskellige Bogstaver gentager det samme Sving sig med kun ringe Forandring. Exempler paa denne Art Skrift, som man kunde kalde »behængt«, ere givne i Skriftprøverne Fig. 2, 21, 23, 42, 99—101,

103—106. I Modsætning hertil viser den anden Klasse Haandskrifter en langt større Variation i Snørklerne; disse ere for det første gerne mere komplicerede, og dernæst ser man dem ofte indenfor en og samme Haandskrift stærkt varierede i Form, saa at et bestemt Bogstav næppe forekommer to Gange udpyntet ganske paa samme Maade i samme Brev. En saadan Formrigdom faar man naturligvis ikke let Indtryk af i de korte Skriftprøver, som her have kunnet medtages, men Antydninger deraf vil man dog finde i Fig. 20, 22, 63, 89, 90 & 98. Det er denne Art Skrift, som Grafologerne fortrinsvis pleje at kalde »snørklet«. Nogen skarp Grænse er der naturligvis ikke mellem de to Klasser, den behængte og den snørklede Skrift. Man kan f. Ex. finde Skrift med ret komplicerede men stereotype Former (Fig. 20), og desuden kan i samme Haandskrift forekomme baade enkle og komplicerede Former af Snørkler (Fig. 20 & 22). Men det er aabenbart mindre væsenligt, om en given Skrift helt kan henregnes til den ene eller den anden Klasse; Hovedvægten ligger, som vi strax skulle se, udelukkende paa, om det kan afgøres, af hvad Art de forekommende Snørkler ere. Vi undersøge nu hver af de to Typer for sig.

Snørklet Skrift i snævrere Forstand, med komplicerede Snørkelformer og ofte stor Formrigdom, er hyppigst tilfældig kalligrafisk, jvf. Fig. 20, 63, 89 & 90, men den behøver ikke at være det (Fig. 98). Den store Afvexling i Formerne og den Omstændighed, at Snørklerne gennemgaaende ere ret komplicerede, viser tydelig nok, at alle disse Overflødigheder ikke kunne være rent uvilkaarlige Følelsesytringer. Bogstaver som P i Fig. 90 og D i Fig. 98 kunne, alene paa Grund af den Tid, de nødvendigvis kræve, ikke frembringes uvilkaarligt; det er Kompositioner, der kunne være mer eller mindre smagfulde, men som fra den skrivendes Side sikkert altid ere bereg-

nede paa at pynte Skriften. Da de tilmed som oftest forekomme i Forbindelse med Kalligrafi, der dog ogsaa, selv hvor den optræder som Haandskrift, gør Fordring paa at virke tiltalende, saa synes Grafologerne unægtelig at have Ret i den Antagelse, at saadan pyntelig og snørklet Skrift er Tegn paa Behagelyst og Forfængelighed. Da det nu erfaringsmæssig saa godt som udelukkende er Damer og Handelsmænd, hos hvem man finder den Art Skrift, saa synes dette ogsaa at tale for Forklaringens Rigtighed. — Antage Snørklerne ganske bizarre, meningsløse Former (Fig. 26 & 98), saa at de ikke kunne tænkes beregnede paa at gøre et Skønhedsindtryk, saa maa de nærmest opfattes som Tegn paa Exaltation, Affektation og Forskrueethed, og denne Fortolkning slaar sjældent eller aldrig Fejl.

Vende vi os nu til den behængte Skrift, saa tyde alle Omstændigheder paa, at man i dens forskellige Paa-hæng maa se Udslag af uvilkaarlige Bevægelsestendenser. For det første ere disse Overflødigheder enkle, lidet komplicerede, saa at de i hvert Fald kunne frembringes uden nærmere Overlæg fra den skrivendes Side. Dernæst ere de stereotype, uden større Formrigdom, hvilket ogsaa taler for, at de ere Udslag af konstante Bevægelsestendenser. Endelig finder man dem meget hyppigt i hurtig, flydende Skrift, hvis hele Form tyder paa, at den skrivende ikke paa nogen Maade forsætlig vilde spille sin Tid med Vidtløftigheder, jvf. f. Ex. Fig. 38 (Tav. VII). Alt dette i Forening viser, at vi her have at gøre med Udslag af Bevægelser, der uvilkaarligt løbe med, naar den paa-gældende skriver, ligesom de ogsaa uvilkaarligt vilde løbe ind med, naar han talte. Spørgsmaalet er altsaa nu blot dette, om det i de enkelte Tilfælde kan afgøres, hvilke Følelser disse Bevægelsestendenser maa antages at være Udtryk for.

Preyer har ofret et stort Arbejde og en ikke ringe Skarpsindighed paa at udrede disse Forhold; desværre synes det hele at være spildt Ulejlighed. Mærkeligt nok synes det aldrig nogensinde at være faldet den fremragende Fysiolog ind, at hans Forehavende paa Forhaand maatte betragtes som haabløst. Og dog ligger dette saa nær. Alle vore Gestikulationer, alle Haandens og Armens Bevægelser foregaa jo i det tredimensionale Rum, men naar disse skulle give sig Udslag i Skriften, maa de projiceres, nedlægges, i Papirets todimensionale Plan. Deraf følger ligefrem, at der strængt taget er uendelig mange forskellige Bevægelser, der kunne aftegne sig paa nøjagtig den samme Maade paa Papiret. Ethvert enkelt Udslag i Skriften bliver derved i en ganske overvældende Grad flertydigt, saa at der ikke er noget som helst Haab om, at det kan udredes, hvilken Bevægelse der har givet Anledning til et bestemt grafisk Fænomen. Et lille Sving, som hos ét Menneske skyldes én Bevægelse, der udløses af en bestemt Følelsestilstand, kan hos et andet Menneske skyldes en helt anden Bevægelsestendens og dermed i sidste Instans en ganske anden Følelse. At disse teoretiske Betragtninger ere rigtige, fremgaar da ogsaa tydelig nok deraf, at Grafologerne i højeste Grad ere uenige om Betydningen af Tegnene, hvilket er saare let forklarligt, naar samme Tegn i forskellige Menneskers Skrift har forskellig Betydning. Vi skulle nu i Korthed gennemgaa nogle hyppigt forekommende Former af Paahæng og vise, hvor vexlende og usikker den Betydning er, som man har tillagt dem.

Kender man et Menneske, og véd man, at der er visse Gestus, han stadigt benytter sig af, saa er det sjældent vanskeligt at finde i al Fald smaa Antydninger deraf i hans Skrift. Fig. 99 (Tav. XVI) er et godt Exempel herpaa. Autor havde den, i det mindste her tillands, ret sjældne Vane at trække paa Skuldrene om-

trent ved hver anden Sætning. Det er sikkert denne uvilkaarlige Bevægelse, der sætter sig Spor i Skriftens lange, lige Endelser. Men ligesom selve den Bevægelse, hvorfra disse Endelser hidrøre, alt efter Omstændighederne kan være Udtryk for meget forskelligartede Følelser, saaledes maa ogsaa Endestregerne have en meget vexlende Betydning. Det er derfor ganske ensidigt, om man i dem vil se et Tegn paa Stridslyst og Krakileri, hvilket mange Grafologer gøre. Og hvorfor skal denne lige Streg, naar den forekommer i Begyndelsen af et Ord, som Opstreg (Fig. 105), specielt have Betydningen Oppositionslyst? Netop disse lige Opstreger forekomme meget jævnlig hos Forretningsfolk, der ere alt andet end oppositionslystne. Hvorledes Grafologerne komme til den Slags Fortolkninger, véd man. De finde det grafiske Tegn hos en Del Mennesker, der have et saadant Karaktertræk, Stridslyst, Oppositionslyst osv., og saa slutte de, at Tegnet altid tyder paa disse Karaktertræk. Men Slutningen er ganske utilladelig, naar man ingen Garanti har for, at et og samme Tegn i Skriften kun kan hidrøre fra en bestemt Bevægelsestendens. Dette er nu, som vi have set, aldeles ikke Tilfældet; ja der er ikke engang noget til Hinder for, at et bestemt Tegn efter Omstændighederne kan være Udtryk for nøjagtig modsatte Følelser.

Et Exempel herpaa have vi i den bekendte Egoismesløjfe. Den viser sig som en Endestreg, der er mer eller mindre krummet tilbage mod det afsluttede Bogstav; Fig. 100 & 101 viser den i forskellig Udvikling. Michon fandt Tegnet hos forskellige store Egoister, og det blev akcepteret af alle følgende Grafologer. Preyer forklarede det i Overensstemmelse med sin Teori som Rudimenter af de barnlige Gribebevægelser. Netop hos Egoisterne, der søge at tilegne sig alt og at henføre alt til sig, maa disse Bevægelser indad mod Individet fortrinsvis blive ud-

viklede, og de røbe sig derfor i Skriften ved de tilbagegaaende, mod Individet vendte Træk. Dette er meget sindrigt; men uheldigvis kunne de selv samme Bevægelser være Udtryk for en Trang til at trykke andre Mennesker til sit Bryst, til at omfavne og kærtegne. Og Skæbnen vil nu, at Egoismesløjfen i sin fuldstændige Form, som Fig. 101, sjældent forekommer hos andre end gamle, enligstillede og opofrende Damer, hvor netop de sympatiske Følelser ere stærkt fremherskende. Naturligvis kan man forklare al Sympati som skjult Egoisme, men om man har nogen Glæde af den Slags tvivlsomme filosofiske Fortolkningskunster i praktiske Forhold, er dog et stort Spørgsmaal. Grafologerne kunne her gøre saa mange filosofiske Krumspring, som de have Lyst til; det bliver dog et Faktum, at man af Egoismesløjfers Forekomst i en Skrift ikke kan se, om den paagældende er stærkt selvisk eller meget opofrende anlagt. Samme grafiske Fænomen kan altsaa være Udtryk for ganske modsatte Følelsesretninger.

Et andet Exempel af lignende Art er den ejendommelige svungne Opstreg, der er vist i Fig. 106. Efter nogles Mening betegner den Sans for det komiske, humoristiske, efter andres derimod er den Tegn paa en dyb Sorg eller Skuffelse, som Individet engang har haft og aldrig rigtig forvundet. Tegnet kaldes derfor af disse Grafologer for »Stregen gennem Livet«. Der er iøvrigt ingen Mangel paa slige Modsigelser. En lige, nedadløbende Endestreg, omtrent modsat rettet den opadløbende i Fig. 99, skal efter nogle Grafologers Mening være Tegn paa Resignation; efter andres Opfattelse betegner den selvsamme Streg Kamplyst — sat sapienti!

Det kan nu heller ikke forundre os, at forskellige Grafologer for samme sjælelige Fænomen have fundet helt forskellige Tegn. Et Exempel herpaa er vist i Fig. 102 & 103. Saadanne lange Streger som i V (Fig. 102)

kalder Preyer »Protektionsstreger«, og han paastaar at have set dem udvikle sig i kort Tid hos Folk, der kom i den Situation, at de kunde protegere. Stregerne lade sig aabenbart ogsaa let forklare som grafiske Udslag af protegerende Haandbevægelser. Men andre Grafologer ville slet ikke indrømme dette Tegns Rigtighed; L. Meyer kalder den i Fig. 103 viste, lange tilbagegaaende Streg for Protektionsstreg. Begge Dele kan have sin Rigtighed, da der ikke er nogen Nødvendighed for, at saa komplicerede sjælelige Tilstande, som Talen her er om, skulle give sig Udslag paa samme Maade.

Besyderligt er det, at Grafologerne ikke selv faa en Fornemmelse af, at det er galt fat med nogle af disse Fortolkninger. Den vandrette, lige Endestreg, der er vist i Fig. 104, opfattes saaledes af samme Grafolog som Tegn paa meget forskellige Karaktertræk; snart skal den betyde Ødselhed, snart Mistænksomhed og saa igen Retsindighed. Man gør nu fortvivlede Forsøg paa at finde nogen Forskel i Formen af disse Streger eller Forholdene, hvorunder de forekomme, for i de enkelte Tilfælde at kunne afgøre, hvad Stregerne egentlig skulle betyde. Men disse Sondringsforsøg lykkes naturligvis ikke af den nærliggende Grund, at forskellige Følelser hos forskellige Mennesker kunne have samme grafiske Udtryk.

Der vil ikke være nogen Vanskelighed ved at fortsætte disse Betragtninger endnu en rum Tid; der er ingen Mangel paa Stof. Men det allerede anførte maa sikkert være tilstrækkeligt til at vise, at der mellem Grafologernes Tydninger paa dette Omraade er netop den Uoverensstemmelse, som man ifølge Teorien maatte vente. Og noget Haab om, at dette i Tidens Løb skal blive bedre, er der næppe, saa vist som enhver plan Figur altid vil kunne være Projektion af uendelig mange tredimensionale Bevægelser. Af en Skrift med konstante Paahæng kan der derfor ikke drages andre sikre Slut-

ninger end denne: der maa hos Individet findes konstante Bevægelsestendenser, der ikke hæmmes men udløses af bestemte Følelser.

Slutning.

Maalet for dette lille Arbejde var at paavise, hvor langt der endnu er tilbage, inden Grafologien med nogenlunde Sikkerhed kan bestemme et Menneskes Karakter ved Hjælp af hans Haandskrift. Dette Maal maa sikkert siges at være naaet. Vi have set, at de allerfleste grafiske Fænomener ere flertydige, og at det i det mindste foreløbig kun i enkelte Tilfælde vil være muligt ved Hjælp af ledsagende Biomstændigheder at udrede den rette Fortolkning. Noget kan man naturligvis altid læse ud af en Haandskrift; man kan, som Goethe siger, faa en Anelse om, hvad Slags Menneske man har for sig; men det er unægtelig grumme lidt i Sammenligning med, hvad Grafologerne i Almindelighed mene at kunne præstere.

Er der nu noget Haab om, at Sikkerheden i Tidens Løb skal blive større? Svaret herpaa er allerede tildels givet i Bogen. Vi have set, at der er Omraader, hvor Forholdene ere i den Grad forviklede, at det næppe vil være muligt at finde sikre Fortolkninger af mere detaljerede Skriftejendommeligheder. Paa andre Omraader derimod tvivler jeg ikke om, at man ved et nærmere Studium vil kunne finde bestemte Skelnemærker, hvorefter det kan afgøres, om et givet grafisk Fænomen hidrører fra en eller fra en anden Aarsag. Den Omstændighed, at jeg ikke har kunnet angive slige Kendetegn, beviser naturligvis intet. Min Opgave har langt mere været at kritisere det bestaaende end at rejse en ny, sikker Bygning; jeg har derfor heller ikke kunnet anvende noget større Arbejde paa at finde Skelnemærker.

Men selv om Grafologien aldrig naaer saa vidt, som Grafologerne allerede nu bilde sig ind, at de ere komne, saa vil den dog efter mit Skøn kunne naa en ikke ringe Sikkerhed. Betingelsen for et saadant Fremskridt er blot den, at Grafologerne ville resignere, give Afkald paa de mange Enkeltheder, for at det, der bliver tilbage, til Gengæld kan blive saa meget paalideligere. Dette vil iøvrigt give sig ganske af sig selv, saasnart man forlader den nuværende uvidenskabelige Induktionsmetode og slaar ind paa den af Preyer anviste Vej: gennem omhyggelige Experimenter og Iagttagelser at skaffe Materiale for de fornødne Deduktioner. Men den Grafolog, som ikke vil det, som derimod stadig tror at kunne slutte, at alle Mennesker ere Sømænd, fordi hans Fader var det — han vil ikke fremme Videnskaben i nogen nævneværdig Grad.

INDHOLD.

	Side
Forord.	
Indledning	1— 5
Ligheder og Forskelle i Haandskrift og Karakter	5—15
Analytisk Undersøgelse af Haandskrifters Forskelligheder	15—23
Grafologiens Historie og Metode	23—33
Aarsagerne til Haandskrifters Forskelligheder	33—94
Linjernes Beliggenhed og Længde	33
Linjernes indbyrdes Afstand	37
Linjernes Retning	40
Bogstavernes indbyrdes Forbindelse	47
Bogstavernes Størrelse	52
Bogstavernes Hældning	62
Bogstavernes Fuldstændighed	69
Bogstavernes Grund- og Haarstreger	72
Bogstavernes særlige Former	82
Slutning	94—95

er der dog ingen Grund til at
os leve i fuldstændig Uvidenhed

Fig. 1.

Hier sidder vi endnu - egentlig i
vor Rejseplan, men Skagen er et

Fig. 2.

Jeg har i Aften faaet Nr 9.
Skal i Morgen begynde at male

Fig. 3.

Smerperie og Blaudræb
til Welsted

Fig. 4.

kommer paa et Sted, hvor
Jid de maa faa Glæde

Fig. 5.

engang beder Oen o
seret i, at Oen- An

Fig. 6.

Jeg har læst mig fortælle,
at de ventede at komme

Fig. 7.

II.

Venr mig en overordentlig
 Gæst og samarbejde med
 Fig.8.

Kjære Hans Vi
 Fig.9.

Vney! Vney! L
 Fig.10.

goddag gode fa
 Fig.11.

det glædede mig meget at modtage
 fra De kan Bro jeg haaber at

Fig.12.

steder i Forskellige Huse
 jeg gaar og det ville ja
 Fig.13.

Kare H L
 Fig.14.

III.

Esseu Chaptalieu de l'Esseu de l'Esseu
 unij d'Esseu i l'Esseu de l'Esseu

Fig.15.

que vuy y vouldiez représenter
 le portait de luy que j'en tu

Fig.16.

To l'Esseu de l'Esseu i l'Esseu
 de l'Esseu i l'Esseu i l'Esseu

Fig.17.

l'Esseu de l'Esseu de l'Esseu
 de l'Esseu de l'Esseu de l'Esseu

Fig.18.

l'Esseu de l'Esseu de l'Esseu
 de l'Esseu de l'Esseu de l'Esseu

Fig.19.

de l'Esseu de l'Esseu de l'Esseu
 de l'Esseu de l'Esseu de l'Esseu

Fig.20.

IV.

Jeg er til Heres Tjeneste i min Bolig
imorgen Torsdag den 12te Kl. 7 Eftermiddag

Fig.21.

der til en Tilbeder og jeg kunde vandre udkier
og en Bakkemus! — Gode kommer (j) med

Fig.22.

for hoi og fin den nok en
achter i en anden repraesentation for
vanskelig og en grand atter.

Fig.23.

at de onsker sig selv skal vende
— Men det kan ske ved at de

Fig.24.

kan staa mig frit for muligheds
paany at krypte hudskaudlige

Fig.25.

3. 9. 84.

Fig.26.

derunder {ard i vas 4
under Voldgifts - den sjæl

Fig.27.

Rogeth på de den litle -
i så sjæle - i mind to

Fig.28.

Abund' Engellum 3n' molle,
Gubmangens ansket for fwa

Fig.29.

Roste betror i den hermed,
Börneue paa Lørdag ville

Fig.30.

paa Beskæftigelse til
virksomme Naturer.

Fig.31.

at man 3nes, man selv i
Lagen. En Mand som Prode

Fig.32.

VI.

Kaldblodighed og
Svelde giver Kræfter

Fig.33.

Jeg smagte det ene Mangel vint Celandin
wundersam den spiritus, men der Japotsay

Fig.34.

an isen adresteret færdig, skal du sjæle
minne Læge an Alif ind minne an
igennem Norge særlig Opmerksomhed værdige Hospital,
Kulinariske. Røsten er vel imidlertid med sad besigt

Fig.35.

Viere Tætte! Jeg har en undersøg
af dig, opgive Helgave. A. G. Hoffmann

Fig.36.

Kære A! I Anledning af Dit
bemærke, at jeg har besøgt en Kraus

Fig.37.

Med færdigst Gæst i min
Glenkningen af den færdigste

Fig.39.

2me ffernkly obber us nuff bahr
Lugrubbeld mit nupen Gibord (o)

Fig. 38.

7 fængslet sidst Hr. H. is ordrer
28. D. tilkaldes jeg mig udkjører

Fig. 40.

de psykologiske og sociale Grund-
Udvikling af det irrationelle Element
med en betydelig Uklarhed. Det er ty

Fig. 41.

that is always charged with eccentricity,
inconsistency, and that kind of thing.

Fig. 42.

Le résumé pourrait avoir environ
12 pages imprimées. Veuillez

Fig. 43.

à ce que votre communication paraisse dans
et dans le Bulletin du Congrès. — Je suis

Fig.44.

VIII.

fuldgi mit, idt figh mig se alend,
 vnderzue mig. Men den er

fuldgi mig den, idt idt se mig se mig
 mig idt se mig se mig se mig

Fig. 45.

Elever plundert søndag;
 vi maatte have Vagt her

Fig. 46.

at gå ud i søndagene; is var grue
 og havde netop bestemt et Besøg her

Fig. 47.

Jeg ønsker at præcisere, at det, De kender det
 er den net Et eller andet opskræmmede Fantasi

Fig. 48.

drinker j i det sidste Tid alle som en Haldstid og venter
 kun forbyr. De allestunde af de Artyder, som skinner i vor

Fig. 49.

Et vordt interessant
 hvoraf which I for

Fig. 50.

De Træer har jeg i Øjeblikket

Fig. 51.

deux Monsieur l'assesseur de
mon sieur alterement et de me

Fig.52.

l'indica de la Güte Jaban, rümpen Zerstörung Himm Postweg
über die Grenzen der Virelifen Aufsehung, der für den

Fig.53.

Freitag 1 Morgen d. 20te Kl.
det vers mig in Glad. hvis

Fig.54.

er indløbet en Regnespil
hvad jeg straks opdagede,

Fig.55.

sager; men om nok sagt klam
nok, 5 da vil vi gerne se det

Fig.56.

Die Uebertragung des Trompeten
Sackringen in die daenische

Fig.57.

— thi dette er mig en Gaade —, giver sig
ydermere sammesteds Tillægsstoffer

Fig.58.

X.

eller naar Salsalomon. Der
Gevant, Nu Jambounginst, den

Fig.59.

vedlige det han har
legemlige Kræfter, det

Fig.60.

Jeg ved ikke om De har hørt
om de den voldsomme storm,
"Gengængere" i sin tid fremkom

Fig.61.

Der gaar rare Hasager om Experimenter, de
med vridende Grifler i lirkede Hænder. Hinder de

Fig.62.

Hed megen Betrægtelse saa jeg, da
Gaar Offets kom hjem fra Rejse, at

Fig.63.

da Stormen har lagt sig lidt, har jeg
indskyldt Bogens lange Udeblivels

Fig.64.

Undskyld at jeg minder Dem
om Dens Røfte, men nu

Fig.65.

som jeg nok tænkte, var Fuglen fløjten,
 hed sig at Breve traf Dem. Derfor nu

Fig.66.

Skæddes De ikke kunne give
 til de overbeholdne Tider, be-
 omgøttedes fiedt af meddele

Fig.67.

Bitte selv herge
 forvirkelichst 7 1/2

Fig.68.

Var jeg Bore Kunstværk vill?
 Daß no pföe und sig selvner gnuäg

Fig.69.

Saa skæde dog Mykrene alleveit - den, nemlig, at no
 Bore fra Dem, inden at de endnu har præst et eneste fra
 mellem Wunders Gode og min vilde døde. Fæse de en lang Tid, vi
 gjore mere dem; fæse de ikke dit, Kan jeg jo ogsaa fæse
 paa Lovenskab og Hapheit hos BøymensKlæder
 man de Korte dit at arbejde, hvor de ogsaa nok

Fig.70.

XII.

af 1878, nu mener jeg, desværre
Udgiften, Kjøbenhavn; naturligvis
men som desværre alle forer ti

Fig.71.

med 10 udgivet, 2 af
et vi vil se bryde

Fig.72.

Fuldstændig rette Linjer faar man
Støttes Albuen, saa at Haandene sving
Ved Drejning om et eller andet Punkt
Med Haandens som Centrum, der stadig

Fig.73.

Grafologerne almindelige Mlening, at
sammenhængende Skrift særlig tyder

Fig.74.

paa konsekvent sammenhængende
ning i Hadsatning til den Skrif

Fig.75.

skriveren med Munden

Fig.76.

ed Ford M

Fig.77.

Herre vi kommer (167) Ved Forsøg kan (149)
 Min Herre vi (147) Skönt endvet (143)
 at hilse (109) overbevise (123)

Fig. 78.

Sæuber og god, at Du
 Beslutligt min

Fig. 79.

Hevelde hagen ugeve Trirk
 af Hypnot. med krael de stil

Fig. 80.

Stadig gaaet godt frem, det
 Kan endnu ses paa min

Fig. 81.

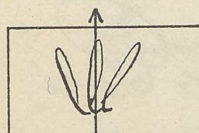

Fig. 82.

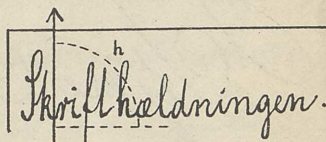

Fig. 83.

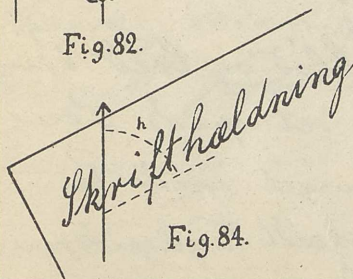

Fig. 84.

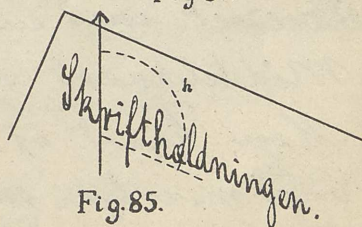

Fig. 85.

XIV.

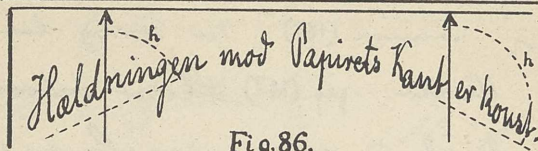

Fig. 86.

Uden udtværgning i mindste Maad at ribbe
 sig af deres Breve og at et
 som Resultat af ras Menneskers færdige

Fig. 87.

men jeg finde et æstetisk uønsket for
 nok og anfaldes i den anledning. Ole
 Lestil maa vi saa have adskillige for

Fig. 88.

Den Lige, at Plutungen af
 at få Hædet i Ordene og

Fig. 89.

Tjære Idag for Post

Fig. 90.

Skrevet med en blød og bred Pen.
 Middelhaard og ret spids Pen.
 Meget haard og meget spids Pen.
 Blød men tyk, saakaldt Kuglespidpen.

Fig. 91.

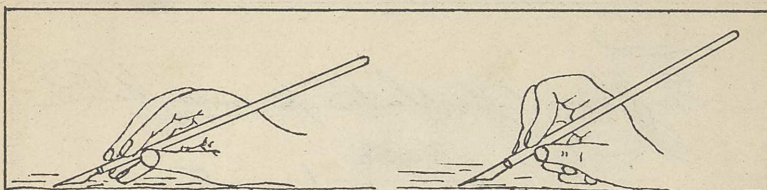

Fig. 92.

Fig. 93.

Fig. 94.

1. Normal Haandstilling og Retning.
2. De Stilling, Penneskæftet mod højre.
3. Ligesaa, Penneskæftet mod venstre.
4. Forkortet Haandstilling, normal Retning.
5. Forkortet Haandstilling, Penneskæftet mod højre.
6. Forkortet Haandstilling, Penneskæftet mod venstre.
7. Strakt Haand, normal Retning af Penneskæftet.
8. Samme Stilling, Penneskæftet mod højre.
9. Ligesaa, Penneskæftet mod venstre.

Fig. 95.

ham, med Undtagelse
er det formel Conclon

Fig. 96.

Skillingen for med Hænderne eller Fuld og med
den Tilfældig sandfærdigt og brugte med sig selv

Fig. 97.

XVI.

De Hønsene Gledes mig for min varm
 Perserlisten. Der er det mig i Tauler om,
 lader mig at sende Dem nogle Løser
 jeg Dem at overbringe min varme
 Helsingborg; hvad det vil sige i
 Møder at komme dertil med de
 Fig.98.

Fig.99.
 lader mig at sende Dem nogle Løser
 jeg Dem at overbringe min varme
 Fig.100.

Helsingborg; hvad det vil sige i
 Møder at komme dertil med de
 Fig.101.

Villa Panorama.

Fig.102.

Graphologen Jørgen
 Fig.103.

Mand en Indbydelse
 Fig.104.

Alot tiltræder for Regningen
 Fig.105.

Ma cher Madame
 Fig.106.

